

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Sirosmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Možnost ruske intervencije na Poljskem?

V londonskih, pariških in newyorških krogih ne izključujejo, da bodo Rusi že v kratkem v smislu dogovora z Nemčijo vkorakali v vzhodne pokrajine Poljske, kjer prebivajo Belorusi in Ukrajinci

Curih, 15. sept. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Berlina, da računajo v berlinskih krogih vedno bolj resno s skorajšnjo rusko intervencijo v vzhodni Poljski. Ruska uradna agencija objavlja zadnje dni neprestano vesti o raznih obmejnih incidentih, ki jih pripisuje Poljakom. Neutrlni opazovalci sicer resno dvomijo, da bi te incidente izzvala poljska letala, ker so Nemci že večkrat trdili, da so poljsko letalstvo popolnoma uničili, kar pa je Poljakom še ostalo, nujno potrebujejo na bojiščih. Zato se vedno bolj vsiljuje domneva, da gre za namerno inscenirane obmejne incidente, da bi se tako ustvaril povod za rusko oboroženo intervencijo. Sovjetska armada je v ta namen že pripravljena na poljski meji. Nemško prodiranje je z dosego Lvova in Bresta Litovska že doseglo mejo poljskega ozemlja. V vzhodnih poljskih pokrajinah tvorijo večino Ukrajinci in Belorusi in smatrajo zato v Berlinu, da spada ta del Poljske že v rusko interesno področje. V poučenih berlinskih krogih pa mislijo, da bodo skušali Nemci zasedati vse poljsko ozemlje in da bodo šele na to ta del poljskega ozemlja odstopili Rusiji. Konflikt med Nemčijo in Rusijo zaradi razdelitve Poljske smatrajo v Berlinu za izključen. Ruska mobilizacija govori za to, da sta si Berlin in Moskva že poprej točno razdelila svoji vloži.

S sklenitvijo nemško-ruskega pakta se je pričelo novo razdobje ruske zunanje politike. Ta okolnost najbolj vznemirja Rumunijo, ker je treba upoštevati, da se Rusija od sedaj še ni odrekla Besarabije. Zaradi tega se skuša Rumunija znova približati Nemčiji, da bi na ta način dobila zaslombo proti Rusiji. To je tudi povod, da je Rumunija po posebnem odposlancu dala nemški vladi zagotovilo svoje najstrožje neutrlnosti. Prav tako je Rumunija sedaj pripravljena nadlehtati izmenjavo blaga z Nemčijo in ji dobavljati tudi potrebne surovine.

London, 15. sept. z. Dočim so na poljskem poslanstvu v Londonu še včeraj

zanikali nevarnost ruske intervencije, so najnovejše vesti izzvale tudi v londonskih poljskih krogih veliko vznemirjenje. Vse informacije iz Rusije govorijo za to, da se pripravljajo Rusija na intervencijo. Vprašanje je le še, kdaj se bo to zgodilo. »Daily Herald« opozarja na to, da je ruska propaganda zadnje dni naperjena skoraj izključno proti Poljski, kar daje povod za domnevo, da misli Rusija na delitev Poljske.

London, 15. sept. z. United Press poroča iz Moskve, da v tamošnjih merodajnih krogih zanikajo vesti, da bi nameravala Rusija intervenirati na Poljskem. Kljub temu pa je vzhodni članek moskovske »Pravde«, ki govori o možnosti ustanovitve ukrajinske republike, v londonskih krogih vznemirjenje. Pojavlja se vedno bolj resna domneva, da bo Rusija napadla oslabiljeno Poljsko in izvedla njeno razdelitev z Nemčijo.

New York, 15. sept. z. Ameriški poročevalci javljajo iz neoficielnih virov iz Berlina, da nameravata Rusija in Nemčija po nemški vojaški zmagi nad Poljsko po tajnem sporazumu ustanoviti poljsko državo, ki bi obsegala približno polovico ali tretjino sedanje Poljske, in bi se razprostirala na jugu preko Krakova. Rusija in Nemčija po teh poročilih ne nameravata vzpostaviti skupne meje, temveč hočeta imeti Poljsko kot vmesno državo.

London, 15. sept. z. Na podlagi članka moskovske »Pravde« o zatiranju Belorusov in Ukrajincev na Poljskem ter na podlagi današnjih nemških komentarjev k temu članku sodijo v angleških političnih krogih, da obstoji med Nemčijo in Rusijo morda sporazum, po katerem bi po zmagi Nemčije nad Poljsko Rusija anektirala ona poljska ozemlja, ki imajo belorusko in ukrajinsko prebivalstvo.

Vojaška zveza med Rusijo in Nemčijo?

Berlin, 15. sept. z. United Press poroča, da je novi ruski vojaški ataše v neprestanih stikih z vodilnimi nemškimi vojaškimi krogi. V dobro informiranih krogih zatrjujejo, da se vodijo med

Moskvo in Berlinom razgovori glede sklenitve vojaške zveze. Brez dvoma se ti razgovori nanašajo tudi na razdelitev Poljske.

Novi vpoklici v Rusiji

Moskva, 15. sept. z. Ruska vlada je na podlagi novega zakona o razširjenju vojaške dolžnosti danes vpoklicala nov redni kontingent rezervistov za letošnje leto. Računajo, da je prizadetih približno milijon mož.

Današnja »Pravda« piše v zvezi z novimi vpoklici rezervistov, da mora biti Rusija vojaško popolnoma pripravljena, ker je kapitalistični svet zajela vojna mrzlica.

Moskva, 15. sept. z. Današnji redni vpo-

klic ruskih rezervistov obsega druga dela letnikov 1918 in 1919 ter dijake letnikov 1920 in 1921.

London, 15. sept. z. Po angleških cenitvah so ruski vpoklici rezervistov pretekli teden znašali približno poldrug milijon mož. Vpoklicani je bil takrat ves letnik 1918, druga polovica letnika 1917 in nekaj specialistov drugih letnikov.

Letonska pristanišča za rusko mornarico

Riga, 15. septembra. z. Iz neuradnih virov poročajo, da je ruska vlada takoj ob izbruhu vojne neoficielno vprašala letonsko vlado, ali bi dovolila uporabo pristanišč Riga, Vindava in Libava za rusko mornarico. Ker bi s tem dobila ruska vlada baze

tudi za svojo vojno mornarico in bi to nedvomno vplivalo tudi na zunanjo politiko Letonske, letonska vlada še skrbno proučuje odgovor na rusko vprašanje.

„Bremen“ v Murmansk

Washington, 15. sept. br. Podtajnik v zunanjem ministrstvu je izjavil, da se je nemški veleposlanik »Bremen« zatekel v sovjetsko pristanišče Murmansk na polotoku Koli ob Severnem Ledenem morju.

Ruska sodba o sedanji vojni

Moskva, 15. sept. z. Današnja »Pravda« piše: Nobene razlike ni med svetovno vojno 1. 1914. in sedanjo vojno. Poljska je sedaj ravno tako kakor 1. 1914. Belgija, samo povod za začetek konflikta.

Odločilne bitke med Nemci in Poljaki

Srditi boji na vseh frontah — Poljaki se obupno branijo, da bi ustavili neprestano prodiranje Nemcev — Lublin zaseden, padle so tudi zunanje utrdbe Bresta Litovska

Varšava, 15. sept. z. Z večeršnjim dnem so se pričele na Poljskem odločilne bitke. Vse kaže, da bo o usodi Poljske odločila glavna poljska armada pri Bialystoku, ki je v dosedanjih borbah že dosegla znatne uspehe. Prodiranje nemških motoriziranih oddelkov proti Lvovu sicer ogroža levo krilo te armade, vendar pa upajo, da bodo mogli ta nemški manever preprečiti. Zapadna poljska armada, ki operira na ozemlju med Lodžem in Kutnom, je dosegla velike uspehe in je uničila eno nemško motorizirano divizijo. Morala poljske vojske je odlična, vendar pa je sedaj v glavnem odvisna od spretnega vodstva, kakšen bo izid teh odločilnih bojov.

Poljsko vojno poročilo

Pariz, 15. sept. AA. Na vzhodni fronti se vidi iz poročil, ki so prispela semkaj o operacijah večeršnjega dne, da se je položaj poljske vojske v centru popravil. Poljskim oddelkom na Pomorjanskem in v Poznanju, o katerih so nemška poročila že javljala, da so jih obkolili, se je ne samo posrečilo združiti se, temveč so celo prešli v ofenzivo in si utrli pot do jedra poljske armade, ki se zmerom drži črto Bug - Visla. Ta poljska vojska, ki je prodirala z zapada proti vzhodu ob železniški progi Poznanj - Kutno - Sohačev, južno od Visle, je spremenila fronto in krepko udarila v bok nemške kolone, ki je ogrožala Varšavo. Ta energična reakcija poljske vojske je imela za posledico osvoboditev Lodža, važnega industrijskega mesta, ki šteje več kot milijona ljudi.

Manj ugoden je položaj na zapadni poljski fronti. Na severu Buga nadaljujejo Nemci obkoljevalni manever proti Brestu Litovskemu, na jugu je pa druga nemška armada prekoračila reko San in prodira do Dnjestrja ter naglo napadla Lvov, ki je po velikosti tretje mesto na Poljskem. Lvovska garnizija je napad nemških oddelkov, ki so ga v glavnem vodili oklepni avtomobili, odločno odbila.

Lvov se junaško brani

Varšava, 15. septembra. AA. (Havas) Pat poroča iz Lvova: Včeraj je sovražno težko topništvo bombardiralo Lvov. Napad motoriziranih oddelkov in pehote so Poljaki odbili. Nemci so pustili na bojišču 10 tankov, 1 oklepni avto in 11 motornih koles. Poljsko topništvo je zabilo več nemških letal. Posebno je poudariti tudi junaški nastop civilnega prebivalstva.

Kje je poljska vlada

Bukarešta, 15. septembra. AA. (DNB) Poljska vlada, ki je odšla pred kratkim iz Varšave v Kremenec, se je včeraj iz Kremenca preselila na južno mejo. Včeraj kmalu popoldne so se vsi člani vlade in kakor trdijo tudi člani poslanstva prepeljali v Zalesčike, majhno mesto na rumunski meji. Zdi se torej, da misli poljska vlada prekoračiti rumunsko mejo, če bi nemško prodiranje postalo še nevarnejše.

Kremenec, 15. septembra. AA. (Havas) Veleposlanika Italije in Zedinjenih držav ter španski poslanik na Poljskem so zapustili Kremenec ter prispeli na poljsko-rumunsko mejo. Izjavili so vsi, da so poljske oblasti ohranile popolno hladnokrvnost in mirnost. Eden izmed italijanskih diplomatov je izjavil, da se bodo po njegovem mnenju Poljaki branili in da bodo storili vse, kar jim je mogoče, da obrambo svoje zemlje. Nato je pristavil, da se so po vseh znakih sodeč poljske čete sedaj utrjuje v svojih postojankah.

Inozemski poslalniki zapuščajo Poljsko

Bukarešta, 15. sept. z. V Černovice je dospel danes popoldne poseben vlak, v katerem so se pripeljali ameriški poslanik na Poljskem z vso rodbino in vsem osebjem ameriškega poslanstva. Nadalje so dospeli v Rumunijo člani brazilskega, španskega, švicarskega, švedskega, japonskega in holandskega poslanstva. Vsi na-

daljujejo potovanje v Bukarešto. Njihov odhod iz Poljske je v zvezi z naglim prodiranjem nemških čet proti poljsko-rumunski meji.

Poljsko zlato bo prepeljano v zapadne države

London, 15. septembra. o. United Press poroča iz Bukarešte, da je predsednik poljske narodne banke, ki je prispel na čelu večje delegacije v Rumunijo, prošil pri rumunski vladi za dovoljenje, da bi se smela poljska zlata podlaga prepeljati preko Rumunije v eno izmed prestolnic zapadnih veseli. Na merodajnih rumunskih mestih smatrajo, da tako dovoljenje ne bi bilo v nasprotju z nevtrlnostjo Rumunije. Predsednik poljske narodne banke se je po tem pojasnilu vrnil na Poljsko.

Položaj v Varšavi

Kremenec, 15. septembra. AA. Po vseh Havasovih dopisnikih se na varšavskem bojišču utrjuje in organizira obramba. Po sporočilu štaba generala Sume, poveljnika varšavske obrambe, ni bilo na tem bojišču nobene nemške delavnosti. Zaradi izgub, ki jih je pretrpelo nemško letalstvo, se tudi ta vrsta orožja na tem bojišču ni preveč udeleževala. Poljski oddelki so napadli nasprotnika ter zaplenili tri težke tanke in ujeli več častnikov in veliko število vojakov. Predsednik varšavske občine je včeraj poslal apel prebivalstvu in zahteval 500 prostovoljcev, ki bi sestavili prvi prostovoljski oddelek za obrambo mesta. Pet minut potem, ko je predsednik prebral apel in prišel na zborni prostor, je že našel več tisoč mladih fantov, ki so se pririvali, da bi prišli v prve vrste. Čez 800 drugih prostovoljcev je bilo porabljenih za delo pri obrambi mesta. Po mestnih ulicah so postavljene številne barikade. Prebivalstvo se bo z vsemi sredstvi borilo proti vdoru sovražnikov v mesto ter se ne boji nobenih posledic.

Bruselj 15. sept. z. Belgijski časopis poroča iz Varšave, da je mesto silno trpelo radi obstreljevanja letal in artilerije. Mnoge večje zgradbe so porušene in skoro ni ceste, ki bi bila ostala cela. Delu poljske armade, ki se je umaknila iz koridorja, se je posrečilo prebiti se do Varšave in sodeluje sedaj v obrambi mesta. Drugi, večji del, pa je na zapadu od Varšave slej ko prej v težkih borbah z nemškimi četami, ki mu preprečujejo dostop do Varšave.

Napad na Kremenec

Kremenec, 15. septembra. AA. (Havas) Nemška letala so bombardirala Kremenec. Ena nemška letalo je vrnilo 12 bomb v središče mesta. Ker je bil seljski dan, je bilo ubitih 20 ljudi, 30 pa ranjenih. 12 hiš je bilo razrušenih, zgradbe, v katerih se nahajajo tuja poslanstva, niso bile poškodovane. Posebno so vzele letalci za tarče zgradbe, kjer so nameščena poljska ministrstva. Kakor znano, je nemška radijska postaja v Vratislavi že v ponedeljek javila, da Nemci vedo, da se je poljska vlada preselila iz Varšave v Kremenec.

Lublin gori

Kremenec, 15. septembra. AA. (Havas) Mesto Siedce je skoro popolnoma porušeno, Lublin gori.

Nemška poročila

Berlin, 15. sept. br. (DNB). Vrhovno vojaško poveljstvo je danes opoldne sporočilo:

V četrtek 14. t. m. je prekoračila južna armada nemške vzhodne vojske cesto Lvov—Lublin.

Zelo močni in obupno se braneči poljski oddelki, ki so obkoljeni okoli Kutna, so tudi včeraj ponovno poskušili prodor proti jugovzhodu. Tudi ta napad se je izjalovil.

Vzhodno od Visle se naše čete bližajo s severa, vzhoda in jugovzhoda varšavskemu predmestju Praga. Tudi tam so se poskušili

poljskih čet, da bi prodirle proti vzhodu, izjalovili.

Oddelki, ki so določeni za napredovanje proti trdnjavi Brest Litovsk, so od severa vdrl v trdnjavski pas. Forti so delno že razdejani. Citadela (osrednje utrdbe) je še v sovražniških rokah.

Mesto Gdynja je v naših rokah. V borbo za mesto so uspešno posegle tudi pomorske sile in topništvo s polotoka Hela. Vhod v južno pristanišče je bil izsiljen.

Letalstvo je navzlic slabemu vremenu uspešno poseglo v borbe in je bombardiralo kolodvore in železniške proge. Zlasti je pomagalo vojski, ki napada okoli Kutna obkoljeno poljsko vojsko. V nizkem letu so letala obstreljevala poljske čete.

Poljska vojna mornarica, zasidrana v pristanišču Jastarnia (Heisternest) na polotoku Hela, je bila od letalskih bomb potopljena.

New York, 15. sept. br. Po poročilu iz Berlina so danes popoldne vdrl prvi motorizirani oddelki nemške vojske v periferne ulice varšavskega predmestja Praga.

Glavni petrolejski vrelci v Galiciji v nemški oblasti

Berlin, 15. sept. br. (DNB). Nemške čete so zasedle v Galiciji glavne poljske petrolejske vrelce v Jaslu, Drohobiciu in Borislavu. Spričo vloge, ki jo igra motorizacija v moderni vojni, pomeni zasedba teh vrelcev za Poljsko veliko izgubo, Nemčiji pa je to znatno olajšala preskrba njenih motoriziranih oddelkov.

Tudi Stryj zaseden

Bukarešta, 15. sept. o. Po vesteh z rumunsko-poljske meje so nemške čete že prispelo do Stryja, ki je 70 km južno od Lvova. Okrog Lvova se razvijajo hudi boji, vendar pa je mesto še vedno v poljski posesti. Nemci so železniško progo proti Rumuniji bombardirali na več krajih.

Nemci nameravajo obkoliti poljsko armado

London, 15. septembra. AA. (Reuter) Medtem ko poljsko uradno sporočilo priznava, da se vodijo težke borbe pri Kalušinu, 15 milj vzhodno od Varšave, pa odkrivajo nemška vojaška poročila mnogo večji načrt, kakor pa je samo osvajanje poljske prestolnice. Močne nemške čete napredujejo iz Vzhodne Prusije v jugovzhodni smeri proti Brest-Litovsk, na jugu pa Nemci istočasno napadajo Lvov ter napredujejo med Tomaszowom in Ravo na cesti Lvov - Lublin. Zdi se, da gre glavni del operacij za tem, da se zapre trikotnik, ki ga tvorijo reke Bug, San in Visla, da bi tako obkolili poljsko vojsko. Ta načrt, ki zahteva najhitrejšo koncentracijo najbolj gibljivih enot ter njihovo odpošiljanje na posebno važna mesta, ima v sebi tudi velik tveganje, ker gre za dolge pohode, kar je zlasti važno z ozirom na to, da se na ta način otežkoča pošiljanje ojačen.

London, 15. sept. z. Sedanja vojaška položaj na Poljskem presoja v tujakih vojaških krogih takole: Nemci operirajo sedaj v glavnem z motoriziranimi oddelki in sicer v treh smereh. Prva nemška kolona, ki je dospela do Brest-Litovska s severne strani preko Buga in Nareva, ter druga, ki je z juga dosegla cesto Lublin-Lvov in predmestje Lublina, hočeta skleniti obroč okoli poljske armade, ki brani Varšavo. Tretja nemška armada, ki prodira proti Lvovu in daje proti vzhodu južno od Lvova, ima namen, da preseka zvezo med Poljsko in Rumunijo.

Po padcu Gdinje

Gdynja, 15. sept. AA. (Stefani.) Mesto je pretrpelo od bombardiranja precejšnjo škodo. Vse moške, stare 16 do 50 let pošiljajo v koncentracijska taborišča, ker menijo, da so to bili večinoma vojaki, ki pa so odvrgli orožje in slekli uniforme. Računajo tudi, da se bodo v kratkem predali poljski oddelki, ki se zbira v bližnjih hribih in od časa do časa s topovi streljajo na mesto in okolico.

Evropski pomen italijanske politike čakanja

V rimskih inozemskih krogih zelo ugodno komentirajo italijanska prizadevanja za omejitve sedanje vojne

Rim, 15. septembra. b. V tujakih inozemskih krogih zelo ugodno komentirajo čedalje bolj vidna prizadevanja Italije za omejitve sedanje vojne. Tako si v teh krogih razlagajo tudi stališče Italije, izraženo v sklepu italijanske vlade z dne 1. septembra, da ne bo namreč Italija podzvela nobene »pobude vojaškega značaja«, kar di Italija, takoj spremenila v splošno kondo bi odvrnila od sebe sleherni pripisovanje krivde za sedanji konflikt, ki ga Italija s svojo intervencijo ne želi še bolj razširiti.

Mussolini ne želi, tako zatrjujejo v navedenih krogih, da bi se požar prenesele z dosedanjega bojnega področja še na vse Sredozemlje, severno Afriko in Balkan. To italijansko stališče pa trenutno koristi vsem evropskim državam brez razlike, tako vojskujočim se, kakor onim, ki so izven spora. Sleherni nadaljnji dan italijanske »nevtrlnosti«, ako se sme rabiti ta izraz, pomeni samo mednarodno pridobitev prvega reda. S tem pa je že povedano, kako velikega evropskega pomena je sedanje italijansko miroljubno zadržanje, kajti nobene dvoma ni, da bi se sedanja vojna, čim bi vanjo s svojimi aspiracijami posegla tudi Italija, takoj spremenila v splošno kontinentalno, sredozemsko in kolonialno vojno. Zdi se pa, da hoče Italija trenutno svoje aspiracije podrediti višjim interesom evropske civilizacije. Mussolini molči, toda očividno mnogo dela in istočasno s nujnimi varnostnimi ukrepi, ki jih zahteva gospodarstvo države, podpira obenem vsa stremeljenja za mirno ureditev evropskih sporov.

V rimskih inozemskih krogih sodijo, da je danes na Mussoliniju odgovornost, kakršne nima znabiti noben evropski državnik. Vsi znaki kažejo, da se te odgovornosti tudi zaveda. Vprašanje je seveda, ali ne bi mogli zunanji vplivi nepričakovano poseči v ta normalni in mirni razvoj. Sleherni napovedovanja bi bila tudi po mnenju rimskih krogov preuranjena.

Nemški list o pravih ciljih Anglije

Berlin, 15. sept. br. »Berliner Nacht-ausgabe« se v daljšem članku bavi z možnostjo sklenitve miru v zvezi z vestmi o italijanskem posredovanju in piše: »Opozorjamo na uradne izjave angleške vlade, da se Anglija ne bori proti nemškemu narodu, marveč da je pripravljena razpravljati o vsakem mirovnem predlogu in o ureditvi izmenjave surovin, če bo nasto-

Akcija Vatikana

Rim, 15. sept. br. Italijanski disti slej ko prej zavzemajo glede mednarodnega položaja zelo rezervirano stališče. »Lavoro fascista« se bavi z akcijo Vatikana in piše, da si papež prizadeva storiti vse, kar je mogoče, da bi rešil mir. Vatikanski državni tajnik kardinal Maglione je v spremstvu nekega benediktinskega patra odpotoval neznan kam. Kakor zatrjujejo v vatikanskih krogih, mu je bila poverjena neka zelo važna mislija.

Poslanik Attolico

se je vrnil v Berlin

Berlin, 15. sept. z. Italijanski veleposlanik Attolico se je sredi zjutraj vrnil v Berlin. V Rimu se je mudil samo kratek čas. O njegovi misli ni bilo izdano doslej nikakoli poročilo. V berlinskih diplomatskih krogih domneva, da gre za nevtrlnost Italije in njeno vlogo v bodočnosti.

Novi francoski sunki

Med Reno in Mozelo so izvršili Francozi zopet več napadov — Boji se bijejo povsod izključno na nemškem ozemlju

Pariz, 15. septembra. AA. (Havas) Sporočilo vrhovnega poveljstva z dne 15. septembra zjutraj se glasi: Operacije, ki smo jih izvršili v zadnjih dneh, so nam omogočile, da v pokrajini severnozahodno od Sierca zavarujemo zavzeto ozemlje, na katerem so se vodile borbe od začetka nemških ofenziv. Poleg tega smo zopet napredovali. Ponoči smo v nekaterih krajih popravili našo prvo črto, čeprav je sovražnik ostro odgovarjal zlasti s topniškim ognjem.

Bruselj, 15. septembra. AA. (Reuter) Francoske čete so večer popoldne začele ofenzivo blizu Perla ob Mozeli in najzadnjem delu francoske fronte. Opazovalci na meji Luksemburga so videli, kako so po bombardiranju težkega topništva nastopili francoski tanki. Okoli osem tankov se je približevalo nemškim črtam. Grmenje topov se v mestu Luksemburgu sliši tako močno, da so oblastva sklenila prebivalstvo izseliti.

Kljub slabemu vremenu in nemškemu topovskemu ognju so francoske čete večeraj počasi, a zanesljivo prodirale. Svoje položaje je sicer, kakor običajno, skrajno rezervirano, vendar prvič omenja, da so Francozi pri operacijah ujeli sovražne vojaške. Ni dvoma, da so Francozi tudi že pri uvodnih bojih, posebno pri nemških protinapadih pred dnevi, ujeli več osamljenih nemških vojakov, zdaj se pa zdi, da je stik med francoskimi in nemškimi četami že tesen in da so se operacije vršile tako hitro, da je bilo moči ujeti toliko sovražnih vojakov, da se je vrhovnemu poveljstvu zdelo vredno to poudariti v komunikacijah.

Pariz, 15. sept. z. United Press poroča, da so Francozi pričeli ofenzivo ter napravili mnogo ujetnikov. Francoske čete so dosegle postojanke, ki se nahajajo že med prednjimi utrdbami Siegfriedove linije in so le še malo oddaljene od glavnih nemških utrdb. Saarbrücken je že od sinoči v ognju francoskih topov.

Pariz, 15. sept. c. Reuter poroča zvečer, da je Saarbrücken obkoljen od vseh strani. Francozi lahko mesto zavzamejo vsak čas, vendar hočejo preizkušiti možnost vsake nemške protiakcije.

Pariz, 15. sept. c. Na zapadni fronti je opaziti povečano aktivnost nemškega letalstva. Nemci so očitno del letalskih sil premestili s Poljske na zapad.

Nemško poročilo

Berlin, 15. sept. br. Na zapadni fronti je vzhodno od Saarbrückna živahno sovražnikovo topniško delovanje. Sovražnik, ki je 12. septembra pri Schweixu napadel nek mali kraj južno Pirmasensa, se je moral pod pritiskom našega topniškega ognja spet umakniti čez mejo. Zračnih napadov na nemško ozemlje ni bilo.

Evakuacija Aachena

Haag, 15. sept. c. Nemške oblasti so odredile evakuacijo Aachena. Zene in otroci morajo mesto zapustiti v najkrajšem času. Holandska vlada je odredila evakuacijo holandskega mesta Vaals, ki leži v bližini Aachena in je oddaljeno samo nekaj sto metrov od prvih nemških utrdb.

Bruselj, 15. sept. c. Luksemburške oblasti so odredile evakuacijo mesta Schengen na nemški meji. Celo carinski uradniki in obmejna policija so dobili nalog, da mesto zapuste.

Ujeti angleški letalci se javljajo po radiu

London, 15. sept. c. Trije angleški letalci, katerih letalo je bilo sestreljeno ob priliki napada na Wilhelmshaven prete-

klil teden, so se danes javili preko nemške kratkovalovne postaje Zeesen ter sporočili, da jih je nemška mornarica rešila, ko so morali pristati na morju, ter da se jim dobro godi.

Večje število nemških podmornic uničenih

London, 15. sept. c. Admiraliteta je izdala popoldne komunikke, ki pravi: Rušilci, patrolne ladje in letala kraljeve mornarice imajo v velikem območju stalno patrolno službo proti sovražnim podmornicam. Večje število nemških podmornic je bilo napadenih in uničenih. Preživeli člani posadk so bili rešeni in ujeti, v kolikor je bilo to mogoče.

Dva angleška rušilca v Rio de Janeiru

Rio de Janeiro, 15. septembra. AA. (Stefani). V zalivu Rio de Janeira sta se zasedrala dva rušilca tipa »Hawcock«, katerih imeni pa sta bili premazani s črno barvo.

Poljska podmornica v Talinu

Talin (Reval), 15. sept. c. Neka poljska podmornica se je zatekla v tukajšnjo luko. Estonske oblasti so podmornico zaplenile in internirale vseh 56 mož posadke.

Gradnja novih nemških podmornic

Kodanj, 15. sept. c. Danski list »Politiken« poroča, da Nemčija z največjo naglico gradi nove podmornice.

Izgradnja angleške kopne vojske

London, 15. sept. AA. (Reuter). Opirajoč se predpostavko, da bo vojna trajala tri leta, je ministrstvo za informacije izdalo naslednje sporočilo: Z velikimi napori smo pred začetkom vojne zgradili zelo močno mornarico in letalstvo ter smo s tem ustvarili okostje zelo močne vojske. To okostje je sedaj dobilo svoje mesto ter

je izpopolnjeno z obsežnim industrijskim zaledjem, ki bo mnogo hitreje kakor leta 1914 pomagalo zavezniškim silam na kopnem v vseh smereh, kar tudi odgovarja sredstvom naše države in željam našega naroda. Kar se tiče prevažanja angleških vojaških sil v Francijo, račun o triletni vojni ni treba samo ustvariti, temveč ga je treba tudi držati, ker obstoj razlika med nemškimi in angleškimi pripravami. Zdi se, da slonijo nemške priprave na upanju, da se bo moglo bojevati z bliskovito naglico, naše priprave pa niso take in tudi ne morejo biti.

Tudi Avstralija dobi vojno vlado

Cannberra, 15. septembra. AA. (Reuter) Avstralska vlada je sklenila, da bo takoj zbrala 20.000 prostovoljcev za službo v Avstraliji ali pa preko morja. V zvezi s tem je zahtevala od parlamenta, da se krediti za narodno obrambo tudi za prihodnje proračunsko leto povišajo od 35 na 45 milijonov funtov sterlingov. Predsednik vlade je tudi sporočil, da bo sestavil vojno vlado.

Anglija nakupuje blago v Ameriki

New York, 15. septembra. AA. (Reuter). Bančni krogi trdijo, da bo Velika Britanija v najkrajšem času poslala posebne komisije za nakup blaga v Severno Ameriko. Sedež teh komisij bo v Kanadi, glavne podružnice pa bodo po vsej verjetnosti v New Yorku in Washingtonu.

Nov protiletalski top

Stockholm, 15. sept. AA. (Stefani). V Stockholmu je bil v tovarni orožja sestavljen protiletalski top kalibra 40 mm, ki izstrelji 140 strelcev na minuto. Izstrelki dosežejo višino 5.000 m in so opremljeni s posebnim svetlobnim učinkom, da s tem pokažejo uspeh projektila.

Poncetov povratek v Rim

Rim, 15. sept. AA. (Stefani). Francoski poslanik François Poncet, ki se je nekaj dni mudil v Parizu, se je danes vrnil v Rim.

Grof Csaky o madžarski zunanji politiki

V sedanji vojni še vnaprej stroga nevtralnost in uređitev odnošajev z vsemi sosedi

Budimpešta, 15. septembra. AA. Madžarski zunanji minister grof Csaky je poročal parlamentarnemu odboru za zunanje zadeve o madžarski zunanji politiki ter naglasil, da Madžarska globoko obžaluje, da se je uresničilo prerokovanje grofa Apornyja iz leta 1920, ko je v Parizu dejal, da se bodo posledice versajškega miru vsekakor maščevale. Mi Madžari, je nadaljeval Csaky, smo leta in leta upali, da se bodo vsa vprašanja urenila na mirnem način. Mnogo smo pretrpeli samo zaradi tega, da ne čujemo ponovno grmenje topov, kajti naša generacija ima za seboj mnogo trpljenja. Toda, kaj naj stori madžarska vlada v očigled spopada, ki je nastal na njenih mejah? Ona lahko napravi samo to, da ostane

ne zvesta svoji dosedajni politiki ter svojim tradicionalnim prijateljem, upoštevajoč čast države, ki stoji na prvem mestu. Za tak postavljenim moralnim brankom je madžarska vojska pripravljena braniti svoj narod, zvesta politiki ohranitve etničnih pogojev.

Kar se tiče madžarsko-rumunskih odnosov, je treba, da se za ureditev spornih vprašanj ustvari ugodno ozračje, in to v hitrejšem tempu, kakor doslej. Madžarska vlada ni ničesar opustila, kar bi koristilo zboljšanju odnošajev med obema državama.

Glede odnošajev do Jugoslavije so razmere mnogo lažje ter obstoji volja, da se vsa sporna vprašanja uredijo z naklonjenostjo, ki že obstoja med Madžarsko in Jugoslavijo. Nato je grof Csaky dejal, da je potrebno naglasiti tudi tople besede, ki jih je izrekel bolgarski kralj Boris o odnošajih med Madžarsko in Bolgarijo.

Madžarsko-rumunski trgovinski dogovor

Budimpešta, 15. septembra. AA. Včeraj so v gospodarskem oddelku zunanjega ministrstva podpisali konvencijo, ki ureja do 31. julija 1940 plačilni in trgovinski promet med Madžarsko in Rumunijo. Konvencija stopi v veljavo 20. t. m., ko jo bosta ratificirali obe vladi.

Vatikanski organ o hrabrosti Poljakov

Rim, 15. sept. c. Današnji »Osservatore Romano« se z največjo pohvalo izraža o zadržanju poljske vojske pri obrambi Varšave. Pravi, da kažejo Poljaki hrabrost, patriotizem in vojaško sposobnost. Nemške operacije za zasedanje na Poljskem na vedno večje ovire tudi radi vremenskih neprilic.

Sklicanje mednarodne mirovne konference?

Curich, 15. sept. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča da si Italija prizadeva s podporo Zedinjenih držav doseči sklicanje mednarodne mirovne konference.

34. rojstni dan princa Umberta

Rim, 15. septembra. AA. Prestolonaslednik Umberto slavi danes svoj 34. rojstni dan. Pri tej priliki prinašajo listi obširne članke, v katerih poudarjajo vdanost naroda do prestolonaslednika in podčrtujejo dejstvo, da je bil pred nekaj dnevi imenovan za poveljnika prve armade, kar dokazuje veliko zaupanje Italije v sposobnosti prestolonaslednika.

Trgovinska pogajanja med Nemčijo in Belgijo

Bruselj, 15. sept. c. Semkaj je dospelo 11 nemških ekspertov, da uredijo vprašanja trgovine med Belgijo in Nemčijo. Belgijška vlada namerava poslati stalne trgovske misije v Pariz, London in Berlin, da zagotovijo normalen trgovski promet med Belgijo ter Francijo, Anglijo in Nemčijo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Nenapadalna pogodba med Rusijo in Japonsko?

štiriurni razgovor Molotova z japonskim poslanikom Premirje med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo

Moskva, 15. sept. c. Predsednik sveta komisarjev in zunanji komisar Molotov ter japonski poslanik Togo sta imela danes popoldne v Kremlju štiriturno konferenco. Jutri se bo posvetovanje nadaljevalo in bo o rezultatu izdan komunikke.

New York, 15. sept. c. Iz Moskve poročajo, da je bil na današnjem razgovoru med Molotovom in japonskim poslanikom Togom v Moskvi dosežen sporazum za sklenitev premirja v nenapovedani vojni med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo, ki bo najbrže že jutri objavljen. Pričakujejo, da bo v kratkem sledil podpis rusko-japonske nenapadalne pogodbe. Mislijo, da je prišlo do zblizanja med Rusijo in Japonsko po posredovanju Nemčije.

Tokio, 15. septembra. AA. (DNB) List »Simbun« je zvedel iz dobro poučenega vira, da je pri zadnjih razgovorih v Kremlju prišlo do sporazuma o novi rusko-japonski politiki. Na podlagi tega sporazuma bo sredi prihodnjega meseca imenovan nov sovjetski veleposlanik v Tokiu. Prav tako

se bodo izpopolnila tudi nekatera mesta konzulov.

Moskva, 15. septembra. br. Po uspešni konferenci med sovjetskimi zunanji ministrom Molotovom in japonskim poslanikom Togom o zblizanju med Japonsko in Rusijo so bile takoj ustavljene vse sovražnosti v Zunanji Mongoliji.

Amerikanci pozvani, naj takoj zapuste Rusijo

Moskva, 15. sept. c. Ameriško poslanstvo je pozvalo vse ameriške državljane, ki njihovo bivanje v Rusiji ni neobhodno potrebno, da naj Rusijo takoj zapuste.

Vsi Japonci odpoklicani iz Evrope

Tokio, 15. sept. c. Japonska vlada je pozvala vse japonske državljane, da zapuste Evropo. Izdajanje potnih listov za Evropo je bilo ustavljeno.

Srbski kulturni klub o sporazumu

Beograjsko »Vreme« objavlja izjavo znanega Srbskega kulturnega kluba v Beogradu o stališču do najnovejših političnih dogodkov v našem notranjem političnem življenju, predvsem do sporazuma. V svoji izjavi pravi Srbski kulturni klub:

»1. Današnji mednarodni položaj zahteva, da se vsi rodoljubi držijo vsake notranje politične borbe in da gledajo na vsa vprašanja s stališča obrambe domovine. Danes je važnejša ohranitev Jugoslavije, kakor pa delitev oblasti in izvajanje teh ali onih političnih načel.

2. Sporazum, ki je bil sklenjen med predsednikom JRZ in predsednikom HSS, daje lahko povod za upravičeno kritiko, vendar smatra odbor Srbskega kulturnega kluba, da sedaj ni trenutek za razpravljanje o tem. Srbski kulturni klub se že resno bavi s proučevanjem vprašanja državne preureditve, ki zahteva mnogo časa, svobodnega razpravljanja in skrbnega dela. Toda danes moramo delati samo za to, o čemer ni in ne sme biti nobenega razpravljanja, to je za obrambo Jugoslavije, svobodne nacionalne države vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

3. Srbi se ne smejo niti za trenutek izneveriti svojem velikemu nacionalnemu in državnemu poslanstvu. Zato morajo prenehati z vsemi strankarskimi borbami in trenji. V trenutku, ko so se naši bratje

Hrvat in Slovenci tako organizirali, da so dosegli višek edinstva in sloga, zahteva korist domovine, da tudi Srbi store vse za svoje zbiranje, za čim bolj enotno organiziranje in da postavijo v prve vrste svoje najboljše ljudi. Srbi so glavni tvorci Jugoslavije in so tudi danes njen glavni stebel. Ta vloga jim nalaga tudi največje naloge, ki jih bodo izpolnili samo s popolno disciplino, slogo in odločnostjo.

4. O podrobnostih nove državne ureditve se ne more govoriti brez predhodnih studij. Toda o temeljnih načelih državne ureditve si moramo biti že danes na čistem. Nova državna ureditev mora biti taka, da se bodo v Jugoslaviji takoj Srbi, kakor Hrvati in Slovenci čutili, kakor v svoji hiši. Bila bi usodna in zlobozna zmota meniti, da je mogoče ustvariti svobodo Srbov, Hrvatov in Slovencev v kaki omahljivi državni skupnosti. Kakor jamči pravno varnost posameznikov le močna državna oblast, tako more biti svoboda Srbov in Hrvatov zavarovana samo v čim tesnejši njihovi medsebojni skupnosti. Brez močne Jugoslavije ni močnega srbstva, niti hrvatstva.

5. Obramba in napredek Jugoslavije zahtevata, da se znajdejo pri skupnem narodnem delu skupno vsi Srbi, Hrvati in Slovenci kot eni človek z enakimi pravicami in tudi enakimi dolžnostmi.

Beleške

Dr. Kramer v Zagrebu in Beogradu

Glavni tajnik Jugoslovenske nacionalne stranke dr. Albert Kramer se je na potu v Beograd, kjer bo v nedeljo poročal na seji strankinega glavnega odbora, v četrtek popoldne ustavlil v Zagrebu. Sestal se je z Večeslavom Vilderjem in Savo Kosanovičem, posledevalecim podpredsednikom in glavnim tajnikom Samostojne demokratske stranke. Zvečer se je odpeljal dalje v Beograd kamor je prišel včeraj zjutraj in kjer je bila včeraj konferenca strankinega predsedstva.

„Seljački dom“ o delu dr. Mačka

Zadnja številka »Seljačkoga doma«, službenega glasila HSS (Hrvatske seljačke stranke), piše v svojem političnem pregledu:

»Predsednik dr. Maček je bil tudi ta teden nekaj dni v Beogradu. Tam se je posebno zanimal na eni strani za vprašanja narodne obrambe in zunanje politike, na drugi strani pa za prenos oblasti na banovino Hrvatsko. Naša banovina se bolj in bolj urejuje, ban dr. Subašić dela na tem neumorno od ranega jutra do kasne noči. Pri tej težki nalogi mu pomagajo v prvi vrsti narodni poslanci ter šolani strokovnjaki.

Kakor poročajo iz Zagreba, je z večerajšnjim dnevom prevzel glavno uredništvo Seljačkoga doma dr. Juraj Krnjević, glavni tajnik HSS.

Hrvatska in demokracija

Glasilko podpredsednika vlade dr. Mačka, »Hrvatski dnevnik«, opozarja v večerajšnjem uvodniku, da doseženi sporazum ne prenaša na novo banovino Hrvatsko samo večji del državne izvršne, temveč tudi velik del zakonodajne oblasti. Zato je potrebno, da se čim prej izvedejo volitve v hrvatski sabor. List nadaljuje:

»Določene so že smernice volilnega zakona za hrvatski sabor. Te smernice so popolnoma demokratske in kažejo, da se bo v Hrvatski vladalo na demokratski način. To bo obenem kažipot, po katerem naj bi krenila vsa državna politika. Ne samo prebivalstvo Hrvatske, temveč vsi državljani željno pričakujejo rezultate novega političnega kurza.

Predlogi „Hrvatske straže“

V »Hrvatski straži« jadicuje njen direktor dr. Janko Šimrak zaradi slabih časov, ki jih preživlja njegov list. Ljudje ne plačujejo naročnine. Žal so med njimi tudi duhovniki. In vendar je ravno »Hrvatska straža« tista, ki se briga za skrbni in teža-ve katoliških duhovnikov med Hrvati. V dokaz navaja msgr. Šimrak serijo člankov, ki jih je objavila in v katerih se je med drugim zavzemal za povišanje pokojnih duhovnikov.

»Hrvatska straža« tudi apelira na beograjsko vlado naj se ozira pri sestavljanju državnega proračuna bolj na predloge katoliškega episkopata. Po njenem mnenju bi morali biti ti predlogi merodajni za vse državne organe. Zavzema pa se tudi »za čimprejšnjo ureditev odnošajev med Jugoslavijo in katoliško cerkvijo z obnovom konkordatskih pogajanj. Za rešitev tega vprašanja se ni bilo zadnjih 20 let bolj primernega trenutka, kakor je danes. Sedanja vlada ima polno legitimacijo za pogajanja

s sveto stolico in današnji minister pravde dr. Lazar Marković bo moral uvideti veliki pomen tega vprašanja in drugih z njim povezanih z ozirom na našo notranjo in zunanjo politiko.

Resolucija kamniške JRZ

V Kamniku je bila sreska seja Jugoslovenske radikalne zajednice. Na seji je bila sprejeta resolucija, ki pravi med drugim:

»Slovenija je s svojimi snežnimi vrhovi postala trden obrambni zid, ki jamči za mir in varnost vsem državljanom od silnega Triglava do Egejskega morja. Slovenija zasluži, da se tudi njenemu narodu odprejo vse tiste možnosti svobodnega nacionalnega, kulturnega in gospodarskega razmaha kakor našim bratom. Zato zahtevamo, da se nam dovolijo v okviru naše ljubljene Jugoslavije enake pravice za brati Srbi in Hrvati, da pod njenim svobodnim soncem razvijemo vse svoje, do sedaj prijetne sile sposobnosti obnove in ustvarjanja dobrih slovenskemu narodu. Zahtevamo, da se uredba o razširitvi predpiso o banovini Hrvatski, ki je izšla v »Službenih novinah«, razširi takoj tudi na banovino Slovenijo.

Narod in družina

Pod naslovom »Narod naj živi« prinaša zadnji »Koroški Slovenec«, glasilo rojakov v Nemčiji, razmišljanja o narodnem življenju. V globoko zajetem sestavku beremo:

»Evropo si mislimo in narodnih: narodnih trpinih, narodnih-borih, narodnih-misleh. Vsak narod ima svojo posebno lastnost, po kateri se razlikuje od drugih. So narodi, polni smisla za gospodarske in trgovske skrbi. So drugi, katerih misli so posvečene časti in veljavi, in tretji, katerim je lastna želja po gospodovanju nad drugimi. So narodi, katerih življenje sta molk in trpljenje. So narodi bohotnega zdravja, polni mladostnih sil, in drugi v pojemajoči starosti, usihajoči in umirajoči. Če pogledaš narod pozorneje, ga zazreš v njegovih družinah, mladostnih ali starih. Če praviš, da se narodna usoda odločuje v otroških zibelkah in mrtvaških krstah, povedo le to veliko resnico, da živi narod v družinah in da sta nad družinami zakona narodne časti in narodne pravice. Vsaka družina je nujno v službi svojega naroda, v dobri ali slabi, in množi ali manjša narodno čast in narodno pravico. Zdrava, dobra družina — zdrav, dober narod. Bolna, umirajoča, slaba družina — bolan, umirajoč, slab narod. Pred teboj je bila in za teboj bo živela tvoja družina. Pred teboj je bil in za teboj bo tvoj narod. V tvojih rokah je dobro ali slabo družinsko in narodno ime.

Odlikovanje ministrov

Beograd, 15. sept. AA. Nj. Vis. knez namestnik je odlikoval 6. septembra t. l. z redom Karadjordjeve zvezde 3. stopnje ministra dvora Milana Antića.

Odlikovan je z redom sv. Save 1. stopnje dr. Branko Čubrilo, minister za kmetijstvo.

Obvezen vizum na Madžarskem

Beograd, 15. sept. AA. Madžarsko poslanstvo objavlja, da se zopet uva-ja vdiranje potnih listov za potovanje v vse države. Ta odredba stopi v veljavo 15. septembra in velja tudi za diplomatske potne liste.

Kaj bo storila Amerika

V londonskih inozemskih krogih pričakujejo z gotovostjo, da bo Rooseveltu to pot uspešno izpremeniti nevtralnostni zakon

London, 15. septembra. b. Odkar se je Roosevelt odločil, da skliče kongres že za 21. septembra na izredno zasedanje, se v vseh tukajšnjih političnih in diplomatskih, zlasti inozemskih krogih mnogo razpravlja o bližnjih odločitvah Washingtona, ki bodo nedvomno močno vplivale na nadaljnji diplomatski in vojaški razvoj v Evropi. Na splošno prevladuje mnenje, da bo Rooseveltu to pot v celoti uspela njegova akcija za spremembo nevtralnostnega zakona. V tej sodbi se tukajšnji inozemski krogi opirajo na poročila iz Amerike, ki govorijo o popolni spremembi ameriškega javnega mnenja v gledanju na razvoj evropskih dogodkov.

Američani so danes v ogromni večini — redke izjeme to večino samo potrjujejo — pripravljeni, da pomagajo obema zapadnimale vesilem v vseh mogočih oblikah razen z direktno vojaško pomočjo, odnosno z udeležbo v sedanji vojni, ki za sedaj sploh ne prihaja v poštev. V dobri pogajanji in popuščanju Anglija in Francija nista uživali prevelikih simpatij v ameriški javnosti. To stališče Američanov se je spreminilo šele v najnovejšem razvoju, ko sta se obe zapadni velesili odločili, da izpolnita svoje obveznosti, četudi bi to terjalo od njih največje žrtve. Na spremembo ameriškega javnega mnenja pa je vplivala tudi sklenitev nemško-ruskega pakta, ki je prestizijo obeh držav v Ameriki zelo škodovala. Ako je še vedno res, da se Američani žele slej ko prej vzdržati sleherne neposredne udeležbe v sedanjih evropskih sovražnostih, pa je na drugi strani prav tako izven dvoma, da je javno mnenje odločno za podporo Anglije in Francije v okviru, ki bi ga dopuščala ukinitve določbe o embargu nad orožjem in municijo, tako da bi si lahko zapadni velesili proti takojšnjemu plačilu in na svoj riziko glede prevoza nabavljali v Ameriki prav tako rožje in municijo kakor živež in drugo blago.

Zdi se, da so pri dosedanjem nasprotovanju kongresa odločili bolj notranje politični kakor zunanje politični nagibi. Američani pa danes gledajo na to vprašanje drugače kakor pred nekaj meseci. Oni hočejo pomagati Angliji in Franciji, ker se zavedajo, da jima morajo pomagati. To prepričanje se je toliko bolj razširilo, ker

so Američani mnenja, da se je Rusija na enak način odločila tiho podpirati Nemčijo.

Izolacionisti na delu

Washington, 15. septembra. AA. (Reuter) Senator Borah je snoti govoril na radiu in na ta način začel kampanjo izolacionistov proti spremembi ameriškega nevtralnostnega zakona.

Hull o stališču Amerike do blokade

Washington, 15. septembra. AA. (Reuter). Zunanji minister Hull je izjavil o stališču USA do blokade, da si ameriška vlada pridržuje pravico varovati v smislu mednarodnega prava svoje državljane in njihove interese ter izdati vse potrebne ukrepe, če bi katerakoli izmed vojujočih se strank kršila te pravice. Hull je nato naštel ukrepe, ki se imajo po ameriških zakonih izvajati glede omejitve potovanja Američanov z ladjami vojujočih se držav in ukrepe o omejitvi posojil in kreditov tem državam. Ti ukrepi, je poudaril Hull, ne pomenijo nobenih sprememb načela mednarodnega prava, temveč nalagajo ameriškim državljanom, da se odpovedo raznim pravicam, izvirajočim iz navedenih načel, in sicer dotlej, dokler kongres tega ne potrdi ali pa drugače ne ukrene. Načela mednarodnega prava so stara stoletja in se razvijajo ter obstoje tudi danes, čeprav se vojujoče se stranke pod raznimi izgovori pogosto od njih oddaljujejo. Ameriška vlada ni odnehala niti od ene izmed teh pravic nevtralnosti, ravnožrto se pri tem po mednarodnem pravu. Vlada je podrobno obvestila ameriške ladje o nevarnih predelih in državljane o nevarnosti, ki obstoji na vseh plovbenih linijah, bodisi da izvirajo iz legitimnih ali pa iz nelegitimnih stališč vojujočih se strank.

Hull je nato izjavil poročevalcem listov, da ni nič posebnega, če je Velika Britanija zadržala nekatere ameriške ladje in zaplenila njihovo tihtapetno blago.

Washington, 15. septembra. AA. (Reuter). Vseameriška letalska družba sporoča, da ne misli svojega prometa prilagoditi potrebam katerekoli bojujoče se države.

Naši kraji in ljudje

Neurja in zastoj na Jadranu Letovišča so prazna, ladje počivajo

Sušak, 15. septembra

Silovito neurje na Sušaku, na Reki in na vsem Hrvatskem Primorju, o katerem smo včeraj poročali, je poleg skupne škode, ki so jo ocenili na 10 milijonov dinarjev, rodilo še nadaljnje hude posledice. Na Hrvatskem Primorju še vedno dežuje. V teku samih 24 ur je padlo 222 mm dežja in to je šestina normalne količine padavin v celem letu. Bile so tudi smrtne žrtve. Na Reki je strela ubila nekega moškega. Nadalje je strela zažgala nekatere hiše, vendar so gasilci povsod pravočasno ugasili požar. Na Grobniku, kjer je v bližini znani letališče, se je že pojavil ogenj na strehah nekaterih hiš, vendar se je posrečilo tudi tu preprečiti požarno katastrofo.

Na pobudo Trgovske zbornice je bila na Sušaku sklicana anketa, da se preceni škoda po strahotnem neurju. Sklenjeno je bilo, da se zberejo najnatančnejši podatki, o škodi. Sklicana bo še širša anketa, da se bo prizadetim nudila pomoč. Na anketi pa se je zlasti tudi poudarjalo, da v bodoče ne bo smel nihče imeti trgovinskih prostorov po kletih, ker se je dole na Sušaku že večkrat zgodilo, da so bile take trgovine in skladišča ob kolikaj večjem neurju zaliti od hudournikov s Trsat.

Jadransko morje je zadnje dni močno nemirno. Blizu pač ekvinokcije. Iz Splita poročajo, da je v četrtek dopoldne nastopil silovit vihar z brzino 80 km na uro. V samem Splitu je padlo 34 mm dežja in se je zemlja preobilo napila moče. Največ pa je v četrtek padlo dežja v Dubrovniku, in sicer 57 mm. Od severnega Jadrana vse tja do Boke Kotorske je zadnje dni neprestano deževalo. Od neurja je bil zlasti prizadet tudi Šibenik, kjer je v sredo zvečer polni dve uri treskalo in lilo. Šibeniške ulice so bile poplavljen in

je voda vdrla v mnoga stanovanja in kleti. Prizadeti so tudi mnogi kraji v zaledju Primorja. Kjer ni razsajalo neurje, je dež koristil posevkom in je zlasti osvežil vinograde, ki bodo zaradi suše sicer imeli 30% manj pridelka kakor lani, zato pa bo vino prav dobro. Neurje je poškodovalo mnoge brzobavne in telefonske proge na Jadranu, ki so jih pa poštne uslužbenice hitro popravile. Pač pa je zaradi neurja trpel pomorski promet, ki je že itak najhujše prizadet zaradi evropske vojne.

Iz Splita poročajo, da je ladijski promet na Jadranu zadnje dni skoraj popolnoma prenehal. Naše ladje svobodno in dolge plovbe počivajo v pristaniščih. Tudi tujih ladij ni od nikoder. Paroplovba preživlja hudo krizo, ki se hudo odraža v naših pristaniščih ter v naši uvozni in izvozni trgovini. Vse naše luke so prazne in so v prometu edino ladje lokalne plovbe. Ostale ladje, privezane k pomolom, togo in mirno čakajo na zimski počitek in na razvoj položaja v Evropi.

V najhujši meri je vojna seveda zadela naš tujski promet. Skoraj do konca avgusta so bila letovišča na Jadranu dobro obiskovana in zelo živahna. Split, Sušak in Dubrovnik so bili polni tujcev iz raznih delov sveta, največ pa je bilo Nemcev, katerih dotok je nadomestil izpadek Čehov in drugih inozemcev. Za jesen je spet bilo napovedano veliko število nemških gostov po vsem Jadranu. Zda pa so kopališča prazna, ker je zaradi zapletenih razmer izostalo tudi obištno iz Jugoslavije. Hotelirji so v strahu pred bodočnostjo, zanašajo se pa, da bo prihodnje leto domača propaganda spravila kolikor mogoče domačih letoviščarjev na Jadran. Poleg hotelirstva so prizadeti na Jadranu vsi sloji, ki imajo kolikaj zveze s tujskim prometom.

V Mariboru pripravljajo relejno postajo Postavili jo bodo na Tezmem pri Mariboru

Maribor, 15. septembra

Podoba je, da je problem ureditve prepotrebne radijske relejne postaje v Mariboru prešel v svojo konkretno fazo. Nekateri posestniki s Tezma so namreč prejele obvestilo, naj se zgledajo pri pristojnem uradu, kjer naj se izjavijo glede pogojev, pod katerimi bi bili pripravljeni odstopiti v postev prihajajoča zemljišča, kjer naj bi se uredila relejna radijska postaja v Mariboru. Kakor se doznava, bo potrebnih za ureditev relejne postaje okoli 10.000 kv. m zemljišča. Prvotno je bil načrt, da bi se zgradila radijska relejna postaja na zemljišču v bližini mestnega vodovoda. Strokovnjaki pa so izrazili proti temu svoje pomisleke, ker bi spričo neprekinjenega pogoja vodovodnih naprav nedvomno nastopile motnje pri oddajah relejne postaje. Mariborska mestna občina je sicer izrazila svojo pripravljenost, da odstopi brezpla-

čno potrebno zemljišče v bližini mestnega vodovoda, vendar pa je spričo navedenih pomislekov prevladalo mnenje, da je treba iskati primerno zemljišče bolj na jugovzhodni strani.

Nadaljnje vprašanje, ki ga bo treba rešiti, je vprašanje cenenege električnega toka in bo treba v tem oziru skleniti poseben aranžma. Vodstvo falske elektrarne bo nedvomno pripravljeno, da nudi našim bodočim relejni postaji čim ugodnejše in v tem oziru čim sprejemljivejše pogoje.

Vsa naša obsejna javnost pričakuje, da se bodo priprave za ureditev radijske relejne postaje na Tezmem pri Mariboru čim bolj pospešile in da bodo v naglem tempu vodile v drugo fazo, to je k ureditvi postaje same. Ob meji to pomankljivost v naši dobi prebriskdo čutimo, zlasti ker so oddaje ljubljanske kukavice komaj slišne in komaj dosegljive.

Zaradi pomladitve bogatega Beograjčana je bila sodna razprava v Novem Sadu obnovljena

Novi Sad, 15. septembra

Pred okrožnim sodiščem v Novem Sadu so ponovno razpravljali o znani pomlajevalni aferi dveh popularnih kirurgov: dr. Slavka Uzelca in dr. Petra Kolesnikova. Že od leta 1936. vzbuja ta afeta zanimanje v zdravniških krogih, pa tudi v družbi one starejše gospode, ki bi rada natančneje vedela, kdo je bil osrečen s pomladitvijo.

Kakor je v spominu, je okrožno sodišče v Novem Sadu, dne 23. januarja 1937 oprostilo oba zdravnika, ker je ugotovilo, da mladenič Rade Marić z odvzetjem dela spolne žleze ni bil telesno poškodovan in sploh ne prizadet v svojih moških sposobnostih. Proti tej sodbi pa se je pritožil državni tožilec in kasacijsko sodišče v Beogradu je razveljavilo sodbo okrožnega sodišča ter naročilo, da se zadeva izroči v presojno glavno zdravstvenemu svetu v Beogradu. Glavni zdravstveni svet je zadevo natančno proučil. Mladenič Rade Marić je bil poklican v Beograd, kjer so ga preiskali strokovnjaki dr. Kostić, dr. Koen in dr. Belosavić. Po njihovem strokovnem mnenju je nato glavni zdravstveni svet definitivno oblikoval svoje mnenje in ga poslal okrožnemu sodišču v Novem Sadu. Tako se je pretekli četrtek obnovila razpra-

va pred malim senatom, ki mu je predsedoval g. Kosta Hadži-Kostić. Razprava je bila mnogo krajša kakor prva. Dr. Uzelac, ki je bil prvi zaslišan, je vztrajal pri prvotni izpovedi, trdeč, da je naprosil zdaj že pokojnega prodajalca časopisov Uroša Jovanovića, naj mu pošče za operacijo primernega mladeniča, ki bo voljan žrtvovati del svoje žleze za presaditev na nekega starejšega gospoda iz Beograda. Jovanović je poiskal Rada Marića, ki je za nagrado štirih tisočakov pristal na operacijo. Podobno je izpovedal tudi dr. Kolesnikov. Nato je bil zaslišan Rade Marić, ki je ponovno trdil, da je pri operaciji trpel hude bolečine in se je onesvestil, po operaciji pa je čutil, da je za 60% spolno oslabilen. Prečitana je bila še izpoved bolničarke, ki je pomagala pri operaciji. Mnenje glavnega zdravstvenega sveta navaja, da je desna spolna žleza zaradi operacije pohabljena, leva pa popolnoma nedotaknjena, zdrava in normalna, in da to nima škodljive posledice za organizem. Ta operacija se ne more smatrati za pohabljenje

Angleški vojak nekoč in danes

Zanimiv razvoj angleškega Tommyja od plačanega najemnika do sodobnega vojaškega obveznika

Vojaške operacije na zapadnem bojišču so znova pritegnile našo pozornost na sposobnost in kakovost francoskih in angleških vojakov. Če lahko rečemo, da nam je francoski še dokaj dobro znan, kar gre brez dvoma tudi na račun tesnejših stikov, ki smo jih imeli v preteklosti s Francozi, pa so na drugi strani o angleškem vojaku pri nas domaći precej meglejati pojmi. Vendar predstavljata angleška vojska tako važen činitelj v sedanjem mednarodnem spoadu, da je potrebno, da se nekoliko ozremo tudi na angleškega in se poučimo o njegovem stoletnem razvoju, ki ga pozna le malokateri vojaček kakega drugega naroda. Kadar govorimo o angleški vojni sili, imamo pred očmi pred vsem angleško pomorsko brodogradnjo, docela pa zanemarljivo kopno silo Velike Britanije, ki pa bo morala nositi v bližnji bodočnosti velik delež pri skupnem obračunu zapadnih demokracij z Nemčijo.

Odkod naziv Tommy?

Na Angleškem je priljubljena navada, dati nosilec različnih javnih funkcij svojevrstna imena, ki pa imajo vsa za sabo več ali manj zapleteno zgodbo. Tako se je n. pr. za londonske stražnike že zdavnaj udomačil izraz »Bobby«, člani angleške suhozemne vojske se pa že dolgo po-
našajo s pridvomkom »Tommy«. To se nanaša na čisto določene Tommyja, ki je svoje dni v resnici živel, namreč na Tommyja Atkinsa, čigar ime je zapleteno v borbe angleške imperije za divjimi indijskimi plemeni. Ko je Anglija v krvavih borbah sredi preteklega stoletja polagala

temelje svoji oblasti v Indiji, se je dogodilo, da so lepega dne Angleži, ki so tvorili posadko v trdnjavi Lucknow, bili prisiljeni zbežati pred krvoločnim sovražnikom, da so si rešili vsaj golo življenje. Na divjem begu so trčili na samotnega stražarja, po imenu Thomasa Atkinsa in ga pozvali, naj se z njimi spusti v beg. Vrli Tomaž je to povabilo ponosno odklonil in ostal na svojem mestu, kar je plačal s svojimi življenjem. In kadar se je posledji pripetil v krvavih spopadih med Angleži in indijskimi plemeni kak dogodek, v katerem se je pokazala izredna srčnost tega ali onega angleškega vojaškega, je krožil med vrstami angleških borcev stavek: »To je pa nekaj takega, kakor je storil naš Thomas Atkins!«

Pravi lik angleškega vojaka

Vsi francoski vojaki, ki so se v svetovni vojni borili s Tommyji, pripovedujejo o njihovem pogumu in o njihovem vzvišenem preziranju vsake nevarnosti. Posebno pa ne morejo prehaliti izrednega tovariškega čuta, postrežljivosti, iznajdljivosti in praktičnosti. Zgodilo se je celo, da si je angleški vojak namestil v strelskem jarku kar harmonijo, z eno besedo, vnesel je tudi v najbolj grobo in nepoetično okolje duh domačnosti in mirne samozavesti. Treba je samo prebrati dve krasni zgodbi tudi pri nas znanega francoskega romanopisca, morda najodličnejšega sodobnega poznavalca angleških razmer, Andréa Mauroisa, ki v svojih dveh spisih »Silence du colonel Bramble« (Molk polkovnika B.) in »Major O'Grady« očarljivo riše častno

ka, da je Rade lahkomišeln fanš, saj se ni dovršil 21 let, ona pa da nikakor ne dopusti takšne operacije. Mati trdi, da ji je dr. Uzelac rekel, da Rade sploh ne pozna, naposled pa jo je prepričeval, da je operacija neznačajna in da ne bo imela nobenih posledic. Radeov zastopnik dr. Milan Ivančević je zahteval, da se Radeu izplača 50.000 din odškodnine, ker se ne more oženiti, nadalje 30.000 din za poškodbo z operacijo, še 20 tisočakov pa za bolečine pri operaciji, skupno torej 100.000 din, ki naj jih solidarno plačata oba zdravnika. Zagovornik Koka Savatijević pa je predlagal, da sodišče oprosti oba zdravnika, ker ne gre za noben prestop. Po kratkem posvetovanju je predsednik senata sporočil, da bo sodba razglašena v ponedeljek ob 8. zjutraj.

Do smrti se bo pokoril v ječi, ker je dal umoriti svojo ženo

Celje, 15. septembra

Pred petčlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju, ki mu je predsedoval s. o. s. dr. Dolničar, se je danes zagovarjal 30-letni posestnik Anton Kotnik iz Kozjaka pri Mislinju, ker je 7. julija 1937 nagovoril svojega hlapca Alojza Šibanca iz Nove cerkve, da je usmrtil njegovo ženo Marijo. Šibanc je bil zaradi svojega dejanja obsojen v Celju pred nekaj tedni na 20 let robije in trajno izgubo častnih pravic. O tem smo poročali takoj po razpravi.

Kotnik je bil doslej v celjski bolnišnici, zato je bila razprava proti njemu šele danes. Kotnik je pri razpravi priznal svoj zločin. Pripovedoval je, kako je leta 1932, po očetovi smrti prevzel zadolženo očetovo posestvo. Njegova žena je mrzila Kotnikovo mater, zaradi česar je njegova mati, ki je sinu in snahi gospodinjala, zapustila

hišo in se preselila v svojo koč. Ker Kotnikova žena ni znala kuhati, je prišlo med njo in njenim možem čisto do prepričev, ki so se stalno stopnjevali. Končno je Kotnik sklenil spraviti svojo ženo s sveta. Nagovoril je svojega hlapca Šibanca, da usmrti njegovo ženo, in mu obljubil za to 200 din nagrade. Ko so Kotnik, njegova žena in Šibanc 7. julija 1937 spravljali krmo z voza na gospodarsko poslopje, je stal Kotnik spodaj na vozu in metal seno na pod, kjer sta bila njegova žena in Šibanc. Na dogovorjeni znak je Šibanc sunil Kotnikovo ženo s poda. Kotnikova je padla 13 metrov globoko na kamenje, ki ga je bil Kotnik prej navozil pred gospodarsko poslopje. Pri padcu si je zdobil lobanjo ter zlomila obe nogi in roki. Nesrečnica je na mestu izdihnila.

Anton Kotnik je bil zaradi svojega zločina obsojen na dosmrtno robijo.

Iz suhega poletja v mokro jesen Izsušena Sava je narasla za dva metra — Poletna suša je vzela gobe

Litija, 15. septembra

Še v nedeljo smo imeli prav poletno sonce. Čeprav se skoraj sredi septembra, so se ljudje kopali v Savi kakor sredi julija. Tako dolge kopalne sezone so le malokatero leto, saj velja staro pravilo, da prvi dež po velikem šmarnu, ki je 15. avgusta, ohladi ozračje in prežene iz Save kopalce. Letos pa smo se kopali prav do torka 12. t. m.

V sredo nas je pozdravil oblačen dan in zvečer so se med bliskom in gromom odprle nebeške zatvornice in poslate dežja več kakor smo ga potrebovali. Nekateri pa so ga veselili, zlasti tisti, ki so trpeli pri vodovodih in studenih pomanjkanje pitne vode. Letošnja dolga suša je bila zelo nadležna.

Kakor kaže vodomerska postaja pri Litijem mostu, je moralo na Gorenjskem močno deževati. Že v sredo zvečer je začela Sava narasčati in je poskočila kar za poldrugi meter nad normalo. Pred dnevi pa je kazal vodomer komaj tri centimetre nad najnižjim stanjem reke Save. Obširne počene ploške so se že kazale na sredji toka vzdolž vse Save. Danes je začela Sava upadati in je priliezla na 84 cm nad normalo.

Zaradi nizkega vodnega stanja zadnje dni je splavarski posel počival. Le tisti, ki

so imeli neodložljiva naročila, so se upali z rezanim in jamskim lesom v vodo in na pot. Pa je bila voznja po izsušeni strugi počasna in nevarna. V Renkah so gledali iz vode Ajdovo zrno in mnoge druge skale, ki jih drugače leta in leta ne vidimo. Zleblj pri Prusniku je bil čisto suh, splavarji niso mogli več vanj in so morali kar mimo skal in brzic. Pa še z rokami so morali marsikje vlačiti splave naprej.

Po visoki vodi, ki je nastopila zdaj splavarji lahko vozijo. Narasčajoča reka je že v noči na četrtek tu in tam pobrala leže in druge reči. V četrtek zjutraj je nesla s seboj čoln, ki ga je odtrgala v št. Juriju ob Savi. Čoln je služil delavcem v kamnolomu za prevoz z enega na drugi breg. Odtrgani čoln so potegnili s kavlji na suho pri Litiji, ko ga je zanesel vrtnec k bregu.

Menda je poletna suša kriva, da imamo tako malo gob. Niti strupenih in nežitnih ni. Gobe iz našega okraja so zelo znane. Izvažali smo jih mnogo v Italijo in druge dežele. Ob takem času kakor zdaj smo poslali druga leta v svet že več sto kilogramov posušenih gob. Kmetje in prekoparji so imeli s prodajanjem gob lep zaslužek, zdaj pa asmo tudi ob te dohodke. Morda bo to deževje priklicalo gobe iz zemlje.

Lahkovernih ljudi je zmerom dovolj Kako so cigani opeharili dolenskega kmeta za štiri tisočake

Novo mesto, 15. septembra

Dolenska ima mnogo ciganov, med katerimi sta najštevilnejši rodbini Brajčičeva in Hudorovičeva. Pa še drugi cigani prihajajo k nam. Pred dnevi je prišla neka ciganska skupina iz Hrvatske in se ustavila v neki vasi. Cigani so ljudem pripovedovali, da imajo pri sebi mnogo denarja, katerega pa v sedanjih razmerah ne morejo prethotapiti čez mejo. Rekli so, da bi ga morali spraviti čez madžarsko mejo.

V vasi se je zgledil pri ugodnem posestniku Jožetu dolg cigan, črn ko gavrnan, s še bolj črno dušo in mu povedal skrivnostne reči. Od takrat se je večkrat zgledil pri posestniku. Morale so biti v resnici zelo čudne reči, kajti posestnik je postajal čedalje bolj zamišljen in molčeč. Moževo čudno obnašanje je kar resno zaskrbelo nje-

govo ženo, ki je bila mnenja, da ji je mož hudo zbolel. Tudi otroci so govorili po vasi, da je atek hudo bolan. Na vsako prigovarjanje je mož v odgovor le narahlo zmignil z rameni.

Neki večer pa se je mož na prigovarjanje žene le odločil in povedal vso skrivnost svoje bolezni. Med štirimi očmi ji je zaupal, da je imel večkrat sestanek s ciganom, ki mu je predlagal imenitno kupčijo: za 4000 dinarjev dobi 80 tisočakov v tuji valuti, katero bo on kot ugleden posestnik z lahkoto vnovčil za naš denar, kar je ciganu nemogoče. Cigan se je izgovarjal, da njegova družina nujno potrebuje gotovino za potovanje po naših krajih, sicer bi ne ponujali tako ugodnega nakupa tuje valute. Dejal mu je še, da bo tujo valuto vnovčil v Mestni hranilnici novome-

Obzirno in
neslišno

ZA SIGURNO IN
DOBRO HOJO, SAMO

PALMA
PODPETNIKI

ški ali pa v kakšni banki v Ljubljani. Spridlo te izpovedi je žena moža vsa vesela novice še malo okregala, ker ji vsega tega ni že prej povedal. Mož in žena sta nato sklenila, ker nista imela doma dovolj denarja, da pojde gospodar po posojilo k svojemu prijatelju.

Drugo jutro je imel posestnik denar v rokah in je nestrno čakal, kdaj se na pragu hiše prikaže njegov dobrotnik cigan. Dolgo mu ni bilo treba čakati. Po bregu navzgor je prisopihala drobna ciganka, ki je posestniku prinesla sročilo. Ga dolgi cigani pričakuje na obronku gozda za vasjo, kamor se naj tudi en požuri. Rekla mu je tudi, naj vzame s seboj denar. Na sestanek se je kmet v resnici takoj napotil, vendar denarja zaenkrat ni imel s seboj. Imel je še pomisleke, ki pa so ga na sestanku takoj minili. V gozdu mu je namreč cigani pokazal polno pisanih papirjev, ki so bili silno podobni ameriškim dolarjem, italijanskim liram in nemškim markam. V vreči iz katere je prebrisan cigani jemal pisane papirje, pa se je čul žvenket kovancev, za katere je cigani rekel, da so iz pristnega zlata. Posestnik, ki je kar strmel nad tolikim ciganovim bogastvom, se je še opravičil, ker ni takoj prinesel denarja. Prinesel pa da ga bo na določeno mesto zvečer, ko se bo izvršila zamenjava. In res je kmet prišel na določeni kraj s štirimi tisočaki, za katere mu je cigani izročil svoj zaklad v vreči.

Veselo razpoloženo jo je mož mahnil domov skozi gozd. Ni pa napravil po gozdu četrtine svoje poti, ko sta mu zaskočila pot dva cigana in mu vzela vrečo, v kateri pa gotovo niso bile kakšne vrednosti. Ker se je kmet upiral, sta ga cigana za nemeček še malo prerahala in nazadnje trdo privzela k neki buki, kjer je siromak moral prebiti vso noč do drugega dne popolne. Lahkovernega moža je rešil iz mučnega položaja star prosjak, ki ga je pot po naključju dovedla mimo. Mož se je ves potrt vrnil po ovinkih domov, kjer so ga nestrno pričakovali. Seveda je bilo doma razočaranje veliko. Zanimivo je predvsem to, da se med našim ljudstvom, ki sicer ne zaupa ciganom še zmerom dobijo ljudje, ki se dajo na tako preprost način opehariti.

Požar zaradi strele

Te dni je udarila strela v hlev in skedenj Isteniča Janeza v Rovtavih. Domači so bili v usodnem trenutku baš na skednju, kjer so mlatili oves. Poslopje je v nekaj trenutkih zagorelo z velikim plamenom. Uničeni so vsi stroji, seno, žito in vsa slama. Živino se jim je posrečilo še v pravem času rešiti. Domači gasilci so kmalu prihiteli na kraj nesreče in z velikim požrtvovanjem omejili požar, da se ni razširil na ostale zgradbe. Prišli so jim pomagati tudi vojaki in vaščani.

Škoda je precejšnja in je le delno poravnana z zavarovalnico. Vsa hvala našim vrlim gasilec in vojakom, ki so se pri gašenju zelo potrudili, da ni bila nesreča še večja.

šala nagrada za posameznega moža en funt mesečno, kar je za tiste čase bila kar čedna vsota. Vendar naj navedemo še druge besede Wellingtonove: »Če ne bomo imeli revežev, tudi ne bomo imeli vojakov.« Te besede imajo svojevrstno ozadje. Nabitiranje novih vojakov namreč za Angleže nikakor ni bil lahek posel. Ko so bile letine obilne, se je kaj rado dogajalo, da so angleški mladeniči kratkoma rajši ostajali doma, ker so imeli kruha več kot dovolj in se jim zatorej ni bilo treba pehati za trdo vojaško skorjo po večkrat silno oddaljenih deželah. Le kadar je prišla vrsta suhih let, so bile angleške prostovoljske čete prenatrpane z borci. To seveda nikakor ni bilo prav vojaški politiki Velike Britanije.

Medtem ko gledamo pri nas in tudi drugod po svetu na vojaško službo kakor na neko samo po sebi umevno dolžnost zavednega državljanca, je bilo o angleškem mnenju do nedavnega dokaj drugačno. Anglež je gledal na vojaško kariero bolj zviška, torej kot na poklic, v katerega te ne more kdorkoli prisiliti in je to svojo neodvisnost čuval za naravnost ljubosumno skrbnostjo.

Krvavi boji Angležev v Južni Afriki v začetku našega stoletja pa so bili zadnji opomin Angležem, da uvedejo, če že ne obvezno vojaško službo, pa vsaj prililni vojaški pouk. Predlagali so, naj bi se mladeniči osemnajstih let najprej dva meseca telesno krepili in urili tudi v ravnanju z orožjem. Potem naj bi jih štiri leta zapored pošiljali po petnajst dni na vojaške vaje, kar bi torej dalo v štirih letih dva meseca vojaške službe. Vendar so ti predlogi zaenkrat ostali samo na papirju, ker se je Anglija v svoji »sijajni osamljenosti« čutila dovolj zaščiteno na svojem otoku. Niti na misel ji ni prišlo, da bi se dala ž

podobo hrabrih angleških mladeničev, ki so s svojo krvjo utrdili francosko-angleško bratstvo. Zanimiva je dogodbica, ki jo je oživil neki Francoz. Ta je leta 1914. z nekega pariškega balkona opazoval strumno korakanje angleških čet, ki so iz Pariza odhajale na fronto. Pripoveduje, da so Angleži zanosno in z nenavadnim občutkom za ritem prepevali Marseljezo in ko so potihnili zvoki pesmi, se je začelo gromko vprašanje: »Are we down-hearted?« (Mar nam je: Otrpelo srce?) Kakor en mož je vsa četa odgovorila: »No!« (Ne!) Nato je isti glas znova vprašal: »Shall we victorious?« (Ali bomo zmagovalci?). »Yes!« (Da!) je gromko odjeknilo po ulici tudi v srcih navdušenega francoskega občinstva, ki je prisostvovalo pohodu angleške armade.

Razvoj preteklega stoletja

Do letošnje pomladi je bil angleški Tommy prostovoljec. Do tega časa je bila v Veliki Britaniji veljavna skoraj dve stoletji in pol stara odredba iz leta 1690, ki je izrečno prepovedovala vzdrževanje stalne vojske v mirnem času. Vojaške in politične izkušnje pa so izučile Anglijo, da je ta odredba v vsem svojem obsegu le prestraga in da zahtevajo interesi velikega angleškega imperija omiljenje strogih določb tega zakona.

Ze slavni zmagovalci pri Waterlooju, Wellington, ki je tu odločilno porazil Napoleona, je za časa španskih vojn proti francoskemu cesarstvu utemeljeval potrebo in zahteval uvedbo novaca. Pritoževal se je nad moralo svojih čet, »ki so sijajne pri paradah in odlične v borbi, ampak strašnejše in katastrofalnejše za prebivalstvo, kot sovražnik sam«. Nujna potreba je torej narekovala, da so Angleži uvedli prostovoljen nabor in sicer je zna-

Domače vesti

* Smrt starega, uglednega slovenskega narodnjaka. Iz Trebnjega so nam sinoči sporočili, da je umrl v visoki starosti 86 let ugledni trgovec in posestnik g. Viljem Tomic. Odel je v večnost ne samo odlični slovenski gospodarstvenik, marveč tudi vzoren narodnjak, ki se je trajno vpisal v zgodovino slovenskega narodnega preporoda. Bil je član Južnega Sokola, ustanovni član novomeške sokolske družbe, ustanovitelj sokolskega društva v Trebnjem in podstarosta novomeške sokolske župe. Daleč naokrog je užival sloves vzornega poštenjaka in narodnjaka. K večnemu počitku ga bodo spremili jutrišnji nedeljo ob 17. Naj mu ohranjen najčistnejši spomin! Ugledni družini izrekamo odlično sožalje.

* Zagreb ima toliko dijakov kakor vsa Slovenija. Letos se je na srednje šole v Sloveniji vpisalo okrog 13.000 dijakov. Natančno število še ni znano, ker vsi podatki še niso prispeli v Ljubljano. Kakor navajajo zagrebški listi, je število učencev na zagrebških srednjih šolah letos znatno večje kakor lani in se suče okrog 13.000. Tudi Zagrebčani tožijo, da imajo premalo šolskih poslopij in je nujno potrebno, da pričnejo graditi novo šolsko palačo v Cankarjevi ulici. V Beogradu je letos, kakor smo včeraj poročali, 15.377 dijakov na srednjih šolah.

Dr. STÖSSEL

švicarski kozmetični preparati so odlične kakovosti in nizkih cen. — Depot Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9.

* Ob stoletnici prve moške gimnazije v Beogradu bodo priredili razstavo znanstvenega, književnega in umetniškega delovanja bivših dijakov in profesorjev te šole. Stoletnico bodo praznovali v pričetku oktobra. Zgodovina šole bo opisana v posebni spomenici. To je bila prva in glavna prosvetna matična stara kneževine in kraljevine Srbije. V njej se je šolal tudi kralj Peter I. Osvoboditelj in iz nje je izšla plejada književnikov, znanstvenikov in umetnikov od Ljubomira Nenadovića do Branislava Nušića, Milana Rakića in mnogih še živih moč peresa. Po obsegu, še zlasti pa po kakovosti razstavljenih del bo razstava zrcalo duhovnega vzpona, znanstvenega in kulturnega napredka Srbije v teku zadnjih sto let.

PARIŠKE novosti ANGLEŠKE posebnosti mode za jesen

MANUFAKTURA

F.KS **SOUVAN**

MESTNI TRG 24

* Ali si želite rakov za poslastico? Na letošnjem jesenskem velesejmu v Ljubljani je bil posebno obiskan paviljon, kjer so v velikih vitrinah, napolnjenih z vodo, plavale vitke prebivalke naših rek in jezer in so se med njimi košatili krepki rak iz Notranjskega. Raki so med sladkosti vzbujali precej pomenja. Ni izključeno, da bo v kratkem v večji meri ustrezno uživalcem rakov. Kakor čitamo v »Vremenu«, vlovijo samo v neki vasi blizu Jajca letno 10.000 kg rakov. Z ekspresnimi pošilkami so doslej potovali sloviti raki iz Vrbsa in Plive daleč po Evropi, da so bili za najdražjo zakusko v elitnih hotelih Francije in Nemčije. Letala so jih prenašala na daljave, da so pravočasno pri-

— Po pogosti nesečnosti morejo žene z dnevnim redno uporabo pol kozarca naravnega »Franz-Josefove« grene vode, zavžite na tešče, z lahkoto doseči izpraznjenje črev in urejeno delovanje želodca. »Franz-Josefova« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočana in se dobi povsod.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

speli na svoje mesto, zaviti v koprive. Jajce je naše najbolj znano tržišče rakov. Vas Vinac, oddaljena 14 km od Jajca, je pravi zakladnik rakov. V septembru, ko se pričeka jesenski lov, vlovijo dober rakar dnevno po 100 do 150 velikih rakov. Letos je lov na rake obilen, razprodaja pa majhna. Cena rakov bo najbrž tako padla, da si bo lahko vsak sladokusec v Jugoslaviji privoščil rake za poslastico. Treba je samo organizirati razprodajo.

* Vpisovanje v drž. priznane enoletne trgovske učilnice »Christofy učni zavod« — s pravico javnosti — Ljubljana. Domo-branska cesta 15 se vrši do konca tega tedna, ker bo odprt vsak dan dopoldne in popoldne. Pojasnila in prospekti na razpolago. Zavod uživa odlične sloves po svojih učnih uspehih in prvotnem proforskem zboru. Vodilni in največji zavod te vrste v državi. Lastno moderno novo šolsko poslopje. Šolnina zmerna. —

* Premožni starši morajo plačati zdraviljenje siromašne poročne hčerke. Upravni sodišče v Zagrebu je o tem izdalo zanimiv odlok, katerega je potrdil tudi državni svet. Premožni starši, katerih hčerka je poročena s siromašnim možem in je dalje časa bolehal, so namreč vložili tožbo, v kateri so zahtevali, da plača bolniške stroške država. Upravno sodišče pa je ugotovilo, da v primeru, ko oskrbovan-

ka sama in tudi njen mož ne moreta plačati bolniških stroškov, kakor je to izpričano po potrdilu pristojne občine, pridejo v poštev glede plačila stroškov druge, zakonito k temu obvezane osebe, in sicer po predpisih obsega državnega zakona in v prvi vrsti starši, v kolikor jim to dopušča njihovo premoženjsko stanje.

* Vse naša današnja nakladi so priloženi prospekti glavne kolekture državne razredne loterije »Vrele sreče«, Alojzij Planišek, Ljubljana, Beethovnova ulica 14. V Vašem interesu je, da takoj naročite srečke pri naši domači kolekturi in poizkusite svojo srečo. Mnogo srečk, kupljenih pri tej naši največji kolekturi, je zadelo že visoke zneske. Postrežba je hitra, točna in strogo solidna. —

* Zdravstveni tečaj za prvo pomoč živalim. Po zgledu evropskih držav, v katerih se izkazuje velika pozornost zaščiti živali, se je tudi v Beogradu ustanovilo Društvo za varstvo živali in rastlin. Društvo je pod pokroviteljstvom kraljice Marije, knežinja Olga pa je častna predsednica. Društvo pripravi poseben strokovni tečaj, na katerem se bodo teoretično in praktično poučili vsi, ki želijo izkazovati prvo pomoč poškodovanim živalim. Tečaj bo v znamenju »Modrega križa« in se bo pričel z današnjim dnem.

* Napredovanje živinovozrastnikov. Za višje vetrinarske svetnike 4. skupine 1. stopnje so napredovali: Peter Rihtarič v Smarju pri Jelšah, Franjo Müller v Smederevu, Janko Vizjak v Brežicah, Stanko Arko v Vukovaru, Anton Sok v Dolnji Lendavi, Peter Skafič v Mariboru (desni breg) in Jožo Rauter v Kovačici; za vetrinarskega svetnika pri sreskem načelstvu v Pristini v 5. skupini je napredoval Milan Svetec.

* Dober humor. V Sarajevu je bil letos operiran pisatelj Milan Curčić. Odrezati so mu morali nogo. Kljub temu pa duhovitega moža ni zapustil humor. V času zdravljenja je Milan Curčić napisal komedijo »Ljubimec vseh žensk«, ki bo drevo doživela v sarajevskem gledališču krstno predstavo. V razgovoru z novinarji je Curčić povedal, da je vsebina njegove komedije resnična in da je svinj zjel iz nekoga manjšega pokrajinskega mesta v Jugoslaviji.

* Hacetna zasledujejo okrog Kamnika. Znani vlomilec Anton Hacc, ki je osumljen tudi nekaterih krvavih zločinov, se je pred nekaj dnevi v družbi dveh pajdašev pojavil v Kamniku in okolici. Med drugim je vilo pri nekem kamniškem trgovcu, v pisarno finančne kontrole v Kamniku in v gostilno Viktorja Prodana v Stahovici. Hacc je na sumu tudi, da je vlomil v Lahovo trgovino v Vrhopolju ter v hišo gostilničarja in veleposelnika Jožeta Burgerja v Hrašah pri Smledniku, kjer je izginila večja količina žganja, cigaret, tobaka, jestvin in drugih predmetov. Kakor navajajo nekateri priče, se je Hacc z nekim svojim pajdašem pripeljal v Hraše na kolesih od Skarčevne, nato pa sta v bližnjem gozdu počakala noči.

* Jutri na žegnanje h Kovaču na Vikreč.

temu od kogarsbodi prisiliti in ti predlogi niso prišli niti v resen pretres.

Toda novi pojavi, pred vsem nove pridobitve vojaške tehnike, so jeli počasi izpreminjati angleško javno mnenje. Ko je v začetku tega stoletja prvo letalo preletelo Rokavski preliv, so tudi najbolj zakrknjeni Angleži uvideli, da njihova osamljenost, ki je svoje dni predstavljala največjo zaščito in moč Velike Britanije, nikakor ni več tako pomembno orožje v borbi z novimi sredstvi, s katerimi razpolaga moderna strategija. Ko je nastopila svetovna vojna, se je znova pojavila na površju debata o obvezni vojaški službi. Izredno težke politične okoliščine, ki so zahtevale radikalno vojaško intervencijo Anglije, so prisilile vlado, da je januarja 1916 sprejela načrt lorda Derbyja. Načrt je določal, da se pozovejo vsi moški od 18. do 40. leta pod vojaško zastavo. Druga možnost pa je bila, da se za borbo sposobni moške obvežejo, vstopiti v armado, kadar bo država smatrala to za potrebno.

In danes?

Anglija si ni mogla zapirati oči pred ogromnim oboroževanjem Nemčije, ki je mrzlično skušala nadoknaditi to, kar je izgubila, oziroma zamudila z obvezami, ki so ji bile naložene v versajski pogodbi, katero je napravila poraženi Nemčiji prav Anglija. Velika Britanija se je uračunala, ko je mislila, da bo z dolžnicami te pogodbe za vselej odmerila Nemčiji povsem stransko vlogo v evropski politiki in da se ji nikoli več ne bo treba z orožjem v roki spoprijeti se s stari nasprotnikom, ki ji danes grozi izpodkopati stebre njene svetovnega, z ogromnimi žrtvami pridobljenega gospostva. Naglica in širokoptoznost, s katero se je Hitlerjev režim lotil naloge, da iz povojne, slabotne Nemčije zgradi mogočno imperialistično silo,

sta morali prepričati tudi take konservativne angleške politike, kakršni je Chamberlain, da bo prišel trenutek, da bo Velika Britanija mogla le s krepko organizirano kopno armado prekrizati težnje nemških imperialistov po svetovni nadvladi. Ogromni potencial nemške armade in neprestani politični uspehi nacionalnega socializma, ki so utrjali vero nemških množic, zlasti mladine v nepremagljivost in nezrušljivost njihovega fašističnega režima, so končno tudi pred angleške vojaške kroge postavili vprašanje, ki ga ni bilo mogoče odlagati, če ni hotela Anglija izgubiti važnih kart v tej gigantski igri, ali bolje rečeno borbi, ki se je jela pred kratkim odigravati pred našimi očmi in katere končni izid bo v precejšnji meri zavise od udarnosti angleške kopne sile.

To vprašanje je bilo rešeno maja letos. In sicer na način, ki ga dosedanja angleška zgodovina še ni poznala, način, pred katerim so se nedavno trepetali angleški možje, ker so v uvedbi prisilne vojaške službe videli naravnost kršitev svoje osebnosti svobode. Ta ugotovitev bi nas morda zapeljala do napačnega mnenja, da je radikalni odlok, ki ga je pomladi izdala angleška vlada, naletel na kakšno nasprotstvo in negotovanje v širokih plasteh angleškega naroda. Nasprotno! Poudariti je treba, da so Angleži za edinstveni ukaz sprejeli ne samo popolnoma mirno, ampak tudi z zavestjo, da je bil ta koreniti presek gordijskega voza edini izhod iz težavnega položaja, v katerem je običajni angleški imperij. Zato maja in naslednji mesec ni bilo videti po ulicah angleških mest kakšnih potrtih in nevoljnih obrazov, ampak je nasprotno sijala vsem iz oči samozavest in volja, nadaljevati tradicije, ki jih je bil započel legendarni Thomas Atkins.

Lucius

Na željo občinstva predvajamo še danes film z najpopularnejšo francosko filmsko igralko

DANIELLE DARRIEUX

* Knjižnice Delavke zbornice v naših treh večjih mestih. Knjižnica v Ljubljani je v letošnjem prvem polletju izposodila 29.576 knjig, od teh 14.554 slovenskih, 747 srbskih in hrvatskih, 13.976 nemških in 299 francoskih, angleških in drugih knjig. Na novo se je vpisalo 275 članov. Vpisnina znaša samo 2 din. Knjižnica v Mariboru je v istem času izposodila 17.846 knjig, od teh 8.007 slovenskih, 612 srbskih in hrvatskih, 9090 nemških in 137 drugih knjig. Novih članov se je vpisalo 181. Obe knjižnici sta odprti vsak delavnik od 10. do 12. in od 17. do 20. ure. Nabavljata si vedno nove dobre knjige. Izposojalna knjižnica je zelo nizka. Brezposelni delavci in nameščenici imajo pa še 50% popusta. Poučne knjige se izposojajo na štiri tedne. Tudi na delo se izposojajo knjige. Delavci in nameščenici, ki se niste člani knjižnice, vpišite se vanjo! Vsaka delavska in nameščenška družina naj bi bila članjanka v tej knjižnici, ki nudi z dobrimi knjigami najlepšo in najcenejšo zabavo in pouk. Knjižnica v Celju bo začela poslovati to jesen, tako da bodo imela tri glavna naša mesta svoje delavske knjižnice, ki širijo prosveto med najširše plasti našega delovnega ljudstva.

V šestih mesecih!

Poseben šestmesečni tečaj za stenografijo in strojepljenje na Trgovskem učilišču Robida s pravico javnosti, Ljubljana, Trnovska ul. 15 — se prične oktobra. Vpisovanje in prijavnica v pisarni ravnateljstva Trnovska ul. 15.

* Žrtve ljubosumne starke. V bolnišnico v Bjelovaru so prepeljali 70letnega Vinka Pekača iz vasi Sušnjarjev. Ko je zjutraj šel spal, ga je udarila s sekuro po glavi njegova 72letna žena Katra, nato pa ga je še z velikim krušnim nožem trikrat zabodla v trebuh, da so mu izstopila čreva. Te mučne družinske žalostre je po 53 letih zakona kriva ljubosumnost, ki jo je zadnji čas kazala Katra. Venomer je očitala možu, da njo zanemarja in se ozira za mlajšimi.

* Vpisovanje v ekonomsko komercialno visoko šolo v Zagrebu bo od 25. t. m. do vštete 5. oktobra. Pri vpisu potrebuje vsak slušatelj krstni list, izpričevalo o višjem tečajnem izpitu (zrelostnem izpitu) na realni ali realni gimnaziji, odnosno završno izpričevalo trgovske ali pomorsko-trgovske akademije, naravnostno izpričevalo, ako je minilo več kakor šest mesecev po izstopu iz šole, potrdilo pristojnega davčnega oblastva o višini neposrednih in dopolnilnih davkov staršev (očeta in matere skupno) in svojih, ako mora te davke plačevati, in štiri mehke fotografije (velikost 6 x 9).

Iz Ljubljane

* Druga grozna akcija Zveze gospodinj ob času izvrstne sadne in vinske letine naj pomaga zopet vinogradniku prav tako, kakor naj bo za zdravje koristna našemu narodu. V preteklem letu se je grozda razveselila še najbolj mladina, a tudi odrasli so pridno segali po njem. S prvo grozno akcijo so gospodinjne presenetile vinogradnike, ki še niso vajeni prodajati grozja. Presenetile so najširše sloje, ki so smatrali gozde za luksuz. V letošnjem letu jim je marsikatera pot ušla, a stavljaljo se druge neprilike sedanjih dobe. Zveza gospodinj vabi k odjemu grozja vsa šolska vodstva, urade in zavode. Grozje se bo oddajalo v gajbach od 10 do 15 kg po 2,75 din kg brutto za netto. Šolska vodstva in uradi naj sporoče kolektivna naročila po gajbach in ne po kg. Gajba tehta 2 do 2,50 kg ter je treba upoštevati to težo pri naročanju. Gospodinj se bodo potrudile, da zboljšajo organizacijo dostave. Pri nakupu grozja se bo sprejemalo le priznano namizno grozje. Po grozje pojdejo v naše domače gorice, predvsem v obmejne kraje. Banska uprava in mestno poglavarstvo podpirata akcijo, slednje je dovolilo trošarine prost dovoz grozja, da morejo gospodinj nuditi našemu vinogradniku višjo nakupno, a konsumentu najnižjo prodajno ceno. — Prijave in prednaročila se sprejemajo v društvenih prostorih Zveze gospodinj, vsak dan od 16. do 17. ure.

* Nov grob. V bolnišnici je umrl g. Ivan Mohar, žel. sprevodnik v pokolu. Zjadno pot bo nastopil danes ob pol 17. — Blag mu bodi spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Fiziološka gimnastika

ZA DAME IN GOSPODE

vsak ponedeljek, sredo in petek od 6.—8. ure zvečer v telovadnici učiteljske šole — Resljeva cesta.

Pričetek v ponedeljek — 18. septembra. Vodi KOZAK JOSIP.

* Ugodnosti, ki jih nudi gledališki abonma so: 1) veliko število (38) predstav v sezoni, 2) izreden postoj na dnevne cene, 3) rednost izbire stalnega sedeža, 4) izognete se navali pri večerni blagajni, 5) s stalnim abonmajem Sreda in Četrtek, si zagotovite večere za gledališki obisk, 6) plačevanje abonmaja v desetih mesečnih obrokih. Pričistite se čimprej, ker imate možnost izbire boljše sedeža, v večji dramskega gledališča, kjer sprejemajo abonente vsak dan do 16. t. m. dopoldne in popoldne.

* Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala danes od 20. zvečer do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni zdravnik dr. Debeljak Gvido, Tyrševa cesta št. 62. telefon št. 27-29.

* Legije koroških borec vjludno vabi svoje članstvo, da se polnoštevno udeležijo odkritja spomenika padlim vojakom 17. t. m. pred šentpetrsko cerkvijo. Zbrališče članstva ob 9. pred župniščem na cesti Sv. Petra. — Članstvo krajevne organizacije Ljubljana vabimo, da se udeležijo pogreba očeta našega društvenega tajnika, tovariša Moharja v soboto 16. t. m. ob pol 17. Izpred mrtvašnice državne bolnišnice na Zaloški cesti.

Ona hoče — on pa noče...

KINO UNION — tel. 22-21

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Zopet veliko navdušenje za najlepši tehnikolor film

Kino Matica, tel. 21-24

Errol Flynn — Olivia de Havilland.

Nabavite si vstopnice v predprodaji.

PREDSTAVE ob 16., 19. in 21. uri —

v nedeljo predstave tudi ob 11. uri dop.

ROBIN HOOD

Danes premiera velikega špijonažnega filma v režiji slavnega V. Tourjanskija.

TAJNI ZNAK L. B. 17

V gl. vi.: Willy Birgel, Hilde Weissner, Theodor Loos, Bernhard Minetti

Film izredno napete vsebine, mojsterske režije in odličnih igralcev. Globoko pretresljive scene ljubezni, sladkostrastja, heroične borbe, zarote in atentatov v službi špijonaže in protišpijonaže. Film, ki bo zadivil vsakega gledalca!

KINO SLOGA — tel. 27-30 — Danes ob 16., 19. in 21. uri

* Ljubljanska sokolska župa sporoča svojim edincem, da ima v zalogi knjižnice »Zaščita prebivalstva v bodočih vojnah«. Knjižnico je izdal inž. Djordje Mandrino, asistent univerze kralja Aleksandra I. Navodila z raznimi skicami so lično razmnožena na 32 straneh močnega papirja pisarniškega formata. Knjižnice po 4 din oddaja župna pisarna na Taboru.

* Sprememba voznega reda šentvriške proge cestne železnice. Zaradi začetka šolskega leta je uprava cestne železnice prilagodila obratovanje potrebam in bo zato proga št. 1. od nedelje 17. t. m. do nadaljnjega obratovala takole: samo ob delavnikih zjutraj od 8.30 bo redni dnevni šestminutni promet iz št. Vida do Gradišča, vse ostali časi bodo pa vozili vozovi na tej progi le od št. Vida do Ajdovšine. Vsa čista šest minut bodo z Ajdovšine vozili do šiške, samo od 11.30 do 14.45 in od 17. do 20. pa tudi do remize. V št. Vid in nazaj bodo vozili vozovi samo vsakih 12 minut. Za šiškarje bo šestminutni promet od 12. do 13. po potrebi ojačen z rezervnimi vozovi, ki bodo obratovali od Gradišča do šiške. Ob nedeljah in praznikih bo ta proga obratovala ves dan med št. Vidom in Ajdovšino tako, da bo šestminutni promet do šiške. 12minutni promet pa v št. Vid. Nočni promet ostane nespremenjen.

* Za mestne režeje je darovala neimovna dobrotnica 500 din, a trdila J. Poganič v Bohoričevi ulici je poslala voz drv v vrednosti 300 din. Mestno poglavarstvo izreka darovalkama najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranij.

* Otvoritev kolektivne umetniške razstave Franja S. Stiploviča bo jutri ob 10. uri v Jakopičevem paviljonu. Po bežnem pregledu razstavnega kataloga obsega razstava olja in grafikov zadnjih deset let. Večina njegovih slik se nanaša na naše Posavje, kjer deluje umetnik že nekaj let. Razstava bo zanimiv kulturni dogodek v Ljubljani.

* Kopališče SK Ilirije je zaključilo sezono in je zaprto. Uprava prosi kopalce, ki so dali shraniti kopalno obleko, da pridejo čimprej ponjo med 14. in 18. uro.

Iz Celja

* V tednu Rdečega križa od nedelje 17. t. m. do vštete sobote 23. t. m. bodo vse filmske predstave v obeh celjskih kinopodjetjih v prireditvi Rdečega križa. Samarijanka bodo prodajale po ulicah in domovih značke RK in zbirale s polami prostovoljne prispevke. Naj ne bo nikogar, ki bi v teh težkih časih ne hotel pomagati Rdečemu križu! Pristopajte k tej človekoljubni ustanovi kot člani!

* Sokolske župne tekme v Celju odpravljene. Za jutri v Celju določene sokolske župne tekme v prostih panogah so odpravljene.

* Smrtna žrtev prometne nesreče. V ponedeljek je nekozi inozemski avtomobil na cesti pri št. Petru v Savinjski dolini povozil 10-letnega Petra Verdeva, sinčka mizarškega mojstra iz št. Petra. Kolesa, ki so šla čezenj, so mu zdrobila lobanjo in zlomila obe nogi. Dečka so prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer je v četrtek podlegel težkim poškodbam.

* Šoferski izpiti za kandidate iz celjskega, gornjegrajskega, šmarškega in konjskega sreza bodo v ponedeljek 2. oktobra ob 8. zjutraj na sreskem načelstvu v Celju. Kandidati naj vložijo zadevne prošnje čimprej na sreskem načelstvu v Celju.

* Dijaški kuhinji v Celju so darovali po odvetniku dr. Ernestu Kalanu celjski tovariši umrlega odvetnika dr. Friderika Zangergerja preostanek za venec na njegovo krsto v znesku 206 din.

* Za uboge otroke je poklonil odvetnik dr. Rihard Pintar iz neke kazenske poravnave 100 din, za kar mu izreka mestno poglavarstvo iskreno zahvalo.

* Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel jutri zdravnik dr. Drago Mušič na Cankarjevi cesti.

* Tragična smrt. Na svojem domu v Gabernem pri Laškem se je obesil posestnik in tesar Janez Mastnak. V obup ga je baje gnala neka izgubljena tožba, ki mu je povzročila velike stroške.

* Požar. V Stopach pri Laškem je nastal te dni požar, ki je vpepelil stanovanjsko hišo in gospodarska poslopja posestnika J. Bezgovška. Goreti je začelo baje v listnici. Pohištvo, orodje, živino, okna, vrata in nekaj drugih stvari so spravili pravčasno na varno. Gasilci so kmalu prispeli na kraj požara in omejili ogenj. Škoda znaša okrog 30.000 din, poslopja pa so bila zavarovana samo za 12.500 din. Kaže, da je bil ogenj podtaknjen.

Iz Maribora

* Bojne in streliške tekme mariborske sokolske župe. Jutri tekmujejo v bojnih tekmah izbrane trojice članstva in moškega naraščaja, ki so dosegli pri tekmah po društvi in okrožjih najboljšie rezultate. Bojne tekme obsegajo kolesarjenje na progi 3 km, nadalje tek na 1000 m, preskoke čez odre, met granate in streljanje z rračno puško. Zbor tekmovalcev je ob 6.30 uri na letnem telovadišču matičnega Sokola. Popoldan se vršijo tekme v streljanju na vojaškem strelišču za najboljšie strelce mariborske sokolske župe. Zbor tekmovalcev je ob 14 v Narodnem domu. Na obeh tekmah bo sokolstvo naše župe pokazalo svoje uspehe v obrambni vzgoji. Za zmagovalni vrsti v bojnih tekmah sta namenjeni lepi plaketi, za zmagovalno vrsto v streljanju pa puška. Zdravo!

* Obsojeni. Včeraj dopoldne je bila pred velikim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča obravnava proti 40letnemu slikarskemu mojstru Ernestu Listu iz Maribora, proti 34letnemu ključničarju Ivanu Schweighoferju, 32letnemu šoferju Hermanu Tropu, 39letnemu delavcu Ervinu Pernatu, 31letnemu skladiščniku Milanu Mihčiču ter 18letni dijaknji Jožici Pirnatovi. Obtoženi so bili v zvezi z zakonom javne varnosti in reda v državi. Razpravi je predsedoval s. o. s. dr. Cemer, prisodniki so bili s. o. s. dr. Turato, dr. Lečnik, Habermut in dr. Obrhan. Obtožbo je zastopal državni tožilec dr. Trampus. Obtoženci so bili obsojeni le zaradi širjenja letakov in sicer: Ernest List na 3 leta robije in izgubo častnih pravic za 3 leta, Ivan Schweighofer na 5 mesecev strogega zapore, Herman Trop na 10 mesecev strogega zapore ter na izgubo častnih državljanških pravic za dobo 2 let, Ervin Pernat na 10 mesecev strogega zapore ter na doletno izgubo častnih pravic, Milan Mihčič na 6 mesecev strogega zapore in na izgubo častnih pravic za dobo 2 let, Jožica Pirnat na mesec dni zapore. Razprava je trajal od 8.30 do 12.30 in je bila tajna.

* Na Pohorju je gorelo. V Josipdolu pri Ribnici na Pohorju je zgorela kovačnica, ki je last inž. Lenarčiča. Zgorelo je tudi kamnoseko in kovaško orodje, ki je bilo v kovačnici, razen tega 250 kubikov lesa. Škode je preko 80.000 dinarjev. — V Smartnem na Pohorju pa je pogorela domačija posestnika Jurija Pristovnika, ki je oškodovan za okoli 20.000 dinarjev.

Knjižne zbirke za našo mejo

Maribor 13. septembra

Nedavno sem čital v nekem časopisu, da neka podružnica SPD zbira slovenske knjige za knjižnice v obmejnih krajih na naši severni meji. Poziva občinstvo, naj daruje knjige in jih oddaja podružnici, ki jih bo preko obmejne podružnice SPD poslala v obmejne kraje.

Akcija sama na sebi je vse hvaljevredna. Takšnih akcij je bilo pri nas tudi že več in lepe množine knjig so že bile na podoben način poslane v obmejne kraje. Tam so se razdelile med posameznike, in mnoge teh knjig ležijo danes razpazane bog ve kje, ne da bi služile svojemu namenu.

Takšne knjižne akcije bi trebalo izvesti smotrno tako, da bi prišle nabrane knjige res v prid celotnemu prebivalstvu gotovih krajev. To je pa mogoče edino na ta način, da se nabrane knjige dodelijo že obstoječim ljudskim knjižnicam ob meji, ali pa da se v krajih, kjer knjižnic še ni, te ustanovijo. Seveda je treba že takoj spodbek gledati na to, da dobi vsaka takšna knjižnica svoje »oskrbnike«, bodisi takšno že obstoječo društvo, ki ima svoj redni odbor, kateri prevzame za knjižnico in njeno redno poslovanje jamstvo, bodisi — če društva ni — vsaj tričlanski jamstveni odbor, v katerem naj bosta vsaj dva člana domačina, ki stalno tam prebivata.

Mariborska Zveza kulturnih društev ima doslej v skoraj vseh obmejnih krajih na našem severu — od Meziške doline pa tja do Lendave — svoje obmejne potovalne knjižnice. Kdor koli želi, da se te knjižnice okrepijo, pomnožijo in tako vedno bolj smotrno služijo napredku narodne prosvete, naj pokloni svoje odvisne ali pa nabrane knjige Zvezi. Komu pa iz kakšnih koli razlogov ne bi ustrezalo, da da knjige Zvezi kulturnih društev, ima možnost, da jih pokloni Prosvetni zvezi, ki ima istotako v več obmejnih krajih svoje knjižnice. Saj vse te knjižnice služijo enemu in istemu namenu: povzdigi narodne prosvete in s tem predvsem narodne zavesti. In to nam je ob meji pred vsem potrebno.

R A D I O

Sobota, 16. septembra

Ljubljana 12: Plošče. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Plošče. — 14: Napovedi. — 17: Otroška ura: Nadaljevanje otroške povesti in zgodovine Mikljišk. — 17.50:

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA.

Zrebanje I. razreda: 14. oktobra 1939.

Dobitki v iznosu od okroglo Din 65,000.000

Cena srečkam:

1/2 srečka Din 200.-

1/2 srečke Din 100.-

1/4 srečke Din 50.-

Vse dobitke izplačujemo takoj in brez odbitkov!
Strogo solidno poslovanje!

Glavna konjektura državne razredne loterije

A. REIN IN DRUG, ZAGREB

Gajeva ulica 7 (ne 8).

Ilica 15.

Velike premije od Din 1,500.000.-, 1,200.000.- in 1,000.000
so bile zadete dosad dvanaestkrat na pri nas kupljene srečke

Gospodarstvo

Ustanovitev direkcije za prehrano

Prejšnji teden smo poročali o vsebini uredb o ustanovitvi direkcije za proučevanje in organizaciju kmetijstva zaradi prehrane prebivalstva. Ustanovitev te direkcije je v zvezi z uredbo o rezervah živil, ki je bila objavljena v začetku avgusta in vsebuje predpise o ustanovitvi rezerv živil in krme ter posebnega fonda za financiranje nakupov rezervnih živil.

Direkcija za prehrano se, kakor znano, ustanovi pri kmetijskem ministru. Ta direkcija bo prišla v kratkem poslovali. Za ravnatelja te nove ustanove je bil s kraljevim ukazom postavljen inženjer agronomije dr. Čosić, dosadnji ravnatelj kmetijske preiskovalne in kontrolne postaje na Topčideru. Postavljeni so tudi še nekateri uradniiki direkcije, ki jih je dodelil kmetijski minister.

Po informacijah iz Beograda ima ustanovitev direkcije za prehrano prebivalstva predvsem namen, omogočiti izvajanje uredbe o rezervah živil. Gospodarsko-finančni odbor ministrov bo v prihodnjih dneh izdal navodila za izvajanje uredbe o rezervah živil in bo zlasti določil, v katerih vrstah živil naj se ustanovijo rezerve. Kakor zatrjujejo, ne bodo ustvarjene samo rezerve žita, temveč tudi rezerve drugih vrst živil. Ustanovitev živilskih rezerv ni samo v zvezi s potrebami narodne obrambe, temveč tudi s potrebami rednega oskrbovanja našega prebivalstva z živilom. Vprašanje je postalo že lani aktualno, ko se je spomladi izkazalo, da nimamo dovolj pšenice, ker smo je preveč izvozili v inozemstvo. Že takrat je bil stavljen predlog, naj se organizira ustanova, ki naj bi skrbelo, da bodo v državi primerne rezerve, odnosno naj bi preprečila, da se zaradi trenutne izvozne konjunkturo izvozijo v inozemstvo živila, ki so neobhodno potrebna za prehrano do prihodnje letine in za rezervo v primeru slabe letine. Podobne težkoče so nastale glede oskrbe s sladkorjem. Produkcija sladkorja je bila v sezoni 1937-38 tako majhna, da smo potrošili vse rezerve in smo lani v avgustu komaj dočkali, da je prišel na trg sladkor iz nove produkcijske kampanje. Slaba lanska letina sladkorne pese pa je pri izčrpanih rezervah povzročila, da nam je letos docela

zmanjkalo sladkorja in smo ga morali v juliju in avgustu uvoziti iz inozemstva preko 1000 vagonov.

V današnji dobi, ko je izbruhnila vojna v Evropi, je skrb za rezerve živil tem bolj potrebna. Obstoja namreč nevarnost, da nastopi ugodna izvozna konjunktura kot posledica same vojne, in se lahko zgodi, da bomo izvozili v inozemstvo še oni del zalog, ki so nujno potrebne za domačo prehrano.

Za pravilno izvršitev naloge, ki jo ima direkcija za prehrano, je treba rešiti še vrsto drugih vprašanj, predvsem vprašanje finančnih sredstev in vprašanje potrebnih skladišč za nakupljene rezerve. Važno je tudi vprašanje cen, zlasti v dobi nakupov, da ne bi ti nakupi povzročili nepotrebnih fluktuacij cen. Končno so potrebni ukrepi za diriganje izvoza s posebnim oziranjem na potrebo zavarovanja rezerv. O vseh teh vprašanjih razpravljajo trenutno v Beogradu posebne komisije. Ena od teh komisij se bavi z vprašanjem, kakšna je višina vsakeletne potrošnje živil v naši državi in kakšne so spremembe te potrošnje. Izkušnja je pokazala, da dosadnji približni računi niso točni in je praksa ponovno pokazala, da je v resnici konzum večji nego je bil lani. Potrebna je tudi stroga analiza uradnih cenitev letine, kajti ponovno se je že izkazalo, da kalkulacija o višini izvoznega presežka, ki je bila sestavljena na podlagi uradne cenitve pridelka, ni držala.

V sedanjem trenutku pa je potrebna še posebna previdnost, ker še ni jasne slike našega letošnjega pridelka kornu. Vreme za kornu leto ni bilo ugodno in je verjetno, da bo pridelok precej manjši, nego je bil lani. V zvezi s to bojaznivo je bil med drugim iznešen predlog, da se začasno prepove izvoz kornu v inozemstvo, ker je treba kornu rezervirati za domače potrebe, kajti od zadostno razpoložljivih količin kornu je odvisna naša produkcija svinj omdno masti.

Gospodarsko-finančni odbor ministrov bo v prihodnjih dneh definitivno razpravljao o vseh teh vprašanjih na osnovi referatov, ki jih bodo pripravile strokovne komisije.

Bolniško zavarovanje banovinskih nameščenecv v Sloveniji

V naprednih državah so javni nameščenci s posebnimi zakoni obvezno zavarovani ne le za primer starosti in onemoglosti, temveč tudi za primer bolezni. Po večini se zavarovanje razteza tudi na družinske člane. V Jugoslaviji takega zavarovanja nimamo, izvzemši nekaj kategorij javnih nameščenecv n. pr. v prometni službi, v monopolskih podjetjih, v občinski službi. Za primer bolezni so zavarovani tudi pogodbeni in honorarni uslužbenci v javni službi pri posebnem fondu. Posamezni ministri so večkrat izjavili, da imajo v načrtu ureditev boleznerskega zavarovanja za uslužbence in nameščence svojega resora, toda do ureditve teh načrtov ni prišlo. Zato so še danes državni in banovinski nameščenci brez zaščite v primeru lastne bolezni ali bolezni in poroda v družini. Ti nameščenci v primeru bolezni sicer prejemajo še dalje svoje prejemke, toda radi nezadostnosti teh prejemkov je položaj nameščenecv v bolezni, ki zahteva večkrat ogromne izdatke, mnogokrat naravnost obupen.

Ta pomoč je gotovo skrajno nezadostna. Razumljivo je zato, da si javni nameščenci prizadevajo, kako bi obvezno ali prostovoljno zaščitili svoje potrebe za primer bolezni. Na dani leži, da je samopomoč nezadostna in neizvedljiva, ker nameščenci po ogromni večini, dokler so zdravi, ne znajo ceniti važnosti samopomočnih blagajin javnih nameščenecv. Banovinski nameščenci dravske banovine, organizirani v posebnem društvu, so zato vztrajno iskali možnost, kako izpolniti socialno zaščitno seob in svojih družin. Predloži zakon o zavarovanju delavcev, dopuščalo sicer tudi za javne nameščence prostovoljno zavarovanje za primer bolezni, toda posebi so preostali in zato se prizadevajo za možnost prostovoljnega zavarovanja ne po-

služujejo. V stiku s činitelji v našem delavskem zavarovanju pa so banovinski nameščenci po dalj časa trajajočih prizadevanjih končno dosegli, da je Osrednji urad za zavarovanje delavcev predpise za prostovoljno zavarovanje tako spremenil, da je možno kumulativno zavarovanje vseh banovinskih nameščenecv in uslužbenecv brez ozira na starost in na zdravstveno stanje. Minister za socialno politiko je ta sklep Osrednjega urada odobril in bolniško zavarovanje banovinskih nameščenecv v Sloveniji bo odslej urejeno takole:

Banovinski nameščenci in njih svoji so zavarovani za primer bolezni pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu v Ljubljani za zdravniški in babiški pomoč, za zdravila in zobno nego. Nijajo pa pravice do denarne bolniške podpore in tudi ne do zdraviljenja v bolnici ali v sanatorijih na račun Trgovskega bolniške blagajne, ker je zdraviljenje v bolnišnicah nameščencem mogoče na račun državne blagajne. Zavarovanci imajo prosto izbiro zdravnikov, kakor je uvedena pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu. Mesečna premija znaša pri prejemkih do 2000 din 20 din, pri višjih prejemkih pa din 30. Premije plačuje mesečno blagajna banske uprave in jih odteguje od plač nameščenecv.

To zavarovanje bo stopilo v veljavo 1. oktobra 1939. Z njim je rešen eden zelo važnih problemov socialne zaščite javnih nameščenecv, ne sicer na popolnoma zadovoljiv način, vendar pa tako da v marsičem olajša položaj prizadetih nameščenecv in njih družin v primeru bolezni.

Ta primer nam kaže pot, po kateri je možna ureditev bolniškega zavarovanja tako za druge slojne in stanove brez kompliciranih organizacijskih težav.

goji za betonske in asfaltno ceste, da se preprečijo pogoške pri izdelavi elaboratov v korist asfaltnih cest in da se v duhu zakona o državnem računovodstvu osvoji princip, da je treba pri oceni povplivnosti posameznih alternativ upoštevati tudi stroške vzdrževanja in obnove.

Sedaj poročajo iz Beograda, da je gradbeni minister sklical posebno konferenco strokovnjakov in interesentov, ki se je pričela včeraj v ministru in bo trajala najbrže nekaj dni. Na konferenco je ministru povzvalo po dva predstavnika industrije kamena, cementne industrije in industrije asfalta, nadalje dva predstavnika Zveze inženjerskih zbornic in dva predstavnika dobaviteljev ostalega materiala. Od strani ministruva pa prisotnost leta konferenci načelnik oddelka za ceste inž. Bouček ter generalni inšpektor za ceste inž. Petrovič, poleg višjih uradnikov ministruva. Namen konference je, da se ugotovi, katera vrsta izdelave cestniš naj

ima prednost s posebnim oziranjem na gradbene stroške, stroške vzdrževanja ter na tehnične in trgovinske politične momente.

Vprašanje zopetne združitve Industrijske in Trgovinske zbornice v Zagrebu

Ze prejšnji teden so poročali zagrebški listi o možnosti demisije predsedništva zagrebške Industrijske zbornice, in sicer v zvezi z vestjo, da je predsednik zbornice g. Vladimir Arko 5. t. m. posetil bana dr. Šubašića. Glede na vesti nekaterih listov, da bodo razpisane volitve v Industrijsko zbornico, je predsednik izjavil, da Industrijska zbornica ni nobena politična ustanova, Zbornica ima izvoljene zbornične svetnike, kajti ob ustanovitvi so bili za zbornične svetnike imenovani predstavniki bivšega Udruženja industrijev, ki so bili izvoljeni.

Nekateri listi so na to poročali, da bo prišlo do kolektivne ostavke vseh zborničnih svetnikov, kar pa se je izkazalo kot neresnično. Ostavko je podalo le predsedništvo Industrijske zbornice, ki ga tvorijo predsednik Vladimir Arko in podpredsednik F. Baričević, dr. T. Bošnjak, A. Deutsch Maceljski in Julijo Jakli. Predsedništvo je poslalo banu dr. Šubašiću brzojavko v kateri pravi, da ponovno prosi za razpis zborničnih volitev, ker pa je treba v interesu pozitivnega dela eliminirati vse osebne momente, zato daje predsedništvo zbornice svoja mesta na razpolago in ob enem prosi bana, naj poveri vodstvo zborničnih poslov strokovnjaku, da ne bi bila hrvatska industrija v teh težkih časih izpostavljena trenjem. Glede na demisijo predsednika g. Arka je sedaj trgovinski minister postavil za komisarja v Industrijski zbornici banskega svetnika g. Očiča. K tej spremembi v zbornici pripominjajo zagrebške »Novosti« naslednje: Zbornični svet je bil skupaj s predsednikom postavljen s odločbo prejšnjega trgovinskega ministra g. Kabilana. Te dni se je čulo, da bo celotni zbornični svet podal kolektivno ostavko, kar pa se je izkazalo kot neresnično. Komisar g. Očič bo vodil zbornico vse dotlej dokler se ne bodo izvršile volitve novih zborničnih svetnikov. Ki bodo potem vodili pogajanja s Trgovinsko zbornico zaradi pomnožne združitve. Velik del hrvatske javnosti je lani smatral cepitev zbornice, ki je doslej 86 let v slogi in uspešno delovala, kot akt, ki je izven interesov obeh zbornic.

Gospodarske vesti

Trgovinska pogajanja z Nemčijo. Po informacijah dunajskega gospodarskega tiskarja »Südost-Echo« bo predčasno sklicano zasedanje jugoslovnsko-nemškega stalnega gospodarskega odbora, ki bi se moral sestati 10. oktobra v Beogradu. Odbor se bo sestel že ob koncu septembra zaradi pogajanj o razdelitvi novih kontingentov in o odstranitvi sedanjih trgovinskih ovir.

Delna revizija uredbe o izplačilu vlog. Iz Beograda poročajo, da je tamosnje Udruženje bank poslalo finančnemu in trgovinskemu ministru spomenico, v kateri utemeljuje potrebo delne revizije uredbe o izplačilu hranilnih vlog. Trgovinsko ministrustvo je na to spomenico sporočilo udrženja, da bo predlog upošteval in je pričakovati da bo izvršena delna revizija uredbe, in sicer v tem smislu, da bodo nekatere določbe omiljene. Po podatkih, ki so na razpolago v Beogradu, je med vlagatelji nastopilo že skoro popolno pomirjenje. Po končanih bančnih praznikih so mnogi pričakovali, da bo prišlo do znatnih dvigov vlog. Ze prve dni pa se je izkazalo, da so dvigi razmeroma majhni in da se gibljejo v takem obsegu, da bi lastne gotovinske rezerve denarnih zavodov zadostovale tudi mnogo večja izplačila. Zadnje dni so pričeli vlagatelji zopet vračati denar in so številni zavodi zabeležili znatne nove vloge. Pri nekaterih zavodih so vloge tudi že prekoračile dvige.

Berze

15. septembra

Na jugoslovnskih borzah notirajo nemški kirinski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu nudili po 29.50, v Beogradu pa je bil promet po 29. Bolgarski kirinski čeki so se v Zagrebu nudili po 90. Tečaj na svobodnem trgu se na dalje ravna po tečaju 55 din za dolar. Na inozemskih borzah sta devizi London in Pariz danes pričeli znova popuščati. Tečaj devize London je v Curihu občutno nadzoroval in sicer od 17.250 na 16.70. Ker je pred izbruhom vojne notiral funt v Curihu 20.7250 znaša sedaj celotni padec 19.4%. Deviza Pariz je danes popustila v Curihu od 10.05 na 9.59. V primeri s stanjem pred pričetkom vojne (11.73) znaša padec 18.2%.

Na zagrebškem efektnem tržišču Vojna škoda danes ni notirala (v Beogradu je bil promet po 417 — 420). Pri mlačni tendenci je prišlo do prometa v 4% agrarnih obveznicah po 57.75 (v Beogradu po 58), v 6% begliških obveznicah po 77.75 (v Beogradu po 77 — 77.25), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 74.75 (v Beogradu po 73.50) in v delnicah PAB po 180 (v Beogradu po 189).

DEVIZE

Ljubljana. Oficelne tečaji: London 168.40 — 171.60, Pariz 96.35 — 98.65, New York 4388 — 4448, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2333.50 — 2371.50, Bruselj 752.70 — 764.70. Tečaji na svobodnem trgu: London 208.98 — 212.18, Pariz 119.62 — 121.92, New York 5480 — 5520, Curih 1233.77 — 1243.77, Amsterdam 2895.11 — 2933.11, Bruselj 933.82 — 945.82.

Curih. Pariz 9.59, London 16.70, New York 443.75, Bruselj 75.50, Milan 23, Amsterdam 235.52, Stockholm 105.75, Oslo 85.75.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: 4% agrarne — (57.75), 6% begliške — (77.75), 6% dalm. agrarne — (74.75), 6% šumske — (74.75); delnice: PAB 175 — 180 (180), Trboveljska 170 bl., Gutmann 51 bl., Sečera-Osijek 80 den.

Beograd. Vojna škoda 420 — 421 (417 — 420), 4% agrarne — (58), 4% severne agrarne 64.50 — 64.75 (64.89), 6% begliške 77 — 77.25 (77.25), 6% dalm. agrarne 73.50 bl. (73.50), 6% šumske 72.50 — 74.50 (75), 7% stabiliz. 96 bl., 7% invest. 96 bl., PAB — (189).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Novosadska blagovna borza (15. t. m.) Tendence nespremenjena. Tudi cene se niso spremenile.

+ Chicago, 15. sept. Začetni tečaji: pšenica: za maj 88.75, za dec. 87.25, kornuza: za maj 60.25, za sept. 57.875, za dec. 57.50. + Winnipeg, 15. sept. Začetni tečaji: pšenica: za okt. 78, za dec. 80.125.

Premestitve v carinski službi

Beograd, 15. septembra. p. Premješteni so: k glavni carinarnici v Zagrebu za višje carske inspektorje 5. pol. skupine Luka Pypović inspektor in upravnik carinarnice na Jesenicah, Martin Sovre, višji kontrolor na Rakeku, Ivan Skala, višji kontrolor v Skoplju, Hugo Kudrna, višji kontrolor v Ljubljani, za kontrolorja 7. pol. skupine Jurij Tot, kontrolor v Mariboru, in Mihael Papić, kontrolor v Gornji Radgoni; h glavni carinarnici v Ljubljani za višje kontrolorje 6. pol. skupine Ljubomir Dukanović, višji kontrolor in šef centralne carske blagajne v Ljubljani, Fran Lah, inspektor in upravnik carinarnice na Pagu, Venčeslav Glešić, višji kontrolor v Babinju, za kontrolorje 7. pol. skupine Josip Košenina, kontrolor v Skoplju, Mirko Kogej, kontrolor v Babinju; k centralni carinarnici blagajni v Ljubljani za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Josip Amon, višji kontrolor v Mariboru; k glavni carinarnici v Mariboru za višje kontrolorje 6. pol. skupine Veljko Velikić, upravnik carinarnice v Kotoru, Luj Bogner, višji kontrolor v Kotoru, Milan Ivanović ter Boško Jovanović, višji kontrolorja v Zagrebu, Trifun Mujović in Anton Berlog, višja kontrolorja na Jesenicah, Mijo Matašević, višji kontrolor v Koprivnici, Ljudevit Skvarča, višji kontrolor v Veliki Kikindi, Andrej Manola, kontrolor na Sušaku, Ivan Ramor, kontrolor v Novem Sadu, za carske kontrolorje 7. pol. skupine Kuzma Mikulečić, kontrolor v Zagrebu, Božidar Milivojević, kontrolor na Sušaku, Borivoj Pavlović, kontrolor v Mariboru; h glavni carinarnici v Novem Sadu Andrej Vidović, višji kontrolor v Mariboru; k glavni carinarnici v Osijeku za višje kontrolorje 6. pol. skupine Ernest Roseg in Derviš Kahvedžić, višja kontrolorja v Mariboru, ter Ljubomir Pejnović, upravnik carinarnice v Dravogradu-Meži; k glavni carinarnici v Splitu za višje inspektorje 5. pol. skupine Mihael Valenčak, inspektor v Koprivnici, Dragotin Ukmar, višji kontrolor v Vel. Kikindi, Avrelj Deltoš, višji kontrolor na Sušaku, Adolf Rijavec, kontrolor v Mariboru, Milan Dominik, kontrolor na Rakeku, k carinski blagajni na Sušaku Stanko Rudež, višji kontrolor v Splitu, Ivan Randić, višji kontrolor v Gornji Radgoni, Zvonimir Švagić, višji kontrolor v Mariboru; k centralni carinarnici blagajni v Splitu Viktor Kobal, kontrolor v Mariboru, k carinarnici I. stopnje v Boinju za višjega kontrolorja 6. položajne skupine Viktor Deltoš, doslej pri glavni carinarnici v Mariboru; k carinarnici v Dravogradu-Meži za inspektorja 6. pol. skupine Lovro Miklavčič, upravnik carinarnice v Gornji Radgoni, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Milosav Svetek, višji kontrolor na Jesenicah, in Vinko Rosi, višji kontrolor v Ljubljani; k carinarnici I. stopnje v Gornji Radgoni za inspektorja 6. položajne skupine in upravnika Milan Kuder, višji kontrolor v Dravogradu-Meži, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Jovan Raković, višji kontrolor v Koprivnici; k carinarnici I. stopnje na Jesenicah za inspektorja in upravnika Fran Mohorić, inspektor v Prizrenu, za kontrolorja 7. pol. skupine Metod Gjorgjević, kontrolor na Rakeku; k carinarnici I. stopnje v Koprivnici Vladimir Arko, višji kontrolor v Ljubljani, in Josip Košir, kontrolor v Podgorici; k carinarnici na Korčuli Vekoslav Slavić, kontrolor v Mariboru; k carinarnici v Kotoru za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Filip Jakovčić, višji kontrolor v Zagrebu, in Dragoljub Ilić, višji kontrolor v Ljubljani; k carinarnici I. stopnje v Metkoviću Ivan Jadrić, višji kontrolor v Mariboru; k carinarnici I. stopnje na Rakeku za inspektorja 6. pol. skupine in upravnika Janko Kamenšek, višji kontrolor na Sušaku, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Branko Randić iz Zagreba, za kontrolorja 7. pol. skupine Milan Pavletić in Josip Laginja iz Zagreba, Miloš Angjević iz Beograda; k carinarnici I. stopnje v Mariboru za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Pavle Slović, višji kontrolor pri glavni carinarnici v Mariboru.

Še o celjskem procesu zaradi »Iirske rudarske družbe«

Včeraj smo prinesli prvi del poročila, ki smo ga o tem procesu naknadno prejeli od zainteresirane strani. Danes poročilo nadaljujemo in zaključujemo.

Ravnatelj Konzumnega društva Topolovec Anton je navajal, da je prišla Iirska tako daleč, ker ni hotel Flaschberger v času konjunkturo prodati ali dati v najem niti enega metra sveta industrijam, ki so se za Prevalje interesirale. Konzumno društvo je bilo »vknjiženo za svojo terjatev 250.000 din na tretjem mestu, ni pa računalo pred dražbo, da bo prišlo do kritja iz izkupičkov Iirske vsled česar je zahtevalo od Flaschbergerja tudi cesijo stanarin in druge varnosti Prodajo rudarske posesti Iirske je predlagalo v interesu rudarjev, ker bi drugače njihove terjatve izgubile prednost prvenstvenega upoštevanja pri razdelitvi izkupička in da je bil ravno dr. Senčar tisti, ki je rudarjem pripomogel pri ustavitvi Rudarske zajednice in pri nadaljnji dražbi, da niso prišli ob svoje terjatve proti Iirski od ca. 300.000 din na mesdaj.

Ravnatelj dr. Sušnik, ki je daljni sorodnik Sedeja, je izpovedal, da mu je zastopnik zas. udeleženca dr. Stefanovič pri neki priliki omenil, da proti Sedeju nima ničesar in da naj se Sedej zaradi inkriminirane nizke lažne cenitve enostavno izgovori na dr. Senčarja pa bo rešen cele zadeve. To je bil torej sličen poskus, kakor je bil narejen v začetku cele zadeve pri sodnem cenilcu Kralju, samo da se je pri tem posrečil. Kralju je namreč zastopnik zaseb. udeleženca pri treh prilikah, kakor Kralj sam izpoveduje kot priča, zatrjeval, da ga bo Flaschberger tožil za večmilijonsko škodo, da bo imel velikanske pravne stroške in da naj gre vendar v Maribor k dr. Pichlerju ter mu pove, da sta cenila samo Sedej in dr. Senčar, potem pa ne bo tožba proti njemuložena. Tako se je res doseglo, da je Kralj podpisal najprej pri Flaschbergerju in drugi dan pri odvetniku dr. Pichlerju v Mariboru izjavo, da je bil k nizki cenitvi nagovorjen od dr. Senčarja in Sedeja. Glede te izjave pa se je sodišče samo postavilo na stališče, da kot izsiljena nima nikake vrednosti.

Bivša uradnika Iirske Langeršek in Lankovšek sta v glavnem izpovedala, da so bile hiše Iirske v obupnem stanju, da cene lesa ki jih navaža obtožnica za l. 1935, za gozčove ki sta jih kupila Sedej in dr. Senčar, ne odgovarjajo in da sta prisiljena upravitelja dr. Senčarja po uvedbi v prisilno upravo iz lastnega interesa opozorila, da bi se dalo izkopanjem žlindre in delno prodajo lesa dobiti nekaj dohodkov in prisilni upravi, ko uradniki že več mesecev nazaj niso dobili plačanih svojih plač.

Viš. sod. ofic. Ferjančič je med drugim izpovedal, da se je učil ceniti gozdove pri sodnem cenilcu Lečniku Ferdu, ki ga smatra za najboljšega cenilca pri prevajalskem sodišču, da je bil Pečnikov gozd, ki ga je kupil Sedej, deloma vreden tudi po 4 din za kvadratni meter in da sta cenila Sedej in Kralj l. 1935 prenilsko.

Viš. sod. ofic. Čegovnik in Verhovnik se glede cenilca Lečnika nista izrazila enako poveljno. Zaslišan je bil nato sam Lečnik Ferdo, ki ga je predlagal za pričo zasebni udeleženec, ki pa ni mogel prepričati so-

rinski blagajni v Ljubljani za višjega kontrolorja 6. pol. skupine in šefa blagajne Mato Kalničar, inspektor in upravnik carinarnice na Krku, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Josip Amon, višji kontrolor v Mariboru; k glavni carinarnici v Mariboru za višje kontrolorje 6. pol. skupine Veljko Velikić, upravnik carinarnice v Kotoru, Luj Bogner, višji kontrolor v Kotoru, Milan Ivanović ter Boško Jovanović, višji kontrolorja v Zagrebu, Trifun Mujović in Anton Berlog, višja kontrolorja na Jesenicah, Mijo Matašević, višji kontrolor v Koprivnici, Ljudevit Skvarča, višji kontrolor v Veliki Kikindi, Andrej Manola, kontrolor na Sušaku, Ivan Ramor, kontrolor v Novem Sadu, za carske kontrolorje 7. pol. skupine Kuzma Mikulečić, kontrolor v Zagrebu, Božidar Milivojević, kontrolor na Sušaku, Borivoj Pavlović, kontrolor v Mariboru; h glavni carinarnici v Novem Sadu Andrej Vidović, višji kontrolor v Mariboru; k glavni carinarnici v Osijeku za višje kontrolorje 6. pol. skupine Ernest Roseg in Derviš Kahvedžić, višja kontrolorja v Mariboru, ter Ljubomir Pejnović, upravnik carinarnice v Dravogradu-Meži; k glavni carinarnici v Splitu za višje inspektorje 5. pol. skupine Mihael Valenčak, inspektor v Koprivnici, Dragotin Ukmar, višji kontrolor v Vel. Kikindi, Avrelj Deltoš, višji kontrolor na Sušaku, Adolf Rijavec, kontrolor v Mariboru, Milan Dominik, kontrolor na Rakeku, k carinski blagajni na Sušaku Stanko Rudež, višji kontrolor v Splitu, Ivan Randić, višji kontrolor v Gornji Radgoni, Zvonimir Švagić, višji kontrolor v Mariboru; k centralni carinarnici blagajni v Splitu Viktor Kobal, kontrolor v Mariboru, k carinarnici I. stopnje v Boinju za višjega kontrolorja 6. položajne skupine Viktor Deltoš, doslej pri glavni carinarnici v Mariboru; k carinarnici v Dravogradu-Meži za inspektorja 6. pol. skupine Lovro Miklavčič, upravnik carinarnice v Gornji Radgoni, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Milosav Svetek, višji kontrolor na Jesenicah, in Vinko Rosi, višji kontrolor v Ljubljani; k carinarnici I. stopnje v Gornji Radgoni za inspektorja 6. položajne skupine in upravnika Milan Kuder, višji kontrolor v Dravogradu-Meži, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Jovan Raković, višji kontrolor v Koprivnici; k carinarnici I. stopnje na Jesenicah za inspektorja in upravnika Fran Mohorić, inspektor v Prizrenu, za kontrolorja 7. pol. skupine Metod Gjorgjević, kontrolor na Rakeku; k carinarnici I. stopnje v Koprivnici Vladimir Arko, višji kontrolor v Ljubljani, in Josip Košir, kontrolor v Podgorici; k carinarnici na Korčuli Vekoslav Slavić, kontrolor v Mariboru; k carinarnici v Kotoru za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Filip Jakovčić, višji kontrolor v Zagrebu, in Dragoljub Ilić, višji kontrolor v Ljubljani; k carinarnici I. stopnje v Metkoviću Ivan Jadrić, višji kontrolor v Mariboru; k carinarnici I. stopnje na Rakeku za inspektorja 6. pol. skupine in upravnika Janko Kamenšek, višji kontrolor na Sušaku, za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Branko Randić iz Zagreba, za kontrolorja 7. pol. skupine Milan Pavletić in Josip Laginja iz Zagreba, Miloš Angjević iz Beograda; k carinarnici I. stopnje v Mariboru za višjega kontrolorja 6. pol. skupine Pavle Slović, višji kontrolor pri glavni carinarnici v Mariboru.

dišča in je obramba vse njegove navedbe ovrgla. Poleg tega sta njegovo cenilno mnenje osporavala tudi izvedenca Pleiner Rudolf in Čas Franc.

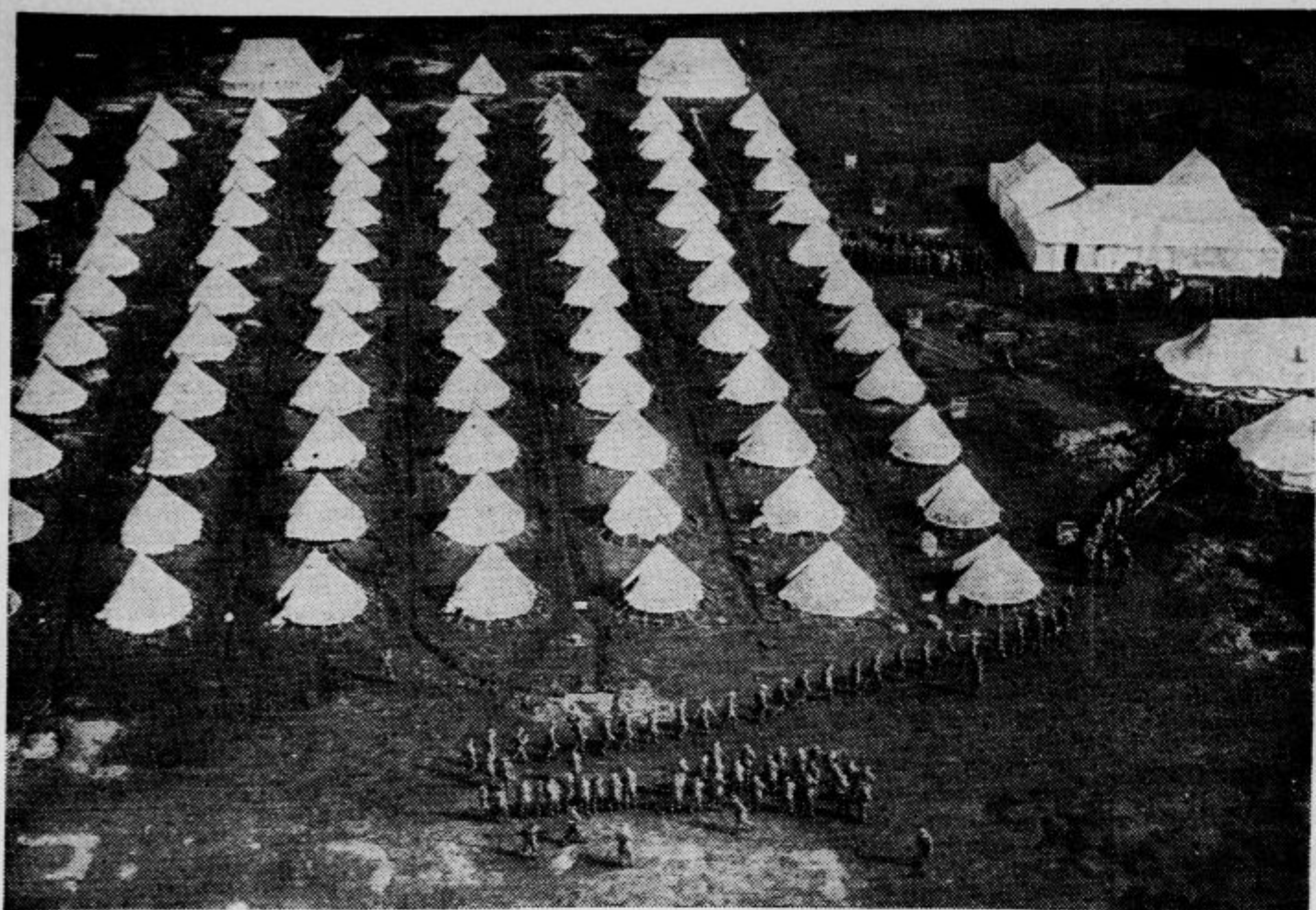
Tudi Kramar Jože se je glede lesnih cen in vrednosti gozdov, kakor tudi obupnega stanja hiš Iirske izrazil v enakem smislu kakor prejšnje priče.

Od obtožbe pritegnjeni izvedenec Glaser je izpovedal, da ni mogoče, da bi bile hiše l. 1935 samo toliko vredne, kakor sta jih ocenila Sedej in Kralj. Pristavil pa je, da od l. 1923 ni bil več v Prevaljah in da hiše ne pozna. Obramba je njegove izpovedi pobijala, med drugim tudi s primerom rudniške restavracije na Lešah, ki je bila od njega l. 1923 ocenjena na preko 104.000 din, dočim je bila v centvi rudarske posesti I 8-35 okrožnega sodišča. Ljubljana s pritegnitvijo dveh sodnih cenilcev ocenjena na 10.000 din, od kupca pa pozneje podrt, ker se popravila niso izplačala.

Po končanem zasliševanju prič je kot prvi govoril branilec Veržuna odvetnik Lovrec iz Slovenjke Grada, ki je predlagal njegovo oprostitve iz razlogov, ki jih je navajal državni tožilec sam. Dr. Stor kot branilec dr. Senčarja je v temperamentnem govoru pobijal točko za točko obtožnice. Orisal je ozadje zadeve in ves njen večletni potek, pri katerem je končno prišlo do delegacije okrožnega sodišča v Celju. Glede vrednosti premoženja Iirske je zlasti poudarjal, da so vse prejšnje številne cenitve podale nižje cenitev, kakor je inkriminirana, da so bili lastniki poprej pripravljivi prodati svoje premoženje za samih 100.000 mark, da je tudi zasebni udeleženec Flaschberger sam ponovno, zlasti pa v konkurni zadevi v l. 1935 ocenjeval vrednost nepremičnin Iirske dosti nižje, kakor inkriminirana cenitev, da je bil premogovnik prodan konec avgusta 1935 na sodni javni dražbi pri okrožnem sodišču v Ljubljani za cca. 130 tisoč din, torej že pred inkriminirano cenitvijo, ki se je začela šele 17. septembra 1935, in da Flaschberger, ki je bil ob času cenitve in prodaje sam poslovođa Iirske, ni niti s prstom ganil proti cenitvi in dražbi premogovnika. Končal je s predlogom, da se izreče oprostina sodba, ne morda iz razloga pomanjkanja dokazov, ampak zato, ker so vsi obdolženci postopali popolnoma zakonito in pravilno. Kaznjivega dejanja sploh ni in naj se vendar enkrat napravi konec skoraj triletnemu preganjanju obdolženecv, predvsem dr. Senčarja, ki ima radi začasne suspenzije ne samo moralno ampak tudi veliko gmotno škodo.

Izvajanjem branilca dr. Stora se je v enako temperamentnem govoru pridružil branilec Sedeja in Kralja odvetnik dr. Juhart iz Celja. Baval se je zlasti z izjavo, ki jo je podal Kralj najprej pri Flaschbergerju, potem pa v pisarni dr. Pichlerja.

Kakor smo že poročali je bila v soboto 2. t. m. ob 12. uri razglašena oprostina sodba. Pri razglasitvi sodbe ni bil več navzoč n

laborišče terito- rialne vojske

Slika prikazuje ta-
borišče teritorialne
vojske v Hampsh-
reju na Angliškem,
ki se zdaj zaradi
vojaških transpor-
tov na francosko
bojišče izpraznilo

Smrt v tanku

Konec poveljnika nemškega oklopnega voza

Nemški poročevalski urad objavlja ju-
naštva nekega nemškega poročnika, ki je
pri pohodu na Poljsko vodil oklopni avto-
mobil. Opis pravi:

Ena najtežjih epizod pri pohodu na Polj-
sko je bilo napredovanje skozi gozdove ob
Brah. Tamkajšnji boji bodo večno zdru-
ženi z imenom poveljnika nekega velike-
ga oklopnega bojnega voza. Znano je že
odločno dejanje tega poročnika, ki je s
svojim vozom preplezal strm železniški na-
sip in je tam ustavil še zadnji poljski vlak,
ki je vozil 400 rezervistov proti Grudzi-
azu. Namesto v Grudziazu so rezervisti ko-
rakali potem kot ujetniki pred poročni-
kim tankom, dokler jih ni prevzela peho-
ta.

Takoj nato je poročnik s spretnim na-
stopom opravil z dvema obrambnima topo-
ma proti tankom s tem, da jima je »pos-
tavljal dimne granate pred nos« in je potem
v zaščiti dimaste stene z dobro pomerjeno
granato najprvo onesposobil postrežbo
obeh topov za boj, potem pa s svojimi go-
senicami pomendral topova sama. S štirimi
drugimi majhnimi oklopnimi vozovi je
poročnik nato zavozil v umikajočo se pe-
hotno bataljon, ki ga je popolnoma uničil,
tako da so samo še ostanki utegnili po-
begniti v gozdove.

Strojnice in top oklopnega voza so ne-
prestano streljali. Tako je vozil poročnik
skozi gozd, ko je zašel nenadno v ogenj z
onostranskega roba velike goličave. Tam
se je bila ustavila neka poljska baterija.
Poročnik niti od daleč ni mislil na to, da
bi se pred to baterijo umaknil. Njegovi po-
merjeni strelji so zadeli naravnost v njeno
sredino in brez dvoma bi bil poročnik pri
tem topniškem dvoboju odnesel zmago,
kajti poljska artilerija je streljala vedno
preko nemškega tanka. Toda nenadno je
top v nemškem oklopnem vozovi utihnil.
Tank se je sredi goličave ustavil — motor
ni več tekkel. Morda je bilo nesrečno na-
ključje ali pa morda v vročem boju niso
pazili na to, da se je bila cev topa raz-
žarila. Vsekako je v tej cevi pripravljena
granata eksplodirala in ubila poročnika ter
tri moše posadke težko ranila. Samo vozač
je ostal nepoškodovan.

Sovražna baterija pa je pobegnila. In ta-
ko je bilo tega boja konec.

Tri in dvajset ljudi v večnem ledu

Ruski ledolomilec »Sedov« v polarnem ledovju

Ruski ledolomilec »Sedov«, ki je pred
dvema letoma odplul proti Severnemu te-
čaju, se pripravlja, da bo že tretjo zimo
prebil v polarnem ledovju. Znanstveniki
na tem ledolomilcu so dobili nalogo, naj
proučijo možnost stalne ladijske plojbe
med Vladivostokom in Arhangelskom, pri
tem delu pa je ladjar zajel večni led.

Kakor znano so že v juniju preteklega
leta organizirali večje rešilne odprave, ki
naj bi del posadke »Sedova« spravile do-
mov. To je uspelo. Izmed 207 ljudi na »Se-
dovu« so z letali rešili iz ledne puščave
184 moških. Na ladjar pa je ostala četa 23
mornarjev in znanstvenikov, ki naj bi svo-
je delo nadaljevala. Bojazen, da bi ta po-
sadka ne mogla prebiti drugega prezimo-
vanja, se je izkazala za neupravičeno.

Eno izmed glavnih vprašanj za to po-
sadko je bilo vprašanje prehrane. V tem
oziru sedaj ni nobenega strahu. Ladjar raz-
polaga z velikimi zalogami že od prej,
razen tega imajo člani odprave možnost,
da si z lovom na severne medvede obnav-
ljajo zalogo svežega mesa. Med »Sedovim«

in drugimi ruskimi ladjami v polarnem
pasu je stalna brezlična zveza, tako da
bi v primeru potrebe lahko organizirali
novo rešilno ekspedicijo.

Že lansko leto so poskusili z ledolomil-
cem »Stalinom« prodrati do zamrznjene la-
dije. Približal se je s proviantno ladjo »Lit-
kej« »Sedovu« na razdaljo 80 km, ker pa
je nastal nenaden mraz, ta poskus ni imel
uspeha. Ta čas gradijo nov velik ledolo-
milec, ki se bo imenoval »Molotov« in ki bo
skušal rešiti »Sedova« iz objema večnega
ledovja. Med tem bo morala posadka pre-
biti tretjo zimo v ledenem oceanu. Ven-
dar pa ji ne preti nobeno pomanjkanje.

Poveljnik poljske vojske

General Sosnowski

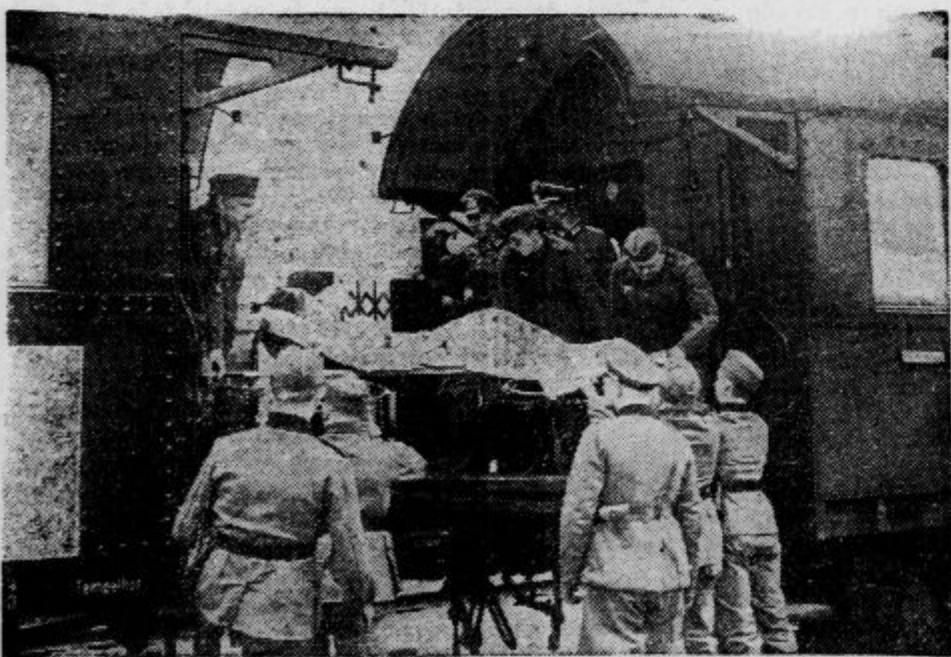
Bivši nemški konzul v Angliji ustrelen?

Angleški list »Reynolds News« poroča,
da je bil Walter Reinhardt, bivši nemški
konzul v Liverpoolu ustrelen v Berlinu.
Njegovi prijatelji pripovedujejo, da je bil
potem, ko so ga angleške oblasti izgnale
iz Anglije, od voditeljev sedanjega režima
v Nemčiji obsojen na smrt zato, ker je
dopustil, da ga je razkrinkala angleška
protivohanska služba.

Še enkrat »Thetis«

Kakor poročajo iz Londona, se je potap-
ljačem posrečilo vdreti v notranje prosto-
re podmornice »Thetis« ter dvigniti iz nje
še osem trupel ponesrečenih mornarjev.

Prvi ranjenci v Berlinu

V nemški prestolnici prevzemajo bolničarji prve ranjence z bojišča

V znamenju vojne

Pariška dekleta v pomenku z vojski na
vojni službi v prestolnici

Jedilni list v Berlinu

Švicarski listi pišejo, da so dobili gosti
v berlinskih restavracijah prošli teden
od ponedeljka do petka lahko sledeče jedi: ri-
ževo jed ali cvetačo, oboje na juhi in ko-
šček jabolčne zavitke. Cene za te jedi so
bile iste kakor pred vojno.

Ogenj v kinu

V nekem atenskem kinematografu je te
dni izbruhnil ogenj, ki je zahteval mnogo
žrtv. Zgorelo je štirideset oseb, 80 pa jih
je bilo ranjenih.

„Genialna kuharica“

Zgodba o poselskem spričevalu

Precej komično tožbo zavoljo obrekova-
nja je vložila bruseljska kuharica Marcelle
Dumoulinova proti svoji bivši gospodnji,
neki vikomtes. Marcelle je izvrstna kuha-
rica, ima pa svoje napake. Ugovorov ne trpi
in prava toča psokv se vsuje iz njenih
ust na vsakogar, ki bi se ji postavil po ro-
bu.

Tri leta je bila v grofičinji službi, toda
nekega dne ni šlo več, odpustili so jo pri
priči. Seveda je zahtevala, naj ji napišejo
spričevalo. Dali so ji ga. Toda Marcelle
od tedaj ni mogla dobiti več namestitve.
Vsakokrat, kadar je predložila to spriče-
valo, so se ljudje najprvo muzali, potem
so jo odklonili. Ker sama ni znala brati, je
končno nekoga prosila, naj ji spričevalo
prebere. Glasilo se je takole:

Podpisana, vikomtesa R. C., potrjuje, da
je imela tri leta izkušeno in genialno kuha-
rico Marcelle Dumoulinovo za gospodinjico.
Podpisana je storila vse, da bi ustregla ku-
harskim zahtevam. Bilo je težko prena-
šati jo, ker ima kuharica zelo trmast in ob-

lasten značaj. Vedno znova pa je poskušala,
da bi obnovila dobro razmerje, ker je
kuharska umetnost Marcelle Dumoulinove
bila močno podpisana v radost. Radi bi jo
bili še dolga leta obdržali v hiši in se
uklanjali njeni službi, toda muhavosti Mar-
celle Dumoulinove so bile pretežke živčna
preizkušnja in tako je morala podpisana,
čprav nerada, službo genialne kuharice
zapustiti.

Vsa besna je genialna kuharica stekla
potem k sodniku. Pri razpravi je bilo mno-
go smeha. Sodnik je svetoval, naj bi se
stranki pobotali, in tako se je tudi zgodilo.
Spričevalo, ki je postavljalo vse na glavo,
so potem seveda spremenili. Grofica se v
novem spričevalu ni več predstavljala za
kuharsko podložnico. Hvalila je kuharsko
umetnost Dumoulinove, njenega značaja
pa seveda ni mogla pohvaliti. Rajši je o
tem sploh molčala. Marcelle je bila s tem
zadovoljna in sodnik je na koncu smeje iz-
razil svoje upanje, da bo genialna kuha-
rica sedaj morda kmalu spet vladala v grofi-
činji kuhinji.

Molji so rešili celino

Kako so zatrli škodljivo kaktejo v Avstraliji

Majhen argentinski molj je rešil avstral-
sko celino nevarnosti, da jo neka rastlina
spremeni v puščavo. Ta rastlina je vsako
leto uničila nad 400.000 ha plodnih tal in
preganjala kmetovalce dobesedno iz nji-
hovih hiš. Gre za neko kaktejo, ki je raz-
širjena v Mehiki, Zedinjenih državah in
Južni Ameriki ter jo tudi v evropskih vr-
tovih gojijo kot okrasno rastlino.

Pred pol stoletja so nekoliko teh rastlin
prenesli iz Amerike v Avstralijo, da bi tu-
di tam krasila vrtove. Avstralija nima
lastnih kaktej, zato pa tudi nobenih na-
ravni sovražnikov te rastline, kakršne je
ameriška narava sama razvila, da bi jo
držala v šahu. Kakteja se je začela divje
širiti.

L. 1925. je v Quenslandu in v Novem
Južnem Walesu pokrivala že nad 24 mil-
ionov hektarjev zemlje. Tam so se prej
razprostirali pašniki in polja. Avstralski
žučkoslovci so preiskali vso Ameriko, da
bi našli žuželke, ki uničujejo to kaktejo.
Izkazalo so, da ima to ulogo samo neki
argentinski molj. Jajčeca tega molja po-
lagajo v vrstah po 20 do 30 na liste kaktej
in ličinke, ki se istočasno razvijajo, se za-
rijejo kakor ena sama žuželka v rastlino

ter jo uničijo. Doslej so osvobodili že 4
milijone hektarjev avstralske zemlje škod-
ljivih kaktej.

Etna zopet bruha

Iz Catanije poročajo, da je začel ognje-
nik Etna zopet bljuvati. Bilo je tudi več
potresnih sunkov, škoda pa zaenkrat še ni
posebno velika.

Pariški kinematografi zopet odprti

Francoska vlada je dovolila, da se zo-
pet vrše predstave v nekaterih kinematog-
rafih. Predstave pa morajo biti končane
najpozneje ob 22. uri.

Slovaška tehnika v Bratislavi

Rektorat slovaške tehnike se je preselil
iz Turčanskega Sv. Martina v Bratislavo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Kraljica s plinsko masko

Danes nosi vsak Anglež, ki stopi iz hiše, pri
sebi plinsko masko. Izjema ni v tem niti
kraljica Elizabeta, ki nosi protiplinsko
masko v posebni ročni torbici

Orkester — dedič

Godbeniki priljubljenega orkestra v ko-
danjski tivolski koncertni dvorani so po-
stali veseli dediči. Neke gospodična Lep-
péjeva, ki je pred kratkim umrla, jim je
zapustila 10.000 danskih kron. Obresti od
tega denarja bodo godbeniki odslej redno
prejemali. Stara gospodična je že desetlet-
ja vsak dan obiskovala to koncertno dvor-
ano in je kot prijateljica glasbe sedaj ti-
stim, ki so ji dajali toliko veselja, izkaza-
la svojo hvaležnost.

Mesto luči v temi

Pariz v vojnem razpoloženju

Pariz, ki so ga imenovali mesto svetlo-
be, leži sedaj temen v črnih nočeh. Tam,
kjer je vladal prej harmoničen ritem do
najzgodnejših vekov, zdaj vlada življenja,
je opaziti nervozno naglo. Mesto elegancije
izpraznjuje svoje razkošne izložbe, ženske
se ne ponašajo več s svojimi izbranimi ob-
lačili in modnimi novostmi, preko ramen
jim vise zeleni pasovi za posodo s plinsko
masko. Pariz je bil mesto gostoljubja, to-
da danes ne sprejema več obiskovalcev z
nasmejanjo dobrodošlico.

Mnogo manjših hotelov je zaprlo svoja
vrata in najemniki in begunci brez stano-
vanj iščejo, kje bi se dala dobiti kakšna
sobica, ki bi ne bila predraga. Dotok ob-
iskovalcev iz vseh dežel se je ustavil, v
gledališčih in kinematografih je več oseb-
ja nego obiskovalcev, kavarne in drugi
lokalci se morajo zgodaj zapirati. Večerno
pohajanje po velikih bulvarjih, sredi valo-
veče množice, se je končalo. V popolni za-
temnitvi ne vidijo niti deset korakov pred
seboj. Še preden so sirene naznanile prvi
letalski napad, se je velemesto do dna iz-
premenilo v svojih življenjskih navaadah.

Svoječasnno je bila navada, da si si Pa-
riz kot njegov obiskovalec ogledal v krož-
nem potovanju vsaj enkrat podnevi in en-

krat ponoči. Danes ti nudijo takšni spre-
hodi popolnoma drugačno sliko. Kar se ti-
če umetnostnih zakladov, že davno ni ni-
česar več na ogled. Najdragocenejše stvar-
i so spravili v podeželje na varno, druge,
ki niso tako nemadamestljive, so zaprli v
varne kleti muzejev. Ob cerkvenih stenah
so čez noč zrasla zaščitna ograjda, a ču-
dovito poslikana cerkvena okna so sneli
iz okvirjev. Občuduješ lahko samo še ar-
hitektonske lepote mesta, ki so pa brez
življenja, ker jim manjka gibanja vsena-
okrog, prometa, delovnih množic in vesele
mladosti.

Veliki bulvari so na pol prazni tudi po-
dnevi. Ogromne šipe velikih izložb so pre-
plepli s trakovi trdnega papirja, da bi bi-
lo čim manj drobcev, če bi zračni pritisk
kakšne letalske bombe šipo razbil. Skoraj
na vsaki hiši so prilepljeni listki, ki pa ne
ponujajo stanovanj in sob, temveč zaklo-
nišča za toliko in toliko oseb. Jasno, da so
na pol prazna tudi vozila, kajti armada
je pobrala večino vozil za svoje potrebe.

Pošta je prišla!

Nemški vojski veselo pričakujejo razdelitve
pisma, ki jim poročajo novice z doma

A NEKDOTA

Clark Gable, priljubljeni ameriški film-
ski igralec, pripoveduje o začetku svoje
karriere:

»Ko bi moral igrati svoj prvi ljubezenski
prizor, sem imel strašno tremo. Re-
žiser je zahteval, naj si nadenem hrepe-
neč izraz. Ni šlo pa ni šlo. Končno sem si
pomagal tako, da sem si predstavljaval ve-
lik, sočen biftek. To je zbudilo v meni
takšno hrepenenje, da oditev vedno z naj-
večjim uspehom uporabljam ta trik v lju-
bezinskih prizorih.«

VSAK DAN ENA

»Vidite mojster, takole si predstavljam
jaz stojalo za kakteje.« (»Pesti Hirlape«)

Kulturni pregled

Gledališče za deco — nova vzgojna ustanova

Pomen umetnosti za vzgojo mladine

Na nedavnem pedagoškem tečaju v Mariboru je imel prof. S. m. a. s. k. zanimiv referat o pomenu gledališča za mladi rod. Slovenska javnost bodi poučena o vseh prizadevanjih, ki so v korist naših mladini. Za to prinašamo iz obširnega referata nekaj glavnih misli.

Danes je nesporno, da ima umetnost močan in ugoden vzgojni vpliv. Zato je treba izčrpati vsa sredstva umetnosti ter jih vključiti v celotni vzgojni, obrazovni proces.

Pri nas v Sloveniji se okoriščamo na tem področju samo z mladinsko književnostjo, medtem ko popolnoma zanemarjamo gledališče. To je zgrešeno, kajti gledališče ima za vzgojo velike prednosti pred književnostjo in mu gre torej vsaj enak položaj.

Pri uživanju književne umetnosti mora otrok premagovati s čitanjem knjig dokaj velik napor in je kljub temu dojemanje samo optično. V gledališču pa dojemamo umetniško stvaritev optično in akustično hkrati. In brez večjega napa, zato je njegovo čustvovanje mnogo izdatnejše, saj kar »požira« doživetja na odu.

Silna vrednost mladinskega gledališča je v tem, da prinaša otroku kompleksne umetnine, ki so stvaritve iz pisateljke, glasbene, plesne in likovne umetnosti, s čimer se vzbuja osnova za dojemanje vseh posameznih vrst v področju umetnosti.

K tem objektivnim faktorjem teži otrok radi subjektivnih faktorjev. V otroku je namreč velika želja po gledališču, kjer se neposredno življa ter tako v dogajanju sodeluje, saj posebej sama sebe v nastopajočih igralcih. Pri tem je intenzivna čustvovanja silno močna, ker se mu tu izživi potreba po krepkem doživljanju sveta, življenja, čigar zgoščeno sliko mu daje ravno gledališče.

Pri nas smo ta dejstva psihološke zakonitosti v duševnosti naše mladine povsem zanemarjali. Kdaj pa kdaj so prihajale ne sistematično na odrde poklicnih gledališč mladinske igre, večinoma v naglici prirejene, ker je bilo pač treba igrati tudi nekaj za deco. Režiserji — nikakršni pedagogi — so postavljali na oder konvencionalne dramatizacije pravljice, pripovedki itd. Po tematskem izboru igrice je bilo poklicno gledališče preozko, v načinu igranja pa se ni moglo približati otroški duševnosti.

Zato je danes nujno, da začnejo umetniki in pedagogi sodelovati; umetnostna vzgoja in pedagogični vpliv se morata strliti. To je pa možno samo v otroškem gledališču, ki lahko edino izpolnjuje obe osnovni nalogi.

Otroško gledališče ima nalogo, dati deci intenzivne vtise gledališke umetnosti, nuditi priliko za močno razgibanje in čustvovanje, kar je pomoč pri vzgoji in protititutež enostranosti ter uvažati v resnični svet — v realnost.

Zaradi vzgojnosti to gledališče ne sme okosteneti, pa tudi ne zaiti v moraliziranje. Temu pa se je moči izogniti izključno s temeljitim poznavanjem mladinskega gledališča. Tisti, ki bodo delali v otroškem gledališču, bodo morali poznati in upoštevati stopnje otrokovega telesnega in duševnega razvoja. Izbor repertoarja in oblika umetniškega ustvarjanja se bosta morala prilagajati tem razvojnim stopnjam, kajti za štiri ali petletnika ne bomo izbrali enake vsebine in istega načina igranja kot za deset ali dvajsetletnika.

Na vprašanje, ali naj igrajo v otroških gledališčih otroci, je treba odgovoriti z odličnim »Ne!« To je namreč utemeljeno zaradi tega, ker otrok nikakor ne zmora umetniške višine, na kateri mora biti vsaka predstava in, ker še otrok sam ni vzgojen, ne more vzgajati drugih. Zato igrajo odrasli v otroškem gledališču, ki nikakor ne sme biti ustanova, za proslavljanje »malih umetnikov«. (Primeri v Beogradu in Zagrebu).

V otroškem gledališču nabrane sile naj otrok izživi v življenju. Zato pa mora biti vsaka igra pozitivna, kajti samo takšna lahko daje pobude za zdravo, napredno uveljavljanje v resničnem svetu. Vsaka predstava pa mora vsebovati za otroka — gledalca oreh, ki pa ne sme biti predr. Zato je potrebno poznavanje otrok, ki jih je treba raziskovati. To nalogo bo izvrševal pedagoški psihološki osek, ki bo ugotavljal s pomočjo otroških spisov in risb, anket, svobodnih razgovorov ter neposrednih opazovanj pri predstavah vpliv le — teh na otroke, potrebe korektur, izbiranja po vsebini in, ki bo pridobival tudi osnove za nadaljnje študije.

Gledališče mladega rodu, ki je bilo ustvarjeno v Mariboru, bo pristopno otrokom iz prav vseh slojev. Poleg predstav v Mariboru — priredil jih bo organizatorični osek — bodo na programu tudi redna gostovanja na podeželju.

Mislimo, da so jasne besede g. Smaska, iniciatorja našega otroškega gledališča, povedale dovolj o tej važni kulturni zadevi. Želimo samo, da bi bilo delo kronano z uspehi in, da bi ob letu videli pozitivne rezultate teh prizadevanj, ki naj jih slovenska javnost z vso silo podpre.

S. D.

Zapiski

Odmovi »Misi in delac« v češkem tisku. V »Moravskoslezskem deniku« z dne 12. t. m. je izšlo dalje poročilo o članku dr. Branka Vrčona »Bolgarija in Balkan«, objavljenem v 7.—8. številki »Misi in delac«. Poročilo je prispeval neumorni češki kromist slovenskega kulturnega življenja, prof. dr. V. Měrka.

»Letopis Matice Srpske« ob 150letnici francoske revolucije. Prav kakor najstarejša slovenska literarna revija »Ljubljanski zvon«, je tudi najstarejši srbski književni časopis »Letopis Matice Srpske« posvetil pravkar izšli 1.—2. zvezek stoletnišletnici francoske revolucije. Med drugim objavlja v tej številki uvodno besedo prof. Bogdana Popovića, St. Beševića pesem »Francuskoje« v izvirniku in v francoskem prevodu, Bogdana Cipića pesem »Francuska trikotarica« Gvido Tartaglie »Antikvarnice na Seini in članke Jase M. Prodanovića (Francuska 1789 godine), Marka Carja (Svetli dan francoskega naroda), Oka Rajne (Jovan M. Jovanović), dr. Dvorniković (Revolucionarni i konservativni elementar na francoski psihi), Nika Bartulovića (Velika revolucija i nacionalna misao), Lj. Petrovića (Jedna osobina francoskega duha) VI. Božovića (Večiti Racine), dr. R. Čisalovića (Deklaracija prava čoveka i gradjana). Izmed ostalih člankov je treba omeniti še Slobodana Jovanovića prispevek »Jedan izbor iz Guglielma Ferrera«.

Hrvatsko gledališče v znamenju stoletnice. 10. junija 1840 so v starem zagrebškem gledališču na Markovem trgu imeli prvo predstavo v hrvatskem jeziku: bila je Kukuljevićeva zgodovinska drama »Juraj i Sofija ili Turci kod Siska«. Tako bo torej še v teku nove sezone stoletnica tega pomembnega dogodka, ki je bil eden izmed očitnih znakov nezadržnega narodnega preporoda, zmage narodnega jezika in domače kulture nad tujim uvozom in vsiljenim »Kulturträgerstvom« tujcev. Od te predstave dalje so bile hrvatske predstave v zagrebškem gledališču vse pogostejše in kmalu tudi stalne. Začele so se razvijati domače dramske in igralske sile, hrvatsko gledališče, ki je sicer imelo lepe tradicije v dubrovniškem krogu in v kajkavski drami, je nastopilo novo, slavno dobo svojega razmaha in napredka. — Vodstvo Nar. gledališča v Zagrebu je že z repertoarjem naznačilo jubilejni značaj nove sezone. Tako je v repertoarju več starih dramskih del, med njimi tudi Kukuljevićeva »Juraj i Sofija«, Nemčićev »Kvas bez kruha« pa se je med tem že pojavil na odru. Tita Brezovačkova »Diognese«, Lucićeva »Robinja«, Freudenhelcova »Graničarje«, Gundulićeva »Dubravka« in še dela Demetra in Miletića so tudi posvečena temu jubileju. A tudi bo v drami letos obilno zastopana domača dramska literatura, kar je znak splošnega vračanja k hrvatski tradiciji in iskanja samobitne kulturnosti.

Dr. Branko Gavella 25 let pri gledališču. Zagrebško gledališče bo priredilo v zadnjih dneh tega meseca proslavo 25letnice režiserskega delovanja dr. Branka Gavella. Proslava bo združena z uprizoritvijo Shakespeareove komedije »Na tri kralje« v slavljenski režiji. Dr. Branko Gavella si je zlasti v zadnjem desetletju pridobil sloves največjega jugoslov. režiserja, nekakega našega Stanislavskega ali Reinhardta, čeprav mu ni bilo dano — kakor njegovi ma vzornikom — da bi posvetil vse svoje moči stalnemu ansamblu. Po uspešnem udeleževanju v Brnu in v Pragi (kot gost je režiral tudi drugod, tako na pr. v milanski Scali), se je dr. B. Gavella vrnil v Zagreb in bo poslej na razpolago reprezentativnemu hrvatskemu gledališču.

Nov uspeh J. Gostića. V Čajkovskega »Pikov dami«, ki jo je te dni zopet uprizoril zagrebško gledališče, je nastopil kot Herman naš rojak J. Gostić. Njegovo so delovanje je imelo tolik uspeh, da je kritik »Novosti« dal svojemu poročilu o tej predstavi naslov: »Sjajna kreacija tenora Gostića u »Pikov dami« Čajkovskega in napisal: »G. Gostić je dal kot Herman kreacijo, ki je polna neke posastne fantastike. Pevski je na nenavadni višini, igralski pa resnično doživljen, v dramskih kulminacijah in izbruhih strasti močna impresivna. Bila je to ena najmočnejših kreacij ne samo tega večera, marveč tega vsestranskega pevca sploh in je zapustila globok vtis.«

»Zvonček« prinaša v septembrski številki pesem Vinka Bitenca »Hčerki na pot v solce«, pravljico Ljajca Zupanca »Vrag v sodcu, črtico Alberta Slića »Za strucoe«, prozo Borisa Kranjca »Sodobna pravljica«, skladbo L. M. Škerjanca »Septembere«, Franja Čička »Prigode palčka Bobka«, Staneta Rožiča povest »Aničina juha«, Miloša Vesela sestave »Rdeči premog«, Ainka Bitenca povest »Bela jahta«, Petra Podobarja »Čemerno Tončko«, Ivana Razpotnika »Skrivnost zelene jame« in več drugih zanimivih prispevkov. »Zvonček« urejajo dr. Pavel Karlin.

25letnica smrti Franje Markovića. Zagrebški listi so se te dni spominjali petindvajsetletnice smrti znamenitega hrvatskega filozofa, dramatika, pesnika in kritika, vseuč. prof. dr. Franje pl. Markovića. Znan je kot avtor dveh velikih epskih pesnitev »Dom i svijet« in »Kohan i Vlasta«; medtem ko ima prva idilični značaj,

je druga posneta iz zgodovine polabskih Slovanov in prežeta s tendenco ogorčenega protesta zoper germanizacijo. V dramatikah se je poskušal s tragedijama »Karlo Drakić in »Benko Bot«. Njegovo poglavitno znanstveno delo je l. 1902 izšla obsežna knjiga »Razvoj i sustav opće estetike«. Marković je bil tudi velik kritik in pisec mnogih študij iz literarne zgodovine. Med drugim je spisal obširni uvod v izbrane spise Stanka Vraza; najizčrpnejšo studijo o Vrazu pred monografijo Branka Vodnika.

Drobiz iz beograjskega kulturnega življenja. V paviljonu »Cvijete Zuzorić« bo letos več važnejših razstav, med njimi kolektivna razstava Ličanovskega, nato pa razstava Jerolima Mišija. Tudi letos bo tradicionalna jesenska razstava »Cvijete Zuzorić« prikazala stanje likovne umetnosti v vsej Jugoslaviji. — V dramskem studiu beograjskega Narodnega gledališča bosta začela pedagoško delovati bivša člana moskovskega Hudožestvenega teatra ga. Greč in g. Pavlov. — Znana igralka Ljubica Bobić je izročila gledališki upravi svoje novo dramsko delo, komedijo »Porodica Bloz«. — Založba A. M. Popovića bo izdala v bližnjih dneh A. Perića »Francusko-srpskohrvatski rečnik«. Slovar bo opremljen s 639 slikami in natisnjen v latinici.

Schiller v »narodni izdaje«. Profesorju literature na berlinski univerzi Petersenu je bila poverjena ureditev tako zvane nacionalne izdaje Schillerjevega dela. Izdaja bo obsegala 32 zvezkov.

SPORT

Začetek pokalnih tekem

Jutri popoldne trojni spored na igrišču ob Tyrševi cesti

Po treh zaporednih terminih, ki so bili po otvoritvi jesenske sezone posvečeni prvenstvu, bo jutrišnja nedelja kot odmor veljala drugi oficijelni nogometni konkurenca, in sicer tekmovalju za pokal LNP. Za to konkurenco se je letos prijavilo 23 nogometnih moštvev iz vsega območja našega podsaveza. Spričo dejstva, da naši nogometni klubi zaradi pomanjkanja sredstev razen v prvenstvu ne pridejo do nobenega resnejšega srečanja, je ta konkurenca že lani pokazala prav lepe sadove in upati smemo, da bo letos vsaj tako ali pa še boljše.

Za jutrišnjo nedeljo je poslovni odbor LNP razporedil I. kolo pokalnih tekem takole:

v Ljubljani: ob 13.30 Moste—Grafika, ob 15. Svoboda—Jadrani in ob 16.30 Reka—Mars. Vse tri tekme bodo na igrišču Ljubljane ob Tyrševi cesti.

Dalje bodo igrali:

v Mariboru: ob 14.30 Železnik—Slavija in ob 16. Rapid—Maribor, vsi na igrišču Železnikarja.

v Celju: ob 15. Olimp—Jugoslavija in ob 16.40 Celje—Atletik, vsi na igrišču Celja.

v Domžalah: Disk—Hermes ob 16.30, v Kranju: Kranj—Bratstvo ob 16., v Trbovljah: Amater—Hrastnik ob 16. in

v Čakovcu: CSK—Gradjanski ob 16.

Nacionalni teniški turnir v Celju

Sodelujejo tudi Kovačeva, Sernečeva, Smerdu in Friedrich

VSK Celje za prvenstvo Savinjske doline in za prehodni pokal celjske mestne občine, bo letos danes in v nedeljo 17. t. m. Po prijavih sodeč bo to naš najvišji letosnji turnir. Poleg številnih, znanih igralcev in igralk iz Maribora, Ljubljane in Zagreba so zagotovili svojo udeležbo predvsem naša državna prvakinja Kovačeva, zmagovalka na številnih mednarodnih turnirjih nadalje Celjanka Sernečeva, tretja na državni damski ranglisti. Obiljubljeno je tudi sodelovanje Florijanove. Z njenim nastopom bi bila zbrana v Celju naša priznana damska državna reprezentanca. Vendar pa je že s sodelovanjem Kovačeve in Sernečeve zagotovljen turnirju popoln uspeh.

Od gospodov je zagotovil svoje sodelovanje lanski zmagovalac na turnirju Boris Smerdu naš bodoči mušketir, ki se je pravkar vrnil z zmagoosne turneje po Madžarskem. Nadalje bo nastopil lanski finalist Friedrich ter veliko število mlajših igralcev in igralk iz Slovenije in Hrvatske. Na to zanimivo tekmovalje opozarjamo vse Celjane. Turnir se bo pričel ob 8. v mestnem parku v Celju.

V slabem vremenu bo tekmovalje na Rakuschevih igriščih.

V nekaj vrstah

Prvenstveno tekmovalje pojde dalje. Upravni odbor LNP je na zadnji seji razpravljal o raznih predlogih in željah — (Takšna je bila tudi naša, ki smo jo objavili v številki z dne 5. t. m. v zvezi s poročili o nekaterih tekмах za točke, kjer so morala moštva nastopiti s številnimi rezervami. Op. ur.), — da bi se zaradi izrednih razmer odložilo prvenstveno tekmovalje in sklenil, da naj se prvenstveno tekmovalje na vsem območju podsaveza nadaljuje normalno. Obenem je upravni odbor opozoril klube, da odpovedi tekem ob sobotah ali celo nedeljah nimajo nobenega smisla in so klubi odgovorni za vse nastale stroške zaradi prepozno odpovedanih prireditev. Pri tem morajo upoštevati tudi določbo v propoziciji, da je za vsako odpoved prvenstvene tekme določena globa.

Zagrebški atletski podsavez odgovarja...

Kakor smo na tem mestu že zabeležili, je zagrebški atletski podsavez pred kratkim po redni poti in z vlogo pri savezu zahteval sklicanje izrednega občnega zbora, da bi se na njem ustanovil Hrvatski atletski savez in sploh uredilo vprašanje atletike v državi. JAS je to zahtevo iz formalnih razlogov odklonil, pri tem pa javno objavil, da niti od daleč ni zoper ustanovitev treh samostojnih atletskih savezov v državi in splošno reorganizacijo atletskega sporta, smatra pa, da ni bilo vse to lahko izvedljivo na rednem občnem zboru v decembru t. l. Na ta odgovor je zagrebški atletski podsavez kratko malo za jutri sklical ustanovni občni zbor Hrvatskega atletskega saveza, obenem, pa poslal za javnost obširno pojasnilo, v katerem pobija vse argumente, s katerimi je JAS zavrnil njegovo zahtevo za sklicanje izrednega občnega zbora. Podsavez pravi, da spada telesna vzgoja v območje hrvatske banovine in hoče za to že zdaj imeti legitimnega zastopnika vseh hrvatskih atletskih klubov, razen tega hoče enotno nastopati v akciji za ustanovitev Hrvatskega sportnega saveza in popolnoma razčistiti svoj odnos do nasproti vrhovnemu savezu in nasproti ostalim atletskim organizacijam v državi.

Drug spor zaradi nove ureditve v sportu

Kakor smo že pisali, je bil nedavno v Subotici ustanovljen bački podsavez Hrvatskega atletskega saveza, kar je zaradi

vatskega nogometnega saveza, kar je zaradi okolnosti, da Subotica tudi po novi ureditvi države ne spada v hrvatsko banovino, izzvalo v krogih okoli JNS precejšnje nezadovoljstvo. Nekateri beograjski listi so o tem tudi pisali, zagrebški pa so na to pisanje tudi krepko odgovorili in poudarili, da je bila ustanovitev bačkega nogometnega podsaveza v duhu nalog Hrvatskega nogometnega saveza ne samo utemeljena in logična, temveč tudi neobljeno potrebna. Hkrati pa prihajajo iz krogov okoli JNS v Subotici vesti, da ta novo ustanovljeni podsavez tamkaj prav za prav nima vidnih pristašev razen kluba Bačke in je bila njegova ustanovitev slej ko prej nepotrebna, pa tudi vse prej kakor sportnega pomena.

Puncec in tovariši se bodo vrnili

Kakor pišejo, bo jugoslovanska teniška ekipa s Punčecem na čelu, ki se v igrar za ameriško prvenstvo v Fores-Hillu ni baš posebno odlikovala, sledila vzhledu francoskih udeležencev tega prvenstva, ki so deloma pozvani v vojaško službo in so že zapustili Ameriko. Naši mušketirji v teh vznemirjenih časih ne bodo odšli na nameravano turnejo po Ameriki, Avstraliji in Indiji, temveč bodo skušali s prvim — verjetno italijanskim — parnikom doseči domovino.

Izvedba balkanskih iger je zagotovljena

Grški lahkoatletski savez se je po predhodnem sporazumu s ostalimi atletskimi savezi na Balkanu odločil, da bo balkanske igre izvedel v neokrnjenem obsegu v času od 1. do 8. oktobra t. l. Pri tej priliki bodo v Atenah pripravili tudi desetletnico te balkanske prireditve. V letošnjih igrah bodo poleg atletov Grčije sodelovali tudi Jugoslovani, Rumuni, Turki in Bolgari.

Italijanski nogometni savez je odobril odigranje vseh nedeljskih nogometnih tekem v Italiji. Tudi letošnje prvenstvene tekme hoče italijanski savez izvesti normalno kakor lani.

Björn Borg je dosegel nov evropski rekord v hrbtenem planjanju na 200 m s časom 2:26.9. Dosedanji rekord je branil Nemec Schlauch s časom 2:29.

Dolenjski motociklisti se organizirajo

V Novem mestu je bila ustanovljena sekcija MK Ilirije

V Novem mestu se je ustanovila pred dnevi sekcija Motokluba Ilirije. Na ustanovnem občnem zboru, ki je bil pri Windischerju, je bil ob zelo lepi udeležbi izvoljen za predsednika znani lastnik avtomobila delavnice g. Jože Ferlič. Tajniške posle je prevzel g. Ivo Tratinik, bogažniške višji davčni uradnik g. Žeslin, dočim je tehnično vodstvo in spretnih rokav g. Slavka Moreta, lastnika avtoprevoznikega podjetja. Da bo sekcija odlično poslovala, je zato porok že sam skrbno izvoljen odbor, v katerem so sami preizkušeni delavci, ki bodo z vso agilnostjo delali za procvit mlade sekcije. Odbor je imel v načrtu veliko gorsko tekmo na Gorjance, ki bi morala biti v nedeljo dne 24. t. m. Spričo sedanjih razmer in nepredvidenih zaprek pa je moral tekmo odpovedati. Zato pa bo jutri v nedeljo skupni klubski izlet iz Novega mesta preko Gorjancev v Metliko in Črnomelj, povratek pa preko Štrkeljcevec v Novo mesto. Vsi prijatelji mlade moto-sekcije se vladno vabijo, da se pridružijo temu prvemu skupnemu izletu v našo pokrajino Belo Krajino, kjer gorozde je dozoreva. Zbirališče, pred pisarno moto-sekcije, hotel Windischer v Kandji, odkoder bo odhod točno ob 13. V pisarni sekcije se dobe tudi ostale informacije. Zdravo!

Atletski miting Ilirije

Danes ob 15. se bo na igrišču Ilirije za Kolinsko tovarno začel juniorski atletski

dvoboj med atleti SK Ilirije in SK Latije. Med točkami tega dvoboja bodo tudi nekatera seniorska tekmovalja.

Občinstvo se vabi na to brzokone zadnje atletski prireditve letošnje sezone v Ljubljani.

SK Reka. Jutri ob 16. naj bo I. moštvo pravočasno v garderobi Ljubljane. Postava moštva na običajnem mestu. Oprema naj se dvigne od 9. do pol 11.

Ljubljanski atletski podsavez (službeno). Za današnje lahkoatletsko tekmovalje na igrišču SK Ilirije za Kolinsko tovarno s pričetkom ob 15. določam naslednje gg.: vrhovni sodnik Hlade, vodja tekmovalja Stropnik, starter trener Klein in sodniki: Pevalek, Glavnik, Nagy, Safošnik, Soukal, Kalan in Pollak. Predsednik.

SK Mars. Vsi igralci, ki so pozvani na oglasni deski, se naprošajo, da se jutri ob 16. zglase v garderobi na igrišču Ljubljane. Zazeljena sta Gvardjanič in Zupanc.

Diplomatski slovar

Ko smo si v zelo naglih skokih ogledali pravice in dolžnosti nevtralnih držav v suhozemni vojni, bi se morali sedaj dotakniti pravice in dolžnosti nevtralcov v pomorski vojni. To poglavje je že zelo pereče, saj so nam že prvi dnevi vojne nudili na tem področju nekaj primerov omejevanja svobode nevtralnih držav, ki jih bomo lahko razložili šele, ko nam bodo znana pravila nevtralnosti v pomorski vojni. Preden pa se lotim tega zanimivega poglavja, hočem razložiti še dva pojma, katerih poznavanje bo čitateljem zelo služilo v nadaljnjih sestavkih našega diplomatskega slovarja. Mislim na mednarodno suverenost držav in pa na tako zvane »teritorialne vode«, ki sem jih enkrat že omenil.

Mednarodna suverenost držav

Jasno je, da se v tem okviru ne morem spustiti v razlago vseh teorij, ki so se v tej zvezi postavljale. Omejil se bom samo na najnujnejše, toda s samo po sebi razumljivo pripravljenostjo, da slehernemu čitatelju, ki bi to želel, v okviru možnosti postrežem s podrobnostmi.

Mednarodna suverenost države bi prav za prav morala označevati njeno neomejeno pravico, da v odnosih s drugimi državami lahko svobodno uveljavlja svojo voljo in postavlja drugim državam kakršnekoli zapovedi ali omejitve. Toda tako pojmovanje neomejene državne oblasti v mednarodnih odnosih bi nujno ustvarjalo stalne konflikte, kajti na svetu ni ene same države, temveč več držav, ki bi se vse z isto upravičenostjo lahko sklicevale na pravice, izvirajoče iz njihove mednarodne suverenosti. Pojem mednarodne suverenosti mora biti potemtakem nujno omejen in šele v neki sorazmerni omejenosti, ki velja istočasno za vse države, lahko najde svoj pravi pomen.

Pojem mednarodne suverenosti držav (nekateri ji po naše pravijo »vrhovnost«) je pojem, ki nam dejansko ne pove tega, kar pomeni beseda, ki ga označuje. Ne gre tu za neomejeno oblast države, da lahko po svoji volji zapoveduje drugim, temveč bolj za njeno pravico, da druge države njej ne zapovedujejo po svoji volji. Da bi se torej mednarodne suverenosti držav med seboj ne izključevale, so potrebne medsebojne omejitve, ki si jih države same postavijo. Samo v toliko pa vendarle lahko govorimo tudi o absolutnosti ali neomejenosti državne suverenosti, v kolikor njene omejitve niso mogoče brez svobodnega pristanka držav (v pogodbah, konvencijah in mednarodnih sporazumih kakršnegakoli značaja).

Mednarodna suverenost države, ki se včasih kot obraz notranje suverenosti označuje tudi kot »neodvisnost«, »samostojnost« ali »nedotakljivost«, zajema torej po zelo splošni oznaki pravice države, da jo spoštujejo druge države. Te pravice so prav tako kakor pravice poedina neodstranljive, neprenosljive in nedeljive ter omejene samo po enaki suverenosti drugih držav. Suverenost, ki prihaja od izraza v mednarodnih odnosih, je vselej odraz notranje državne suverenosti, ta pa predstavlja skupek vseh pravic, ki jih uživa država kot politično in pravno organizirana družba. Mednarodno suverenost kot oblast omejuje sožitje s drugimi državami, mora pa vselej ostati neokrnjena kot pravica države, da jo spoštujejo druge države v njeni neodvisnosti in nedotakljivosti.

Suverenost države se razteza na vse državno ozemlje, pa tudi na zrak nad tem ozemljem in na tla pod njim, seveda z razumljivimi praktičnimi omejitvami, ter končno — s posebnimi omejitvami — tudi na tako zvane

»teritorialne vode«

o katerih bom tu podal samo splošno označbo, medtem ko bom o podrobnostih govoril še večkrat v zvezi z raznimi primeri.

Za »teritorialne vode« smatramo del morja med obalo in takim zvanim »visokim morjem« (ali »odprtim morjem«, ki ne pripada nikomur, odnosno čigar uporaba je vsem dovoljena), ne da bi veljalo kakšno splošno pravilo glede širine tega morskega pasu. Ker je bil ta pas morja podvržen suverenosti držav predvsem zaradi njih varnosti, je nekaj veljalo pri določanju njegove širine načelo, da sega tako daleč proti visokemu morju, kolikor daleč lahko seže topovski strel, a pričo napredka v topovski tehniki bi to pravilo šlo predalet in ne bi moglo veljati za vsestransko zanesljivo pri odmerjanju »teritorialnih vod«. Zato je v praksi obveljalo načelo, da vsi vsaka država določi širino zaprtega morskega pasu v skladu v potrebami vojaške obrambe in gospodarskega izkoriščanja (ribolov, plovlja itd.), za kar zadostuje pas od treh do šest morskih milj. (Francija je na primer za ribolov in glede nevtralnosti določila širino svojih teritorialnih vod na tri milje, v pogledu zaisiranja tujih ladij pa na šest milj.) V teh merah pa še vedno ni enotnosti.

Po mnogih sporih so se pravice držav nad teritorialnimi vodami omejile le na policijsko in varnostno oblast, medtem ko je bilo opušteno načelo, da bi državi nad teritorialnimi vodami pripadale iste suverene pravice kakor nad državnim ozemljem v ožjem smislu besede.

P. S. — Zahvaljujem se neznanemu čitatelju za pismeno pobudo; pojasnila bom nadal čimprej.

Scrutator

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA.

Zrebanje I. razreda: 14. oktobra 1939.

Dobitki v iznosu od okroglo Din 65,000.000

Cena srečkam:

1/2 srečka Din 200.-

1/2 srečke Din 100.-

1/4 srečke Din 50.-

Vse dobitke izplačujemo takoj in brez odbitkov!
Strogo solidno poslovanje!

Glavna kolektura državne razredne loterije

A. REIN IN DRUG, ZAGREB

Gajeva ulica 7 (ne 8).

Ilica 15.

Velike premije od Din 1,500.000.-, 1,200.000.- in 1,000.000
so bile zadete dosad dvanaestkrat na pri nas kupljene srečke

Gospodarstvo

Ustanovitev direkcije za prehrano

Prejšnji teden smo poročali o vsebini uredbe o ustanovitvi direkcije za proučevanje in organizacijo kmetijstva zaradi prehrane prebivalstva. Ustanovitev te direkcije je v zvezi z uredbo o rezervah živil, ki je bila objavljena v začetku avgusta in vsebuje predpise o ustanovitvi rezerv živil in krme ter posebnega fonda za financiranje nakupov rezervnih živil.

Direkcija za prehrano se, kakor znano, ustanovi pri kmetijskem ministru. Ta direkcija bo pričela v kratkem poslovati. Za ravnatelja te nove ustanove je bil s kraljevskim ukazom postavljen inženjer agronomije dr. Čosić, dosedanj ravnatelj kmetijske preiskovalne in kontrolne postaje na Topčideru. Postavljeni so tudi še nekateri uradniki direkcije, ki jih je dodelil kmetijski minister.

Po informacijah iz Beograda ima ustanovitev direkcije za prehrano prebivalstva predvsem namen, omogočiti izvajanje uredbe o rezervah živil. Gospodarsko-finančni odbor ministrov bo v prihodnjih dneh izdal navodila za izvajanje uredbe o rezervah živil in bo zlasti določil, v katerih vrstah živil naj se ustanovijo rezerve. Kakor zatrjujejo, ne bodo ustvarjene samo rezerve žita, temveč tudi rezerve drugih vrst živil. Ustanovitev živilskih rezerv ni samo v zvezi s potrebami narodne obrambe, temveč tudi s potrebami rednega oskrbovanja našega prebivalstva z živi. Vprašanje je postalo že lani aktualno, ko se je spomlad izkazalo, da nimamo dovolj pšenice, ker smo je preveč izvozili v inozemstvo. Že takrat je bil stavljen predlog, naj se organizira ustanova, ki naj bi skrbelo, da bodo v državi primerne rezerve, odnosno naj bi preprečila, da se zaradi trenutne izvozne konjunkturo izvozijo v inozemstvo živila, ki so neobhodno potrebna za prehrano do prihodnje letine in da rezervo v primeru slabe letine. Podobne težave so nastale glede oskrbe s sladkorjem. Produkcija sladkorja je bila v sezoni 1937-38 tako majhna, da smo potražili vse rezerve in smo lani v avgustu komaj dočkali, da je prišel na trg sladkor iz nove produkcijske kampanje. Slaba lanska letina sladkorne pese pa je pri izrpanih rezervah povzročila, da nam je letos docela

zmanjkalo sladkorja in smo ga morali v juliju in avgustu uvoziti iz inozemstva preko 1000 vagonov.

V današnji dobi, ko je izbruhnila vojna v Evropi, je skrb za rezerve živil tem bolj potrebna. Obstaja namreč nevarnost, da nastopi ugodna izvozna konjunktura kot posledica same vojne, in se lahko zgodi, da bomo 'izvozili' v inozemstvo še oni del zalog, ki so nujno potrebne za domačo prehrano.

Za pravilno izvršitev naloge, ki jo ima direkcija za prehrano, je treba rešiti še vrsto drugih vprašanj, predvsem vprašanje finančnih sredstev in vprašanje potrebnih skladišč za nakupljene rezerve. Važno je tudi vprašanje cen, zlasti v dobi nakupov, da ne bi ti nakupi povzročili nepotrebnih fluktuacij cen. Končno so potrebni ukrepi za diriganje izvoza s posebnim oziranjem na potrebo zavarovanja rezerv. O vseh teh vprašanjih razpravljajo trenutno v Beogradu posebne komisije. Ena od teh komisij se bavi z vprašanjem cen, kakšna je višina vsakoletne potrebe živil v naši državi in kakšne so spremembe te potrebe. Izkušnja je pokazala, da dosedanj približni račun niso točni in je praksa ponovno pokazala, da je v resnici konzum večji, nego je pokazal račun. Potrebna je tudi stroga analiza uradnih cenitev letine, kajti ponovno se je že izkazalo, da kalkulacija o višini izvoznega presečka, ki je bila sestavljena na podlagi uradne cenitve pridelka, ni držala.

V sedanjem trenutku pa je potrebna še posebna previdnost, ker še ni jasne slike našega letošnjega pridelka koruze. Vreme za koruzo letos ni bilo ugodno in je verjetno, da bo pridelek precej manjši, nego je bil lani. V zvezi s to bojaznijo je bil med drugim iznesen predlog, da se začasno prepove izvoz koruze v inozemstvo, ker je treba koruzo rezervirati za domače potrebe, kajti od zadostno razpoložljivih količin koruze je odvisna naša produkcija svinj in drugih mesa.

Gospodarsko-finančni odbor ministrov bo v prihodnjih dneh definitivno razpravljalo o vseh teh vprašanjih na osnovi referatov, ki jih bodo pripravile strokovne komisije.

Bolniško zavarovanje banovinskih nameščencev v Sloveniji

V naprednih državah so javni nameščenci s posebnimi zakoni obvezno zavarovani ne le za primer starosti in onemoglosti, temveč tudi za primer bolezni. Po večini se zavarovanje razteza tudi na družinske člane. V Jugoslaviji takega zavarovanja nimamo, izvenški nekateri kategoriji javnih nameščencev n. pr. v prometni službi, v monopolnih podjetjih, v občinski službi. Za primer bolezni so zavarovani tudi pogodbeni in honorarni uslužbenci v javni službi pri posebnem fondu. Posamezni ministri so večkrat izjavili, da imajo v načrtu urediti bolezniškega zavarovanja za uslužbence in nameščence svojega resora, toda do uresnitve tega načrta ni prišlo. Zato so še danes državni in banovinski nameščenci brez zaščite v primeru lastne bolezni ali bolezni in poroda v družini. Ti nameščenci v primeru bolezni sicer prejemajo še dalje svoje prejemke, toda radi nezadostnosti teh prejemkov je položaj nameščencev v bolezni, ki zahteva večkrat ogromne izdatke, mnogokrat naravnost obupen.

Ta pomoč je gotovo skrajno nezadostna. Razumljivo je zato, da si javni nameščenci prizadevajo, kako bi obvezno ali prostovoljno zaščitili svoje potrebe za primer bolezni. Na diani leži, da je samopomoč nezadostna in neizvedljiva, ker nameščenci po ogromni večini, dokler so zdravi, ne znajo ceniti važnosti samopomočnih blaginjav javnih nameščencev. Banovinski nameščenci dravsko banovine, organizirani v posebnem društvu, so zato vztrajno iskali možnost, kako izpolniti socialno zaščito seeb in svojih družin. Predloži zakona o zavarovanju delavcev, dopuščalo sicer tudi za javne nameščence prostovoljno zavarovanje za primer bolezni, toda pogosti so preostri in zato se prizadeje osebe možnosti prostovoljnega zavarovanja ne po-

služujejo. V stiku s činitelji v našem delavskem zavarovanju pa so banovinski nameščenci po daljši časi trajajočih prizadevanjih končno dosegli, da je Osrednji urad za zavarovanje delavcev predpise za prostovoljno zavarovanje tako spremenil, da je možno kumulativno zavarovanje vseh banovinskih nameščencev in uslužbencev brez ozira na starost in na zdravstveno stanje. Minister za socialno politiko je ta sklep Osrednjega urada odobril in bolniško zavarovanje banovinskih nameščencev v Sloveniji bo odslej urejeno takole:

Banovinski nameščenci in njih svoji so zavarovani za primer bolezni pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu v Ljubljani za zdravniško in babiško pomoč, za zdravila in zobno nego. Njima po pravici do denarne bolniške podpore in tudi ne do zdravljenja v bolnici ali v sanatorijih na račun Trgovske bolniške blaginje, ker je zdravljenje v bolnišničnih nameščencem mogoče na račun državne blaginje. Zavarovanci imajo pravo izbiro zdravnikov kakor je uvedena pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu. Mesečna premija znaša pri prejemkih do 2000 din 20 din, pri višjih prejemkih pa din 30. Premije plačuje mesečno blaginja banke uprave in jih odteguje od plač nameščencev.

To zavarovanje bo stopilo v veljavo 1. oktobra 1939. Z njim je rešen eden zelo važnih problemov socialne zaščite javnih nameščencev, ne sicer na popolnoma zadovoljiv način, vendar pa tako, da v marsičem lajša položaj prizadetih nameščencev in njih družin v primeru bolezni.

Ta primer nam kaže pot, po kateri je možna ureditev bolniškega zavarovanja tudi za druge sloje in stanovne brez kompliciranih organizacijskih težav.

goji za betonske in asfaltna ceste, da se prepreči pogreške pri izdelavi elaboratov in korist asfaltnih cest in da se v duhu zakona o državnem računovodstvu osvoji princip, da je treba pri oceni povolitosti posameznih alternativ upoštevati tudi stroške vzdrževanja in obnove.

Sedaj poročajo iz Beograda, da je gradbeni minister sklical posebno konferenco strokovnjakov in interesentov, ki se je pričela včeraj v ministru in bo trajala najbrže nekaj dni. Na konferenco je ministrstvo pozvalo po dva predstavnika industrije kamena, cementne industrije in industrije asfalta, nadalje dva predstavnika Zveze inženjerskih zbornic in dva predstavnika dobaviteljev ostalega materiala. Od strani ministrstva pa prisostvujejo konferenci načelnik oddelka za ceste inž. Bonček ter generalni inšpektor za ceste inž. Petrovič. Poleg višjih uradnikov ministrstva Namen konferenca je da se ugotovi, katera vrsta izdelave cestišč naj

ima prednost s posebnim oziranjem na gradbene stroške, stroške vzdrževanja ter na tehnične in trgovinske politične momente.

Vprašanje zopetne združitve Industrijske in Trgovinske zbornice v Zagrebu

Že prejšnji teden so poročali zagrebški listi o možnosti demisijske predsedništva zagrebške Industrijske zbornice, in sicer v zvezi z vestjo, da je predsednik zbornice g. Vladimir Arko 5. t. m. posetil bana dr. Šubišića. Glede na vesti nekaterih listov, da bodo razpisane volitve v Industrijsko zbornico, je predsednik izjavil, da Industrijska zbornica ni nobena politična ustanova. Zbornica ima izvoljene zbornične svetnike, kajti ob ustanovitvi so bili za zbornične svetnike imenovani predstavniki bivšega Udruženja industrijske, ki so bili izvoljeni.

Nekateri listi so na to poročali, da bo prišlo do kolektivne ostavke vseh zborničnih svetnikov, kar pa se je izkazalo kot neresnično. Ostavko je podalo le predsedništvo Industrijske zbornice, ki ga tvori predsednik Vladimir Arko in podpredsednik F. Baričević, dr. T. Bošnjak, A. Deutsch Macejlić in Julijo Jaklić. Predsedništvo je poslalo banu dr. Šubišiću brzojavko v kateri pravi, da ponovno prosi za razpis zborničnih volitev, ker pa je treba v interesu pozitivnega dela eliminirati vse osebne momente zato da predsedništvo zbornice svoja mesta na razpolago in ob enem prosi bana, naj poveri vodstvo zborničnih poslov strokovnjaku, da ne bi bila hrvatska industrija v teh težkih časih izpostavljena trenjem. Glede na demisijsko predsednika g. Arka je sedaj trgovinski minister postavil za komisarja v Industrijski zbornici banskega svetnika g. Očića. K tej spremembi v zbornici pripominjajo zagrebške »Novosti« naslednje: Zbornični svet je bil skupaj s predsednikom postavljen z odločbo prejšnjega trgovinskega ministra g. Kavalina. Te dni se je čulo, da bo celotni zbornični svet podal kolektivno ostavko, kar pa se je izkazalo kot neresnično. Komisar g. Očić bo vodil zbornico vse dotlej dokler se ne bodo izvršile volitve novih zborničnih svetnikov, ki bodo potem vodili pogajanja s Trgovinsko zbornico zaradi ponovne združitve. Velik del hrvatske javnosti je lani smatral cepitve zbornice, ki je doslej 86 let v sloji in uspešno delovala, kot akt, ki je izven interesov obeh zbornic.

Gospodarske vesti

— Trgovinska pogajanja z Nemčijo. Po informacijah dunajskega gospodarskega tednika »Südost-Echo« bo predčasno sklicano zasedanje jugoslovnsko-nemškega stalnega gospodarskega odbora, ki bi se moral sestati 10. oktobra v Beogradu. Odbor se bo sestel že ob koncu septembra zaradi pogajanj o razdelitvi novih kontingentov in o odstranitvi sedanjih trgovinskih ovir.

— Delna revizija uredbe o izplačilu vlog iz Beograda poročajo, da je tamojšnje Udruženje bank poslalo finančnemu in trgovinskemu ministru spomenico, v kateri utemeljuje potrebo delne revizije uredbe o izplačilu hranilnih vlog. Trgovinsko ministru je na to spomenico sporočilo udruženja, da bo predlog upoštevalo in je pričakovati da bo izvršena delna revizija uredbe, in sicer v tem smislu, da bodo nekatere določbe omiljene. — Po podatkih ki so na razpolago v Beogradu, je med vlagatelji nastopilo že skoro popolno pomirjenje. Po končanem bančnih praznikih so mnogi pričakovali, da bo prišlo do znatnih dvigov vlog. Že prve dni pa se je izkazalo, da so dvigi razmeroma majhni in da se gibljejo v takem obsegu, da bi lastne gotovinske rezerve denarnih zavodov zadostovale tudi mnogo večji izplačila. Zadnji dni so pričeli vlagatelji zopet vračati denar in so številni zavodi zabeležili znatne nove vloge. Pri nekaterih zavodih so vloge tudi že prekoračile dvige.

Berze

15. septembra

Na jugoslovnskih borzah notirajo nemški kilirinski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu nudili po 29.50. V Beogradu pa je bil promet po 29. Bolgarski kilirinski čeki so se v Zagrebu nudili po 90. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar. Na inozemskih borzah sta devizi London in Pariz danes pričeli znova poštati. Tečaj devize London je v Curihu običajno nadaval in sicer od 17.250 na 16.70. Ker je pred izbruhom vojne notral funt v Curihu 20.7250 znaša sedaj celotni padec 19.4%. Deviza Pariz je danes popustila v Curihu od 10.05 na 9.59. V primeri s stanjem pred pričetkom vojne (11.73) znaša padec 18.2%.

Na zagrebškem efektivnem tržišču Vojna škoda danes ni notirala (v Beogradu je bil promet po 417 — 420). Pri mlačni tendenci je prišlo do prometa v 4% agrarnih obveznicah po 57.75 (v Beogradu po 58), v 6% begluških obveznicah po 77.75 (v Beogradu po 77 — 77.25), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 74.75 (v Beogradu po 73.50) in v delnicah PAB po 180 (v Beogradu po 189).

DEVIZE

Ljubljana. Oficelni tečaji: London 168.40 — 171.60, Pariz 96.35 — 98.65, New York 4388 — 4448, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2333.50 — 2371.50, Bruselj 752.70 — 764.70. Tečaj na svobodnem trgu: London 208.98 — 212.18, Pariz 119.62 — 121.92, New York 5480 — 5520, Curih 1233.77 — 1243.77, Amsterdam 2895.11 — 2932.11, Bruselj 933.82 — 945.82.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: 4% agrarne — (57.75), 6% begluške — (77.75), 6% dalm. agrarne — (74.75), 6% šumske — (74.75); delnice: PAB 175 — 180 (180), Trboveljska 170 bl., Gutmann 51 bl., Sečera- rana Osijek 80 den.

Beograd. Vojna škoda 420 — 421 (417 — 420), 4% agrarne — (58), 4% šumske — 64.50 — 64.75 (64.89), 6% dalm. agrarne 77 — 77.25 (77 — 77.25), 6% dalm. agrarne 73.50 bl. (73.50), 6% šumske 72.50 — 74.50 (75), 7% stabiliz. 96 bl., 7% invest. 96 bl., PAB — (189).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Novosadska blagovna borza (15. t. m.) Tendence nespremenjena. Tudi cene se niso spremenile.

+ Chicago, 15. sept. Začetni tečaji: pšenica: za maj 88.75, za dec. 87.25, koruza: za maj 60.25, za sept. 57.875, za dec. 57.50.

+ Winnipeg, 15. sept. Začetni tečaji: pšenica: za okt. 78, za dec. 80.125.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Naša poročila po polnoči

Usodni trenutki Poljske

Skraini napor poljskih armad za ohranitev neodvisnosti in suverenosti svoje domovine

London, 15. sept. o. »United Press« poroča iz Berlina: Čeprav ni bilo doslej z nemške strani nobenih informacij o mirovnih pogojih, ki jih namerava Nemčija postaviti Poljski, trdijo nevtralni opazovalci, da bo Poljska izgubila polovico ali morda celo dve tretjini svojega ozemlja. Menijo, da bo morda tako zvana kongresna Poljska z južnim delom okrog Krakova ostala še pod poljsko suverenostjo. Razen tega trdijo, da Nemčija ne bo imela edina koristi od razdelitve Poljske, ker sta tudi Litva in Rusija protestirali v zadnjih dneh proti poljskemu postopanju napram manjšinam, iz česar sklepajo, da bosta zahtevali vrnitev svoječasno po Poljski okupiranega področja. Litva bi zahtevala zase severovzhodni del Poljske okrog Vilna. Če bodo Ukrajinci zahtevali samostojnost, bo Poljska izgubila nadaljno četrtino svojega ozemlja. O nemških zahtevah za sedaj še ni nobenih službenih vesti.

Doslej še ni jasno, ali namerava Nemčija organizirati Poljsko kot protektorat po vzgledu Češke in Moravske, ali pa kot državo, ki ji bo jamčila neodvisnost kakor Slovaški. Trdijo, da sta se Nemčija in Rusija sporazumeli, naj bi Poljska ostala samostojna država, tako, da Nemčija in Rusija ne bi imeli skupne meje. Nemčija bo zase vsekorak zahtevala ves koridor, Gornjo Slezijo in Tješin. Zahtevala bo najbrže stare meje, tako, da bi dobila tudi poznansko ozemlje. Seveda poudarjajo o teh verzijah, da predstavljajo dosedaj še račun brez krmarja.

Rusko-nemški vojaški razgovori

Berlin, 15. sept. o. Med Rusijo in Nemčijo se vodijo že več dni v Berlinu vojaški razgovori o vprašanjih, ki so se pojavila po nemških osvojitvah na Poljskem. Ruski vojaški ataše v Berlinu, general Urkabo, je imel zadnje dni več razgovorov z višjimi nemškimi vojaškimi zastopniki. Na nemških merodajnih mestih izjavljajo, da sta tudi vladi obeh držav v stalni zvezi. V dobro poučenih narodno-socialističnih krogih pravijo, da vojaški razgovori v Berlinu nimajo samo splošnega značaja, temveč se tičejo čisto določenih vprašanj, ki so se pojavila v zvezi z vojno na Poljskem in pričakovanjem zloma poljskega odpora. Nekateri nemški krogi gredo celo tako daleč, da napovedujejo že za prihodnje dni vojaško akcijo Rusije proti Poljski.

Radek ruski guverner na Poljskem?

New York, 15. sept. j. »United Press« poroča iz Poljske, da se z zadnjimi vojaškimi dogodki na tem bojišču približuje čas, ko se bo morala Rusija odločiti in zavzeti v sedanjem sporu svoje lastno stališče.

New York, 15. sept. j. »United Press« poroča iz Stockholma, da je tamojšnji list »Ny Dages Alehand« zvedel v Moskvi, da je sovjetska vlada že imenovala upravo ozemlja, ki bo na zapadu pripadlo Rusiji. Upravni uradi za to ozemlje se nahajajo v Minsku, kamor je tudi že odpotoval Karel Radek, ki je določen za vrhovnega upravnika poljskega ozemlja, ki bo pripadlo Rusiji. Karel Radek je bil pred leti obsojen na deset let ječe, kasneje pa pomiloščen. Radek je sedaj glavni urednik uradnega glasila sovjetske vlade »Izvestije«.

Položaj na poljskih bojiščih

Pariz, 15. sept. br. Nemci so v zadnjih dneh napeli vse sile, da bi se pred nastopom deževja dosegli na Poljskem čim večje uspehe. V boj so poslali ne le vse motorizirane oddelke in ogromno število letalstva, temveč so pritegnili v borbo tudi številno pehoto, ki je prej nastopala v koridorju. Namen njihovega manevra je odrezati popolnoma Varšavo in poljsko vojsko zapadno od Varšave od vzhodne vojske. Vse kaže, da jim bo namera kljub obupni poljski obrambi uspela.

Danes je cela motorizirana nemška divizija s podporo dveh pehotnih divizij izvršila silovit napad na severovzhodno predmestje Varšave Prago. V silnem naletu se je Nemcem posrečilo, da so se v Pragi vgnzili.

Nemcem se je tudi južno od Varšave posrečilo prekorčiti Vislo in prodirati proti Lublinu. Napad vodijo sistematično. Prodirajo v treh kolonah, ena proti Kalosinu, druga proti Lukovu, tretja pa proti Bielsku. Poljski nudijo ogorčen odpor, ki pa je zaradi silne nemške premoči, zlasti v tehničnem pogledu, skoraj brezuspešen. Tudi na južnem bojišču so Nemci v zadnjih 48 urah znatno ojačili svoje sračne

sile in so Poljaki v nevarnosti, da bodo ne samo odrezani od Rumunije, temveč sploh popolnoma obkoljeni. V njihovi nameri jim utegne pomagati tudi Rusija, ki so ji Nemci za uslugo ponudili poljsko Ukrajino. Ruska vojska misli spremlja že od prvega dne vojne na Poljskem glavni štab nemške vzhodne vojske.

Berlin, 15. sept. br. Nemško vojno poročilo najnovejše izdaje javlja, da so nemške čete presekale vse glavne prometne zveze med Lvovom in Lublinom. Hitler se je vrnil z vzhodnega bojišča v Berlin in se je zelo poveljno izrazil o napredovanju nemške armade na Poljskem.

Beg v Černovice

Bukarešta, 15. sept. j. V Černovice so včeraj in danes prispele soproge prezidenta poljske republike Moscickice, maršala Rydz-Smiglyja in zunanega ministra Becka.

Hitlerjev osebni adjutant padel

London, 15. sept. j. Po poročilu iz Berlina je na vzhodnem bojišču padel osebni adjutant kancelarja Hitlerja Ernest Bauch.

*

Francosko vojno poročilo

Pariz, 15. sept. AA. (Havas:) Nocojšnji komuniké francoskega poveljstva se glasi: Utrdili smo položaje, ki smo jih zasedli zadnje dni. Odbili smo sovražnikove protinapade, pri čemer je imel sovražnik izgube. Živahna reakcija sovražne artiljerije in letalstva. Naše letalstvo je odbilo sovražna letala, ki so letela nad našimi bojnimi linijami.

Pariz, 15. sept. j. Poluradni »Le Temps« piše nocoj, da je splošna mobilizacija v Franciji potekla brezhibno in da je sedaj malone končana. Način, kako je Francija izvedla svojo mobilizacijo, pomeni za vrhovno vodstvo francoske vojske izreden uspeh.

Po poročilu pariških listov so francoske čete tekom današnjega dne dosegle na dveh točkah dva uspeha izredne važnosti. Posebno strateško važnost ima nekta višina, ki obvlada daleč naokrog vse tamojšnje ozemlje.

Stiska nemških podmornic na odprtem morju

Pariz, 16. sept. j. Po poročilu iz New Yorka so tamkaj prestregli brezhibno brzjavke nemških podmornic z Atlantskega oceana, v katerih poročajo svojemu poveljstvu v Nemčiji, da jim je zmanjkalo torpedov in jim primanjkuje tudi goriva.

V sredo bo poročal o položaju Chamberlain

London, 15. sept. c. Ministrski predsednik Chamberlain je napovedal, da bo prihodnje poročilo o mednarodnem in vojnem položaju podal v parlamentu prihodnjo sredo.

Ogromen angleški tihotapski plen

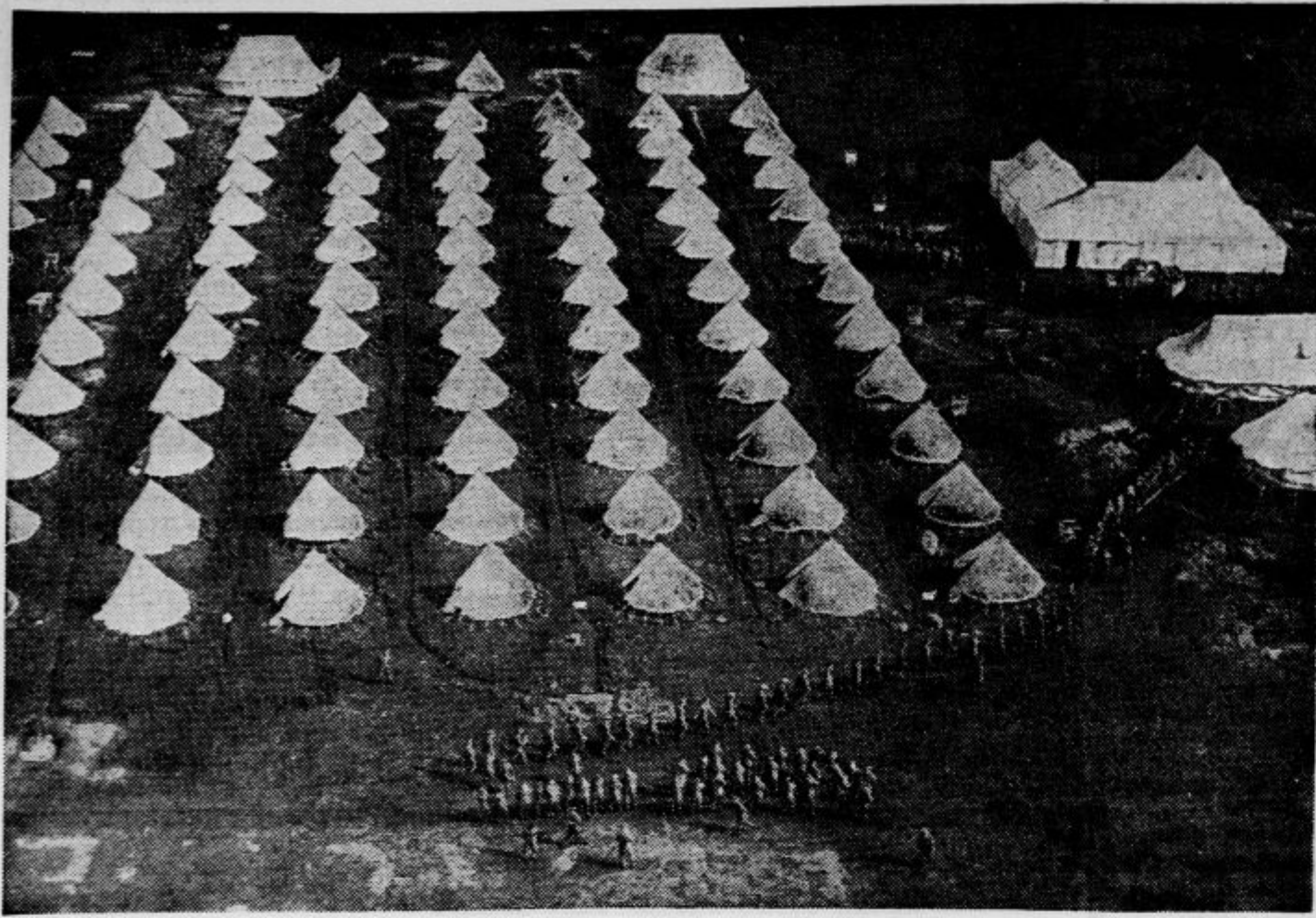
London, 15. sept. br. Ministrstvo za informacije je objavilo, da so angleške kontrolne ladje zaplenile od 3. do 9. septembra velike količine tihotapskega blaga, ki je bilo namenjeno v Nemčijo. Tako so zaplenile 28.500 ton petroleja, 26.300 ton železa, 3400 ton železne rude, 6000 ton fosfata, večje količine mangana in mnogo drugega blaga, ki je bilo predvsem določeno za namene vojne industrije.

Vojaška pripravljenost Avstralije

Canberra, 15. sept. c. Avstralski ministrski predsednik Menzies je imel danes govor po radiu, ki so ga prenašale vse postaje angleškega imperija. Izjavil je, da je Avstralijska sedaj neprimerno bolj pripravljena na vojno, nego leta 1914. Ima več vojskava na razpolago, boljša izvežbana in bolj opremljena. Produkcija orožja in municije je večja, organizacija boljša. Avstralski narod je edin v vseh važnih vprašanjih.

Knez Starhemberg snuje avstrijsko brigado v Parizu

Pariz, 16. sept. j. Bivši voditelj avstrijskega Heimwehra knez Starhemberg se je ponudil francoski vladi, da ustanovi posebno avstrijsko brigado, ki se bo borila na strani Francije in Velike Britanije proti Nemčiji.

Laborišče teritorialne vojske

Slika prikazuje laborišče teritorialne vojske v Hampshiru na Angleškem, ki se zdaj zaradi vojaških transportov na francosko bojišče izpraznilo.

Smrt v tanku

Konec poveljnika nemškega oklopnega voza

Nemški poročevalski urad objavlja ju-nastva nekega nemškega poročnika, ki je pri pohodu na Poljsko vodil oklopni avtomobil. Opis pravi:

Ena najtežjih epizod pri pohodu na Poljsko je bilo napredovanje skozi gozdove ob Brahi. Tamkajšnji boji bodo večno združeni z imenom poveljnika nekega velikega oklopnega bojnega voza. Znano je že odločno dejanje tega poročnika, ki je s svojim vozom preplezal strm železniški napis in je tam ustavil še zadnji poljski vlak, ki je vozil 400 rezervistov proti Grudzi-azu. Namesto v Grudzi-az so rezervisti ko-rakali potem kot ujetniki pred poročniko-vim tankom, dokler jih ni prevzela peho-ta.

Takoj nato je poročnik s spretnim na-stopom opravil z dvema obrambnima topo-ma proti tankom s tem, da jima je »pos-tavil dimne granate pred nos« in je potem v zaščiti dimaste stene z dobro pomerjeno granato najprej onemogočil postrežbo obeh topov za boj, potem pa s svojimi go-senicami pomendral topova sama. S štiri-mi drugimi majhnimi oklopnimi vozovi je poročnik nato zavozil v umikajoč se pe-

hotni bataljon, ki ga je popolnoma uničil, tako da so samo še ostanki utegnili po-begniti v gozdove.

Strojnice in top oklopnega voza so ne-prestano streljali. Tako je vozil poročnik skozi gozd, ko je zašel nenadno v ogenj z onostranskega roba velike goličave. Tam se je bila ustavila neka poljska baterija. Poročnik niti od daleč ni mislil na to, da bi se pred to baterijo umaknil. Njegovi po-merjeni strelci so zadeli naravnost v njeno sredino in brez dvoma bi bil poročnik pri tem topniškem dvoboju odnesel zmago, kajti poljska artilerija je streljala vedno preko nemškega tanka. Toda nenadno je top v nemškem oklopnem vozu utihnil. Tank se je sredi goličave ustavil — motor ni več tekel. Morda je bilo nesrečno na-ključje ali pa morda v vročem boju niso pazili na to, da se je bila cev topa raz-žarila. Vsekako je v tej cevi pripravljena granata eksplodirala in ubila poročnika ter tri moše posadke težko ranila. Samo vozač je ostal nepoškodovan.

Sovražna baterija pa je pobežnila. In ta-ko je bilo tega boja konec.

Tri in dvajset ljudi v večnem ledu

Ruski ledolomilec »Sedov« v polarnem ledovju

Ruski ledolomilec »Sedov«, ki je pred dvema letoma odpul proti Severnemu te-čaju, se pripravljajo, da bo že tretjo zimo prebil v polarnem ledovju. Znanstveniki na tem ledolomilcu so dobili nalogo, naj proučijo možnost stalne ladijske plovbe med Vladivostokom in Arhangelskom, pri tem delu pa je ladjol zajel večni led.

Kakor znano so že v juniju preteklega leta organizirali večje rešilne odprave, ki naj bi del posadke »Sedov« spravile do-mov. To je uspelo. Izmed 207 ljudi na »Se-dovu« so z letali rešili iz ledne puščave 184 mož. Na ladjol pa je ostala četa 23 mornarjev in znanstvenikov, ki naj bi so-sadka ne mogla prebiti drugega prezimo-vanja, se je izkazala za neupravičeno.

Eno izmed glavnih vprašanj za to po-sadko je bilo vprašanje prehrane. V tem oziru sedaj ni nobenega strahu. Ladjol raz-polaga z velikimi zalogami žele od prej, razen tega imajo člani odprave možnost, da si z lovom na severne medvede obna-vljajo zalogo svežega mesa. Med »Sedovim«

in drugimi ruskimi ladjami v polarnem pasu je stalna brezlična zveza, tako da bi v primeru potrebe lahko organizirali novo rešilno ekspedicijo.

Ze lansko leto so poskusili z ledolomil-cem »Stalinom« prodreti do zamrznjene la-dje. Približal se je s proviantno ladjol »Lit-keje« »Sedovu« na razdaljo 80 km, ker pa je nastal nenaden mraz, ta poskus ni imel uspeha. Ta čas gradijo nov velik ledolo-milec, ki se bo imenoval »Molotov« in ki bo skušal rešiti »Sedov« iz objema večnega ledovja. Med tem bo morala posadka pre-bit tretjo zimo v ledenem oceanu. Ven-dar pa ji ne preti nobeno pomanjkanje.

Poveljnik poljske vojske

General Sosnowski

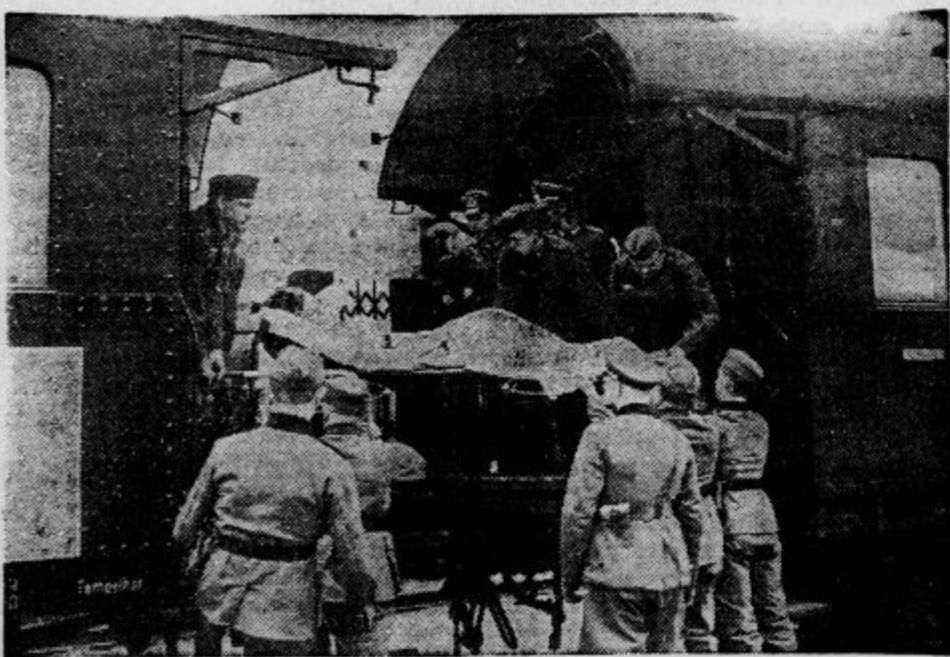
Bivši nemški konzul v Angliji ustreljen?

Angleški list »Reynolds News« poroča, da je bil Walter Reinhardt, bivši nemški konzul v Liverpoolu ustreljen v Berlinu. Njegovi prijatelji pripovedujejo, da je bil potem, ko so ga angleške oblasti izgnale iz Anglije, od voditeljev sedanjega režima v Nemčiji obsojen na smrt zato, ker je dopustil, da ga je razkrinkala angleška protivohunska služba.

Še enkrat »Thetis«

Kakor poročajo iz Londona, se je potap-ljačem posrečilo vdreti v notranje prosto-roe podmornice »Thetis« ter dvigniti iz nje še osem trupel ponesrečenih mornarjev.

Prvi ranjenci v Berlinu

V nemški prestolnici prevzema-jo bolničarji prve ranjence z bojišča

V znamenju vojne

Pariška dekleta v pomenku z vojniki na vojni službi v prestolnici

Jedilni list v Berlinu

Švicarski listi pišejo, da so dobili gosti v berlinskih restavracijah prošli teden od ponedeljka do petka lahko sledeče jedi: ri-ževo jed ali cvetačo, oboje na juhi in ko-šček jabolčnega zavitka. Cene za te jedi so bile iste kakor pred vojno.

Ogenj v kinu

V nekem atenskem kinematografu je te dni izbruhnil ogenj, ki je zahteval mnogo žrtv. Zgorelo je štirideset oseb, 80 pa jih je bilo ranjenih.

„Genialna kuharica“

Zgodba o poselskem spričevalu

Precej komično tožbo zavoljo obrekova-nja je vložila bruseljska kuharica Marcelle Dumoulinova proti svoji bivši gospodinj-i, neki vikomteski. Marcelle je izvrstna kuha-rica, ima pa svoje napake. Ugovorov ne tr-pi in prava toča psovke se vsuje iz njenih ust na vsakogar, ki bi se ji postavil po ro-bu.

Tri leta je bila v grofičini službi, toda nekega dne ni šlo več, odpustili so jo pri-priči. Seveda je zahtevala, naj ji napišejo spričevalo. Dali so ji ga. Toda Marcelle od tedaj ni mogla dobiti več namestitve. Vsaokrat, kadar je predložila to spriče-valo, so se ljudje najprej muzali, potem so jo odklonili. Ker sama ni znala brati, je končno nekega prosila, naj ji spričevalo prebere. Glasilo se je takole:

Podpisana, vikomtesa R. C., potrjuje, da je imela tri leta izkušeno in genialno kuha-rico Marcelle Dumoulinovo za gospodinj-o. Podpisana je storila vse, da bi ustregla ku-haričinim zahtevam. Bilo je težko prena-šati jo, ker ima kuharica zelo trmast in ob-

lasten značaj. Vedno znova pa je poskušala, da bi obnovila dobro razmerje, ker je kuharska umetnost Marcelle Dumoulinove bila močno podpisana v radost. Radi bi jo bili še dolga leta obdržali v hiši in se uklanjali njeni službi, toda muhavosti Mar-celle Dumoulinove so bile pretežka živčna preizkušnja in tako je morala podpisana, čeprav nerada, službo genialne kuharice zapustiti.

Vsa besna je genialna kuharica stekla potem k sodniku. Pri razpravi je bilo mno-go smeha. Sodnik je svetoval, naj bi se stranki pobotali, in tako se je tudi zgodilo. Spričevalo, ki je postavljalo vse na glavo, so potem seveda spremenili. Grofica se v novem spričevalu ni več predstavljala za kuharično podložnico. Hvalila je kuharsko umetnost Dumoulinove, njenega značaja pa seveda ni mogla pohvaliti. Rajši je o tem sploh molčala. Marcelle je bila s tem zadovoljna in sodnik je na koncu smeje iz-rabil svoje upanje, da bo genialna kuhari-ca sedaj morda kmalu spet vladala v grofi-čini kuhinji.

Molji so rešili celino

Kako so zatrli škodljivo kaktejo v Avstraliji

Majhen argentinski molj je rešil avstral-sko celino nevarnosti, da jo neka rastlina spremeni v puščino. Ta rastlina je vsako leto uničila nad 400.000 ha plodnih tal in preganjala kmetovalce dobesedno iz nji-hovih hiš. Gre za neko kaktejo, ki je raz-širjena v Mehiki, Zedinjenih državah in Južni Ameriki ter jo tuži v evropskih vr-tovih gojijo kot okrasno rastlino.

Pred pol stoletja so nekoliko teh rastlin prenesli iz Amerike v Avstralijo, da bi tu-di tam krasila vrtove. Avstralija nima lastnih kaktej, zato pa tudi nobenih na-ravnih sovražnikov te rastline, kakršne je ameriška narava sama razvila, da bi jo držala v šahu. Kakteja se je začela divje širiti.

L. 1925. je v Quenslandu in v Novem Južnem Walesu pokrivala že nad 24 mili-jonov hektarjev zemlje. Tam so se prej razprostirali pašniki in polja. Avstralski žužkoslovci so preiskali vso Ameriko, da bi našli žuželke, ki uničujejo to kaktejo. Izkazalo so, da ima to ulogo samo neki argentinski molj. Jajčeca tega molja po-lagajo v vrstah po 20 do 30 na liste kaktej in ličinke, ki se istočasno razvijajo, se za-rijejo kakor ena sama žuželka v rastlino

ter jo uničijo. Doslej so osvobodili že 4 milijone hektarjev avstralske zemlje škod-ljivih kaktej.

Etna zopet bruhla

Iz Catanije poročajo, da je začel ognje-nik Etna zopet bljuvati. Bilo je tudi več potresnih sunkov, škoda pa zaenkrat še ni posebno velika.

Pariški kinematografi zopet odprti

Francoška vlada je dovolila, da se zo-pet vrše predstave v nekaterih kinemato-grafih. Predstave pa morajo biti končane najpozneje ob 22. uri.

Slovaška tehnika v Bratislavi

Rektorat slovaške tehnike se je preseli-l iz Turčanskega Sv. Martina v Bratislavo.

Ostani in ostani član Vodnikov družbe!

Shakespeare na pisalni stroj

V Ottawi v Kanadi so si izmislili tekmo-vanje dveh moštev na pisalnem stroju. Vsa-ko moštvo ima po dvanajset članov, eno je iz Kanade, drugo iz Zedinjenih držav. Ti moštvi so sestavili po številnih izločilnih borbah v raznih mestih obeh dežel.

Končna tekma bo trajala dva tedna, po-sebno noto pa ji daje to, da so kot tekst, v katerem se naj moštvi pomerita, izbrali celotno Shakespeareovo delo, vse njegove drame in pesmi. Mlada tipkarica je prejela naporno nalogo, naj prešteje vse besede v teh tekstih. Tipkarji oziroma tipkarice vsa-kega moštva se bodo izmenjevali pri pisa-nju na isti stroj. O končni oceni bodo od-ločale brzina, točnost in jasnost tipkanja.

Svidenje po treh letih

Angleški kralj Jurij VI. je po treh letih prvič sprejel vojvodo Windsorskega, bra-ta, ki mu je odstopil prestol. Vojvoda ima vojaški čin admiral, odnosno letalskega maršala.

Zogu med Londonom in Parizom

Bivši albanski kralj Zogu se je po eno-tedenskem bivanju v angleški prestolnici vrnil v Pariz in tam izjavil, da se bo s svo-jo soprogo podal za stalno v London.

Priprave za svetovno razstavo v Rimu

Kakor javljajo iz Rima, je Mussolini sprejel predsednika za svetovno razstavo v Rimu L. 1942. ter mu naročil, naj se pri-prave za prireditev nadaljujejo ne glede na sedanji vojni položaj v Evropi.

Hitler na bojišču

Nemški listi pišejo, da živi Hitler na bo-jišču življenje preprostega vojaka. Spi ka-kor pripadniki nemške vojske in je tisto, kar skuhaajo v poljski kuhinji za vojsko.

Mesto luči v temi

Pariz v vojnem razpoloženju

Pariz, ki so ga imenovali mesto svetlo-be, leži sedaj temen v črnih nočeh. Tam, kjer je vladal prej harmoničen ritem do najtanjših vej vsakdanjega življenja, je opaziti nervozno naglico. Mesto elegancije izpraznjuje svoje razkošne izložbe, ženske se ne ponašajo več s svojimi izbranimi ob-lačmi in modnimi novostmi, preko ramen jim vise zeleni pasovi za posodo s plinsko masko. Pariz je bil mesto gostoljubja, to-dan danes ne sprejema več obiskovalcev z nasmejanjo dobrodošlico.

Mnogo manjših hotelov je zaprlo svoja vrata in najemniki in begunci brez stano-vanj iščejo, kje bi se dala dobiti kakšna sobica, ki bi ne bila predraga. Dotok ob-iskovalcev iz vseh dežel se je ustavil, v gledališčih in kinematografih je več oseb-ja nego obiskovalcev, kavarnar in drugi lokali se morajo zgodaj zapirati. Večerno pohajanje po velikih bulvarjih, sredi valo-veče množice, se je končalo. V popolni za-temnitvi ne vidiš niti deset korakov pred seboj. Še preden so sirene naznanile prvi letalski napad, se je velemesto do dna iz-premenilo v svojih življenjskih navadah.

Svoječasnje je bila navada, da si si Pa-ritz kot njegov obiskovalec ogledal v krož-nem potovanju vsaj enkrat podnevi in en-

Kraffica s plinsko masko

Danes nosi vsak Anglež, ki stopi iz hiše, pri sebi plinsko masko. Izjema ni v tem niti kraljica Elizabeta, ki nosi protiplinsko masko v posebnih ročni torbici

Orkester — dedič

Godbeniki priljubljenega orkestra v ko-danski tivolski koncertni dvorani so po-stali veseli dediči. Neka gospodična Lep-péjeva, ki je pred kratkim umrla, jim je zapustila 10.000 danskih kron. Obresti od tega denarja bodo godbeniki odslej redno prejemali. Stara gospodična je že desetlet-ja vsak dan obiskovala to koncertno dvorano in je kot prijateljica glasbe sedaj ti-stim, ki so ji dajali toliko veselja, izkaza-la svojo hvalečnost.

krat ponoči. Danes ti nudijo takšni spre-hodi popolnoma drugačno sliko. Kar se ti-če umetnostnih zakladov, že davno ni ni-česar več na ogled. Najdragocenejše stva-ri so spravili v podeželje na varno, druge, ki niso tako nenadomestljive, so zaprli v varne kleti muzejev. Ob cerkvenih stenah so čez noč zrastle zaščitna ograjda, a ču-dovito poslikana cerkvena okna so smeš-iz okvirjev. Občuduješ lahko samo še ar-hitektonske lepote mesta, ki so pa brez življenja, ker jim manjka gibanja vsena-okrog, prometa, delovnih množic in vesele mladosti.

Veliki bulvarji so na pol prazni tudi po-dnevi. Ogromne šipe velikih izložb so pre-lepli s trakovi trdnega papirja, da bi bi-lo čim manj drobcev, če bi zračni pritisk kakšne letalske bombe šipo razbil. Skoraj na vsaki hiši so prilepljeni listki, ki pa ne ponujajo stanovanj in sob, temveč zaklo-nišča za toliko in toliko oseb. Jasno, da so na pol prazna tudi vozišča, kajti armada je pobrala večino vozil za svoje potrebe.

Pošta je prišla!

Nemški vojniki veselo pričakujejo razdelitve pisem, ki jim poročajo novice z doma

A NEKDOTA

Clark Gable, priljubljeni ameriški film-ski igralec, pripoveduje o začetku svoje kariere:

»Ko bi moral igrati svoj prvi hudezo-n-ski prizor, sem imel strašno tremo. Re-žiser je zahteval, naj si nadeneš hrepe-neč izraz. Ni šlo pa ni šlo. Končno sem si pomagal tako, da sem si predstavljaval ve-liki, sočen biftek. To je zbudilo v meni takšno hrepenenje, da odtlej vedno z naj-večjim uspehom uporabljam ta trik v lju-bezenskih prizorih.«

VS AK DAN ENA

»Vidite mojster, takole si predstavljam jaz stojalo za kakteje.« (»Pesti Hirlap«)